
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

MESLEKİ VE TEKNİK LİSELER İLE ANADOLU LİSELERİNDE ÖĞRENİM GÖREN ERGENLERİN BENLİK SAYGISI, SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI VE ANNE BABALARINA BAĞLANMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Eda Nuray Sular Alvur

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren .....(….) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Eda Nuray
Soyadı : SULAR ALVUR
Bölümü : Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde Öğrenim Gören Ergenlerin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Anne Babalarına Bağlanma Düzeylerinin İncelenmesi

İngilizce Adı: Investigation Of Self-Esteem, Social Appearance Anxiety and Attachment To Parents Of Students Going To Vocational And Technical High School And Anatolian High School

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Eda Nuray SULAR ALVUR

İmza: …….

JÜRİ ONAY SAYFASI

Eda Nuray Sular Alvur tarafından hazırlanan "Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde Öğrenim Gören Ergenlerin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Anne Babalarına Bağlanma Düzeylerinin İncelenmesi" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Abide GÜNGÖR AYTAR .....
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Doç. Dr. Şükran KILIÇ .....
Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Serap DEMİRİZ .....
Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 19/07/2019

Bu tezin Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü .....

Sevgili kardeşim İbrahim'e

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında vermiş olduğu destekten, göstermiş olduğu sabırdan ve bana olan inancından dolayı güler yüzlü, iyimser danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. F. Abide GÜNGÖR AYTAR' a,

Tez çalışmamda, yardıma ihtiyaç duyduğum her zaman desteğini ve yardımını benden esirgemeyen sevgili Oğuzhan DOĞAR' a,

Manevi desteği ile hep yanımda olduğu ve sınıf arkadaşlığı kavramının gerçek dostluğa dönüşüp bir ömür boyu devam edebileceğini gösterdiği için canım dostum, kardeşim Hilal CANBOLAT PALA' ya,

Hayatımın her anında olduğu gibi yüksek lisans eğitimim süresince de varlıkları ve destekleri ile bana huzur ve mutluluk veren canım ablam Nuriye BARAN' a, canım ağabeyim Mahmut SULAR' a ve manevi ağabeyim Zeki BARAN' a,

Hayatımın en güzel renkleri sevgili yeğenlerim Gizem BARAN ve Veysel BARAN' a,

Bana hep inanan, güvenen ve destekleyen, evlatları olmanın onurunu ve gururunu her zaman hissettiğim, şanslarım; canım annem Gümüş SULAR ve canım babam Kemal SULAR' a,

Bu zorlu süreçte beni her zaman destekleyen, güç veren ve tezimin her aşamasında yardımını esirgemeyen, hayatımı birleştirmekten büyük mutluluk duyduğum sevgili eşim Hakan ALVUR' a,

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmalarım sırasında emeği ve katkısı olan herkese,

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım...

MESLEKİ VE TEKNİK LİSELER İLE ANADOLU LİSELERİNDE ÖĞRENİM GÖREN ERGENLERİN BENLİK SAYGISI, SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI VE ANNE BABALARINA BAĞLANMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Eda Nuray Sular Alvur

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2019

ÖZ

Çalışmanın amacı; Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ile anne babaların bağlanma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma, Mersin İli'nde bulunan (Yenişehir İlçesi) iki Mesleki ve Teknik Lise ile iki Anadolu Lisesinde yapılmıştır. Araştırma; Mesleki ve Teknik Liseye giden 310 ve Anadolu Lisesine giden 256, toplam 566 (300 kız,266 erkek) öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere veri toplama aracı olarak "Lise Öğrencileri Özsaygı Envanteri", "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği", "Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envateri" ve "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Araştırmada elde

edilen veriler SPSS 22 programı ile bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrenciler ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve Anne Baba bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Değişkenler açısından incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Mesleki ve Teknik Liseye ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve Anne Babae bağlanma düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde bağlanma puanları ile benlik saygısı puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, benlik saygısı ,sosyal görünüş kaygısı, Anne Baba bağlanma.
Sayfa adedi: 168
Danışman: Prof. Dr. Fatma Abide GÜNGÖR AYTAR

INVESTIGATION OF SELF-ESTEEM, SOCIAL APPEARANCE ANXIETY AND ATTACHMENT TO MOTHERS AND FATHERS OF STUDENTS GOING TO VOCATIONAL AND TECHNICAL HIGH SCHOOLS AND ANATOLIAN HIGH SCHOOLS

(M.S.Thesis)

Eda Nuray Sular Alvur

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July 2019

ABSTRACT

The objective of the study; Vocational and Technical High School and Anatolian High School students who go to self-esteem, social appearance concerns and their levels of attachment to their parents are in the nature of various variables. The study is located in two vocational and technical high schools and two Anatolian high schools in Mersin (the districts of Yenişehir). The research; a total of 566 (300 girls, 266 boys) students attend the Vocational and Technical High School 310 and Anatolian High School 256. In order to collect data, the students who participated the research were appiled “School Students Self-Esteem Inventory” , “Social Appearance Anxiety Scale”, ” Parents and Peer Attachment Initiatives ”and “Personal Information Form” were applied. The data obtained in the research was computerized through SPSS 22 program. According to the findings, there is not determined a significant difference between self-esteem, social appearance anxiety and

parental attachment scores of those attending Vocational and Technical High School and those attending Anatolian High School. When variables examined, a significant difference determined between vocational and Technical High School and Anatolian High School students self-esteem and gender variable scores. When it is examined the relation of those students self-esteem, social appearance anxiety and orientation of parents, who are attending vocational and Technical High School and Anatolian High School, it is seen negatively low relation between self-esteem and orientation of parents.

Key Word: Puberty,self steem,social appearance anxiety,connecting to the parents.
Page Number: 168
Supervisor: Prof. Dr. Fatma Abide GÜNGÖR AYTAR

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU…….i

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI……..ii

JÜRİ ONAY SAYFASI…….....iii

İTHAF…….iv

TEŞEKKÜR…….v

ÖZ…….……...…vı

ABSTARCT……..……....vıı

İÇİNDEKİLER……...…….x

TABLOLAR LİSTESİ……..…xv

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ…….…....xvıı

BÖLÜM I 1

GİRİŞ..... 1

1.1.Problem Durumu 1

1.2.Araştırma Amacı..... 5

1.3.Araştırmanın Önemi..... 6

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları 9

1.5.Varsayımlar 9

1.6.Tanımlar 10

BÖLÜM 2 11

KURAMSAL ÇERÇEVE 11

2.1. Ergenlik 11

2.1.1. Ergenlik Dönemi 11

2.1.2. Ergen Gelişimi ile İlgili Kuramlar 13

2.1.2.1. Özünü Yineleme Kuramı (G.StanleyHall) 13

2.1.2.2.Psikanalitik Kuram(Sigmund Freud ve Anna Freud ile Erikson'a Göre Ergenlik). 14

2.1.2.3. Bilişsel Kuram 18

2.1.2.4. Davranışçı ve Sosyal Bilişsel Kuram(Skinner'ın Edimsel Koşullaması ve Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı) 19

2.1.2.5. Ekolojik Kuram 20

2.1.2.6. Holistik Dinamik Kuram 21

2.2.Benlik Saygısı 21

2.2.1.Benlik Kavramı ve Benliğin Ergenlikteki Gelişimi 21

2.2.2.Benlik Saygısı ve Benlik Saygısına Etki Eden Faktörler 26

2.3.Sosyal Görünüş Kaygısı 27

2.3.1.Kaygı Karamı 27

2.3.2.Sosyal Kaygı ve Nedenleri 29

2.3.3.Sosyal Görünüş Kayısı ve Sosyal Görünüşün Ergen İçin Önemi 30

2.4.Bağlanma 32

2.4.1.Bağlanma Kuramı 32

2.4.2.Dörtlü Bağlanma Modeli 33

2.4.3.Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma 35

2.4.4.Ergenlikte Bağlanma 36

2.4.5.Yetişkinlikte Bağlanma 37

2.5. Konu ile İlgili Yapılmış Araştırmalar……..……39

2.5.1. Benlik Saygısı ile İlgili Yapılmış Araştırmalar…….…….39

2.5.2. Sosyal Görünüş Kaygısı ile İlgili Yapılmış Araştırmalar…….……....44

2.5.3. Bağlanma ile İlgili Yapılmış Araştırmalar…….....47

BÖLÜM 3..... 51

YÖNTEM..... 51

3.1. Evren..... 51

3.2. Örneklem..... 51

3.3.Veri Toplama Araçları..... 54

3.3.1. Lise Öğrencileri Özsagı Envanteri..... 55

3.3.2.Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği..... 55

3.3.3.Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envateri..... 56

3.3.4.Kişisel Bilgi Formu..... 57

3.4. Verilerin Toplanması..... 57

3.5. Verilerin Analizi……...…….....….....57

BÖLÜM 4…….……...……59

BULGULAR..... 59

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular…….....….....……...59

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Benlik Saygısı Puanları İle İlgili Bulgular……..…60

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular……...…..…61

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular .....……. 62

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Benlik Saygısı Puanları İle İlgili Bulgular ….....…… 63

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular.....65

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumlarına Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular.....66

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular.....67

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular.....67

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular 68

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular.....69

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular.....70

Öğrencilerin Algılanan Okul Başarısı Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular.....72

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular 73

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular.....74

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular…….....74

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular…….....75

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular.....76

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular 77

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular 79

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular .....……..80

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Anne Baba Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişki…….....81

BÖLÜM 5……..…….....82

TARTIŞMA VE YORUM.....……..……..82

BÖLÜM 6……..……..104

SONUÇ ve ÖNERİLER……..……104

Sonuçlar……...….104

Öneriler…….……...….107

KAYNAKLAR…..……...……..……..……...108

EKLER……..…...……131

Ek 1. Lise Öğrencileri Özsaygı Envanteri……..132

Ek 2.Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği ……...……..136

Ek 3.Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envateri ……...……137

Ek 4. Kişisel Bilgi Formu…….139

Ek 5. Anket Uygulama İzinleri.....140

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 *Erikson'un Psikososyal Gelişim Evreleri*……..…17

Tablo 2 *Dörtlü Bağlanma Modeli*…….……34

Tablo 3 *Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Demografik Bilgileri*……..……53

Tablo 4 *Öğrencilerin Okul Türüne Göre Özsaygı Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları*….59

Tablo 5 *Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları*……60

Tablo 6 *Öğrencilerin Yaşlarına Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları*……61

Tablo 7 *Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları*……62

Tablo 8 *Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri*……63

Tablo 9 *Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Özsaygı Puanlarının Anova Analiz Sonuçları*……64

Tablo 10 *Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları*……65

Tablo 11 *Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumlarına Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları*……66

Tablo 12 *Öğrencilerin Okul Türüne Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları……67*

Tablo 13 *Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları……67*

Tablo 14 *Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları……68*

Tablo 15 *Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları……69*

Tablo 16 *Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri……70*

Tablo 17 *Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Anova Analiz Sonuçları……71*

Tablo 18 *Öğrencilerin Algılanan Okul Başarısı Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları……72*

Tablo 19 *Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları……73*

Tablo 20 *Öğrencilerin Okul Türüne Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları……74*

Tablo 21 *Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları……74*

Tablo 22 *Öğrencilerin Yaşlarına Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları……75*

Tablo 23 *Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları……76*

Tablo 24 *Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri……77*

Tablo 25 *Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Anova Analiz Sonuçları……78*

Tablo 26 *Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları……79*

Tablo 27 *Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları.....80*

Tablo 28 *Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Bağlanma Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Sonucu……81*

SİMGELER VE KISALTMALAR

B.S : Benlik Saygısı

S.G.K. : Sosyal Görünüş Kaygısı

A.B.B : Anne Baba Bağlanma

ABABE: Anne Baba Akran Bağlanma Envanteri

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde arştırmanın problem durumu, araştırmanın; amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımlar ve araştırma konusu ile ilgili tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Gelişim, bireyin yaşamı boyunca meydana gelen hareket veya değişim örüntüsüdür. Bu örüntü içinde biyolojik süreçler bireyin vücudunda oluşan fiziksel değişimleri, bilişsel süreçler düşünce yapısında ve zekasında, sosyoduygusal süreçler de ilişkilerde, duygularda, kişilikte meydana gelen değişimleri kapsar. Bu bağlamda ergenlik dönemi, bireyin yaşadığı bilişsel, fiziksel ve sosyoduygusal değişimleri içeren, çocukluktan yetişkinliğe doğru yol alan bir geçiş sürecidir (Santrock,2014,s.43). Bu süreçte meydana gelen değişimler hem genetik hem de sosyal-çevresel faktörlerden etkilenir. Çocukluk yıllarında zamanının büyük kısmını anne baba, akranları ve öğretmenleri ile geçiren birey artık bir ergendir ve kendisini biyolojik değişikliklerin yanında yeni yaşantılar ve yerine getirmek zorunda olduğu gelişim ödevleri beklemektedir. Bireyin düşünce yapısı ergenliğe geçişle birlikte daha soyut ve daha idealist bir şekil alır. Arkadaşlarına daha yakın olmaya başlayan ve hatta karşı cinsle ilk buluşmasını gerçekleştiren ergen, anne babası ile yaşadığı ilişkileri yeniden şekillendirir. Yaşadığı biyolojik değişikliklerle beraber ergen bedenine yönelir ve beden imgesine ilişkin ilgisi yoğunluk kazanır (Santrock,2015,s.352). Bu dönemde id-ego-süperego bağlantıları kurulmuştur ve ergenin kişilik yapısı idin ısrarcı

tutumuna karşı süperegonun dayattığı sınırlandırmalar arasında denge kurmaya çalışan "ego"nun gayretlerine göre şekillenmeye başlar (Ekşi,1999,s.127).

Kişiliğin önemli yapıtaşı olan benlik; ilgi, sevgi ve disiplin yoluyla anne babadan, akran gruplarından, okul yaşantılarından ve pek çok değişik durumlardan etkilenir. Bu süreçte benliği olumsuz etkileyecek yaşantıların oluşmaması durumunda "kapsayıcı benlik "kavramı oluşur. Benliğin kapsayıcı olması önemlidir çünkü benlik, kişinin genel iyilik halini, toplumsal ilişkilerini, gelecekte yapacağı seçimleri, yönelimleri, her türlü başarısını etkileyecek derecede önemli bir unsurdur (Gander & Gardiner,2007,s. 475-495).

Benlik imajı, ideal benlik ve benlik saygısından oluşan benlik kavramının; davranışsal, duygusal ve düşünsel olmak üzere üç temel boyutu vardır (Lawrence,2006,s.2). İdeal benlik bireyin sahip olmayı, ulaşmayı istediği, benlik imajı ise gerçekte sahip olduğu özelliklerini kapsar (Plummer,2007,s.13).

Benlik saygısının tanımı pek çok araştırmacı tarafından yapılmış ve araştırma konusu olmuştur. Berk'e göre benlik saygısı "kendi değerimiz hakkında ulaştığımız yargılar ve bu yargılara ilişkin duygular" dır (Berk,2013,s.537). Hamarta (2004) ya göre benlik saygısı ise, kişinin yaşamının tüm yönlerine etki ederek davranışlarını yönlendiren, kişiliğin önemli bir unsurudur. Eriş ve İkiz'e göre benlik saygısı; algı, duygu ve düşüncelerden oluşan bir bütünüdür ve bireyin sosyalleşme düzeyinde önemli bir etkiye sahiptir (Eriş &İkiz,2013,s.180-187).

Beden imajı ve benlik saygısı konuları ele alındığında akla ilk gelen kaygı türü "sosyal görünüş kaygısı" dır. Öksüz (2012)'e göre sosyal görünüş kaygısı, bireylerin fiziksel görünüşlerinin başkaları tarafından değerlendirilmesi durumunda hissettikleri duygular, gösterdikleri tepkilerdir (Aşçı, Tüzün&Koca,2006,s.362-368).

Kaygı, bireyin uyaran karşısında gösterdiği, duygusal, zihinsel, fiziksel değişimlerle meydana gelen uyarılmışlık halidir. Genellikle korku ve kaygı kavramları birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Oysa, kaynağının belli, şiddetinin yüksek ve süresinin kısa olması özellikleri açısından korku, kaygıdan farklıdır (Özer,2002,s.26). İngilizce "anxiety" olarak adlandırılan kaygı kavramı, konuşma dilimize "endişe" olarak yerleşmiştir. Ancak psikyatri uzmanları "endişe" nin uygun bir ifade olmadığı görüşünde birleşerek kelimeyi, Türkçe'ye en uygun olduğunu düşündükleri "kaygı" olarak çevirip çalışmalarında

kullanmışlardır (Öztürk,2004,346). Beden algısı, bebeklik döneminde gelişip, ergenlik döneminde giderek önemini artıran, yaşam boyunca gelişip değişen, bireyin kendi beden yapısı ile ilgili kişisel düşüncelerini içeren "dinamik" bir kavramdır (Babacan, Gümüş& Çam'dan aktaran Çınar ve Keskin,2015). Literatür incelendiğinde beden imajı kavramının beden/vücut algısı ve beden imgesi şeklinde de kullanıldığı görülmüştür. Fiziksel görünüm, beden imgesi için oldukça güçlü ve etkili bir uyarıcıdır (Koç,2004,s.231-256).

Beden imajı, bireyin bedenini nasıl algıladığını açıklayan kavramdır ve sosyal görünüş kaygısı ile doğrudan ilişkilidir. Birey kendi bedeni ile ilgilenir ve başkalarının bedenini de eleştirel anlamda inceler. İşte bu noktada aynı şeyi başkalarının da kendine yaptığı yani kendi vücudunun da başka insanlar tarafından incelendiği düşüncesi bireyde kaygıya neden olur (Aşçı, Tüzün & Koca,2006,s.362-368). Bireyin sosyalleşmesinde büyük öneme sahip olan beden imajı, olumlu olması durumunda bireyde sosyal güvenin artmasına, olumsuzluğu durumunda ise bireyin sosyal olarak kendini geri çekmesine, kaygı yaşamasına neden olabilmektedir (Cash & Fleming,2002).

Başkaları tarafından fiziksel görünümünün olumlu algılandığını bilmek ergen için büyük önem taşır. Buna bir de ergenin kendi bedeninin; yeterli, değerli, olumlu olduğunu düşünmesi de eklenince benliğinin temel yapı taşlarından biri olan özsaygı (benlik saygısı) düzeyinde büyük ölçüde artış gözlemlenebilir (Kuru &Baştuğ,2008,s.95-101). Çocuklukla yetişkinlik arasında bir köprü niteliğinde olan ergenlik dönemi bağlanma ilişkilerinin farklılaştığı, yeni bir boyut kazandığı ve psikolojik sorunların daha sık yaşandığı bir dönemdir (Allen'den aktaran Sümer ve Sakman, 2017). Bağlanma, bebeklik döneminde anne baba veya bakıcısı arasında duygusal anlamda karşılıklı, tatmin edici seviyede ve olumlu bir ilişkinin kurulması şeklinde tanımlanır. Bebeklikten ergenliğe doğru uzayan süreçte ortadan kaybolmaz aksine farklı bir şekil alarak devam eder (Gander & Gardıner,2015,s.534). Ergenlik döneminde bireyin geliştirmeye çalıştığı kimlik ve özerklik kavramlarının temelinde anne babaya güvenli bağlanmanın olması, ergenin bu dönemi olumlu kazanımlarla atlatmasına destek olur. Kimlik gelişiminin önem kazandığı, temel biyolojik, duygusal ve sosyal değişimlerin yaşandığı ergenlik dönemi bir "kriz ve stres" dönemi olsa da anne babası ile bebeklik döneminden itibaren güvenli bağlanma geçmişi olan ergenlerin bu dönemde ailelerinden kopmadan özerklik geliştirebildikleri ve bu zorlu dönemi daha yumuşak ve sorunsuz atlattığı bilinmektedir (Özdemir & Çok'tan aktaran

Sümer ve Sakman,2017). Ergenin, anne babanın; tutarsız, ambivalan (iki değerlilik) ya da tepkisiz yaklaşımlarına maruz kalması, böylece zarar görmesi sonucunda yaşayacağı stres ile güvensiz bağlanmanın gelişme olasılığı yüksektir. Ergenin içinde bulunduğu durum yaşamına yansır ve çevresindeki insanlara güven geliştiremez, kişileri kontrol altına alma çabasına girer. Bu durum ergenin benlik gelişimine yansır ve olumlu bir öz değer duygusu geliştirememesine neden olur. Güvensiz bağlanmanın gelişimi ergenin kimlik organizasyonlarında sorunların ortaya çıkmasına sebep olur (Keskin,2008,s.139-147). Bağlanma kuramı güvenli bağlanmanın işlevsel duygu düzenleme stratejilerinin gelişimini sağladığını ve böylece ergenin psikolojik uyumunda ve gelişiminde önemli bir rol oynadığını öne sürer (Ainsworth'dan aktaran Sümer ve Sakman,2017). Önemli psikolojik uyum problemleri olarak değerlendirilen içselleştirme/dışsallaştırma sorunları ile bağlanma arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar, bu iddiayı desteklemekte ve güvenli bağlanmanın ergenlerde hem içselleştirme hem de dışsallaştırma sorunlarına karşı tampon görevi gördüğünü ortaya koymaktadır (Sümer & Sakman,2017).

Ergenlikle beraber bireyin çevresi ile olan ilişkilerinde akran merkezli olduğu görülür. Artık ergenin önceliği arkadaşlarıdır ve arkadaş grupları yaşamında önemli bir yere sahiptir. Öyle ki, gün içinde arkadaşları ile geçirdiği zaman, ailesi ve diğer yetişkinlerle geçirdiği zamanın neredeyse iki katıdır. Yavuzer'e göre; genç, çevresindeki diğer insanlarla anlaşmayı ve katıldığı sosyal gruplarda uyum sağlayabilmeyi arkadaş gruplarında öğrenir. Ayrıca akran gruplarının ergenlik döneminin çalkantılı, gerilimli, stresli yapısından kendisi gibi etkilenen insanlardan oluşması, yetişkin değer yargılarından uzak bir yapıda olması ve gruptaki diğerlerine duygularını, düşüncelerini rahatça açabilmesi ergeni akran gruplarına katılamaya yönlendirir (Yavuzer,2005,s.74). Ergenlik döneminde, benlik saygısının ve beden imajının olumlu yönde gelişmesi, güvenli bir bağlanma yapısının geliştirilebilmesi için kaliteli sosyal çevreye ihtiyacı vardır. Ergenin sosyal çevresi büyük ölçüde okulda şekillenir. Bu yüzden eğitim alınan okulun; yapısı, öğrenciye sağladığı akademik ve sosyal imkanlar, okula yerleşen öğrencilerin başarı durumları ve benzeri özellikleri önem taşır. Ülkemizde ilköğretim sonrasında öğrencilerin lise eğitimleri için tercih edebilecekleri devlet okullarından biri olan Anadolu Liseleri, genellikle akademik anlamda daha başarılı öğrencilerin eğitim aldığı, temel amacı öğrencilerini üniversiteye hazırlamak olan ve müfredatı bu amaç doğrultusunda belirlenmiş

liselerdir. Bir başka okul türü ise; belirli bir meslek grubuna ara eleman yetiştirmek amacını taşıyan, bu amaç doğrultusunda müfredatı yoğunluklu olarak mesleğin gereği olan atölye dersleri ve Anadolu Liselerinden daha az olacak şekilde de kültür derslerine yönelik olarak hazırlanmış, öğrenim gören öğrencilerin büyük kısmının, mezuniyetin ardından en kısa zamanda meslek sahibi olup hayata atılmayı hedeflediği Mesleki ve Teknik Liselerdir (Ortaöğretim Genel Müdürlüğü [OGM], 2015; Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019).

Ülkemizde yapılan çalışmaların incelenmesi sonucunda ergenlere yönelik benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygısı ile ilgili çalışmaların yapılmış olduğu görülmesine rağmen, bağlanmanın da dahil edilerek Meslek ve Teknik Lise ve Anadolu Lisesi karşılaştırılmasının yapıldığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu yüzden, lise türlerine göre ergenlerin benlik saygıları, sosyal görünüş kaygıları ve anne baba bağlanma düzeylerinin incelenmesinin alanyazında araştırmaya ihtiyaç görülen bir konu olduğu öngörülmektedir. Bu araştırmanın temel problemi; sosyalleşmenin büyük önem taşıdığı ergenlik döneminde liseye devam eden ergenlerin en çok zaman geçirdikleri ve sosyalleşme fırsatını bulabildikleri ortamlar olan okulların, eğitim amaçları gereği ortaya çıkmış olan farklılıklarının, ergenlerin sağlıklı benlik saygısı ve beden imajı geliştirerek güvenli bağlanma sağlamalarında farklılığa neden olmakta mıdır? sorusunun yanıtını aramaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmada genel amaç; Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ile anne babalarına bağlanma düzeylerini incelemek ve aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamaktır.

Araştırmada yukarıdaki temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

1.Meslekive Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin, benlik saygısı;

-Cinsiyetlerine,

-Yaşlarına,

-Ana babanın birliktelik durumuna,

-Ana babanın öğrenim düzeyine,

-Algıladıkları okul başarısına,

-Yakın arkadaşının olup olmaması durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2-Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin, sosyal görünüş kaygıları;

-Cinsiyetlerine,

-Yaşlarına,

-Ana babanın birliktelik durumuna,

-Ana babanın öğrenim düzeyine,

-Algıladıkları okul başarısına ,

-Yakın arkadaşının olup olmaması durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3-Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin anne babalarına bağlanma düzeyleri;

-Cinsiyetlerine,

-Yaşlarına,

-Ana babanın birliktelik durumuna,

-Ana babanın öğrenim düzeyine,

-Algıladıkları okul başarısına ,

-Yakın arkadaşının olup olmaması durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Ergenlik dönemi, yaşam döngüsünde fiziksel gelişimin en hızlı gerçekleştiği dönemlerden biri olmanın yanı sıra, ruhsal açıdan da gelgitlerin yaşandığı dönemdir. Ergen, kendisini bekleyen ve halledilmesi gereken pek çok görev ile karşı karşıya kalır. Sorumlulukları artar ve özellikle dönemin sonlarına doğru yetişkinliğin provası niteliğindeki yaşantılarla karşılaşır. Ergenlik dönemi geçmişten günümüze pek çok bilim insanın ilgisini çekmiş ve onları bu döneme ilişkin araştırmalar yapmaya yöneltmiştir. Kimlik arama, benlik saygısı geliştirme, bedeninden hoşnut olma, kendini kanıtlama, özerklik geliştirme, sosyalleşme

gibi durumlar ergenlik döneminin önemli konularındandır. Anne babaları ile bağlarını, özerkliğini koruyarak çocukluk dönemine kıyasla daha sade bir düzeyde yaşamayı tercih eden ergen, yoğun olarak arkadaş çevresine ve karşı cinse odaklanır. Bir taraftan özerkliğini yaşamaya çalışan ergen diğer yandan benlik geliştirme çabası içine girer. Bu arada başkaları tarafından ilgi görmek, beğenilmek isteyen ergen için artık dış görünüşün ve beden imajının büyük önemi vardır.

Benlik kavramı, bireyin kendine yönelik algıları, değerlendirmeleri ve kendisi hakkında sahip olduğu düşünceleridir. Benlik kavramı, "benlik saygısının" temelinde yer alır (Dolgin, 2014,s.297). Benlik gelişiminin en önemli unsurlarından biri olan benlik saygısı, bireyin sahip olduğu yeterliliklere ilişkin kendine yönelik yaptığı değerlendirmelerini, duygusal deneyimlerini, gelecekte sergileyeceği davranışlarını ve psikolojik uyumunu etkiler (Berk,2013,s.537). Bireylerin benlik saygılarının yüksek olması, ideal benlikleri ile benlik algıları arasında bir uyumun olmasını gerekli kılar (Dolgin,2014,s.306). Bretherton, (1985), bağlanma davranışının doğrudan şekillendirdiği en kritik özelliğin benlik temsilleri olduğunu vurgulamıştır (Bretherton'dan aktaran Berk,2013). Anne baba ile bebeklik döneminden itibaren kurulan güvenli duygusal bağ, yıllar içinde gelişir ve ergenin gelişiminin olumlu, sağlıklı olabilmesini sağlayan önemli bir unsur olma özelliği taşır. Anne baba tarafından şekillendirilen bağlanma süreci, bireyin gelecekteki kişiliğinin niteliği açısından da önemlidir (Keskin,2008,s.139-147). Ergenlerin benlik saygılarının gelişiminde annenin ve babanın önemine ayrı ayrı vurgu yapan pek çok araştırma vardır. Son dönemde yapılan araştırmalar her iki anne babanın birlikte ergenin psikolojik uyumuna ve gelişimine önemli katkılarının olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarına göre ergenlik döneminde bireylerin anne baba ile kurdukları ilişkinin kalitesinin, yüksek benlik saygısı ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca pek çok araştırmada ergenlerin sahip oldukları yüksek benlik saygısı; anne babanın ergene sağladığı özerkliğin niteliği, anne babanın ergene gösterdiği sıcaklık, destek, kabul, ilgi ve aralarında kurulmuş olan iletişim ile de ilişkilendirilmiştir (Dolgin,2014,s.306).

Gelişmekte olan benlik saygısında, arkadaşları tarafından sevilmenin, kabul görmenin ve onaylanmanın da katkısı büyüktür (Yavuzer,2009,s.74). Bireyin diğer insanlar üzerinde etkili bir izlenim oluşturması, başkaları tarafından çekici olarak algılanması önemlidir.

Diğerleri üzerinde olumsuz izlenimler bıraktığını ya da onlar tarafından olumsuz değerlendirildiğini düşünen birey kaygı yaşayabilmektedir (Özcan vd.,2013,s.108).

Gümüş (2000), sosyal görünüş kaygısının, yani bireyin fiziksel görünümünün diğer insanlar tarafından değerlendirildiği düşüncesi ile yoğun endişe duyulması durumunun özellikle ergenlik döneminde görüldüğünü vurgulamıştır. Jung ve Lee (2006), de beden imajının, ergenin geliştirmeye çalıştığı benlik saygısını doğrudan doğruya etkileyen önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili alanyazın incelendiğinde benlik saygısı yüksek, olumlu beden imajı ve anne baba ile güvenli bağlanma örüntüsü geliştirmiş olan ergenlerin; daha sosyal, öz güveni yüksek, olumlu ilişkiler geliştirebilen kişilik yapısına sahip oldukları ve bu durumun da bireylerin hem anne baba ile hem de akranlarıyla ilişkilerini olumlu etkilediği gözlenmiştir. Ergenlik döneminde bireylerin akranları ile tanışma ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurma açısından en büyük fırsatları, eğitim aldıkları okullarıdır. Ancak okullar, gerek fiziksel olanakları gerekse müfredatları gereği öğrencilerine spor, sosyal ve kültürel faaliyetler gibi önemli konularda eşit imkan sunamamaktadır.

Yossi ve Walter,(2000), modern toplumlar için vazgeçilmez nitelikte olan okulların, pek çok ülkede akademik eğitim-öğretim ile üniversitelere öğrenci hazırlarken, mesleki ve teknik eğitim yolu ile de öğrencilerinin ekonomik hayata, iş gücüne katılımını sağlayacak eğitim verdiklerini vurgulamışlardır. Mesleki ve teknik liseler ile ilgili pek çok çalışmada (Eğitim Reform Girişimi (ERG) ,2009,2012; Harris, vd. 2009; Yılmaz, 2007) bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları oldukları, anne babalarının öğrenim düzeylerinin düşük olduğu, öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğu, diğer okullar ile aralarında kalite farkının olduğu, yani mesleki ve teknik lise öğrencilerinin "dezavantajlı grup" olarak nitelendirildikleri belirtilmiştir. Bunun yanında Alkan, Doğan ve Sezgin (1998) ise; toplumu oluşturan tüm bireylerin bir mesleğe yönelik ilgisinin ve ihtiyacının olduğunu, bireylerin sosyalleşmesi, toplumsallaşması için işgücüne katılımın gerekliliğini vurgulamışlardır. Ayrıca dezavantajlı grubu oluşturduğu savunulan Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin alacakları mesleki eğitim ile özgüvenlerinin gelişeceğini, toplumda suça karışan kişi sayısında azalma olacağını, üretime katılan bireylerin sayısının artacağını, ergenlerin medeni cesaretlerinin artarak toplumda moralin ve iyi oluşun sağlanmasına katkı sağlayacağını öngörmüşlerdir.

Alanyazın incelendiğinde okul türlerini farklı değişkenler açısından inceleyen çalışmalara rastlandığı halde (Erbaş,2007; Çabuk,2008), Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerini benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve anne baba bağlanma düzeyleri açısından inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın, ergenlerin arkadaşlık ilişkileri geliştirdikleri, sosyalleşme fırsatı bulabildikleri ve öğrenci yetiştirme amaçları doğrultusunda müfredatlarında farklılıklar olan, Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin, hayatlarının pek çok açıdan kritik öneme sahip olan ergenlik döneminde gerek olumlu benlik saygısı ve beden imajı geliştirme, gerekse anne babaları ile güvenli bağlanma ilişkisi içine girme konularında farklılıklarının olup olmadığının incelenmesinin literatüre ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Mersin İli'ndeki belirlenmiş Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde öğrenim gören ve gönüllü olarak araştırmaya katılıp ölçekleri yanıtlamayı kabul eden öğrenci grubu ile sınırlıdır.

1.5.Varsayımlar

Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve anne babalarına bağlanma düzeylerinin incelendiği bu araştırma, aşağıda yer alan sayıltılara dayanmaktadır:

1-Araştırmaya katılan öğrencilerin, araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeklere doğru yanıt verdiği kabul edilmektedir.

2-Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının ölçtükleri özellikler bakımından geçerli ve güvenilir oldukları kabul edilmektedir.

1.6.Tanımlar

Ergenlik: Çocukluktan yetişkinliğe geçişteki gelişimsel dönemdir. Bu dönem; biyolojik, bilişsel ve sosyo-duygusal değişiklikleri içerir. Ergenlik yaklaşık 10-13 yaşlarında başlar ve yirmi yaşına doğru sona erer (Santrock,2014,s.467).

Benlik: Kim olduğumuz hakkındaki sahip olduğumuz inançların tümüdür (Taylor, 2015,s.530).

Benlik Saygısı (Self-Esteem): Benlik kavramının, kişinin kendi değerine ilişkin yargıları ve bu yargılarla ilişkili duyguları içeren yönüdür (Berk,2013,s.764).

Beden İmajı (imgesi): Kişinin kendi fiziksel görünümüne ilişkin bir kavramlaştırma ve ona yönelik bir tutumdur (Berk,2013,s.271).

Kaygı: Belirsiz bir korkunun ya da kötü bir şey olacağına dair hissin sürekli baskın olduğu psikolojik hal (Cüceloğlu,1993,s.581).

Sosyal Görünüş Kaygısı: İnsanların fiziksel görünüşlerinin, diğer insanlar tarafından değerlendirilirken yaşadıkları kaygı ve gerginlik olarak tanımlanmaktadır (Hart vd., 2008,s. 48-59).

Bağlanma Davranışı: Bebek ile bakımını üstlenen kişi arasında kurulan, hem güvenlik hem de keşfetme ihtiyacını giderecek ortamı sağlamak amacıyla fiziksel yakınlığı güçlü tutacak duygusal bağlanma sağlayan her tür davranış olarak da tanımlamaktadır (Bowlby, 1977,s.233).

Anadolu Lisesi: Ortaokul veya imam-hatip ortaokulu üzerine öğrenim süresi dört yıl olan yatılı ve/veya gündüzlü olarak eğitim ve öğretim veren kurumlardır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019).

Mesleki ve Teknik Lise: İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitimle öğrencilere genel kültür kazandırmanın yanı sıra, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hem yükseköğretime hem mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlayan eğitim öğretim sürecidir (Ortaöğretim Genel Müdürlüğü [OGM], 2015).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma konusuna yönelik yapılan literatür taramaları yer almaktadır. Bunlar; ergenlik, benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve bağlanmadır.

2.1.Ergenlik

2.1.1. Ergenlik Dönemi

Ergenlik (adolesan) kavramı ilk kez 1904'de Stanley Hall ile literatüre girmiş ve insan gelişiminde ayrı bir evre olarak yerini almıştır. Hall'e göre ergenlik, bireylerin gelecek yaşamlarının gidişini değiştirebilecek yapıda, oldukça önemli bir dönemdir (Cloutıer, 1982,s.880). Amerikan Psikiyatr Birliği'nin yayınladığı "Psikiyatri Sözlüğü" (Psychiatric Glossary) ergenliği, "Fiziksel ve duygusal süreçlerin yol açtığı cinsel ve psikososyal olgunlaşma ile başlayan ve bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı, çok da belirli olmayan bir zamanda sona eren kronolojik bir dönemdir ve hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişmelerle karakterizedir" şeklinde tanımlamaktadır (Bülbül, Kurt, Ünlü & Kırlı,2010, s.204-210). Santrock'a göre ergenlik, insan yaşamında çocukluk ile yetişkinlik arasında köprü görevi gören bir dönemdir (Santrock,2012,s.352). Latincede yetişkinliğe ulaşmak anlamında "Adolescere" olarak adlandırılan bu dönemde bireyin, çocuksu tavırlarından sıyrılarak git gide daha olgun yetişkin davranışlarını göstermeye başladığı gözlemlenir (Temel & Aksoy,2005,s.11). Ergenlik dönemi, bireyin bedensel ve duygusal

değişimlerin neden olduğu cinsel ve sosyal gelişimi ile başlayıp, "ben kimim" sorusunun yanıtını verebildiği ve bağımsızlığını kazanması ile sonlanan bir dönemdir (Derman,2008.s.19). Ergenlik dönemi üzerine yapılan çalışmalar günümüzle sınırlı değildir. Yaşam sürecinin gizemli bir parçası olan ergenlik dönemi tarih boyunca değişik uygarlıkların ilgisini çekmiş, araştırma konusu olmuştur. Örneğin Mısır Uygarlığında ve onlardan sonraki dönemlerde yaşayan uygarlıklarda bilim insanları tarafından kaydedilmiş, ergenlik döneminin genel özelliklerini içeren hiyeroglif yazılara ulaşılmıştır. Ünlü düşünür Aristo'nun da ergenlik dönemine ilişkin tespitleri vardır. Aristo' ya göre "ergenlik dönemi" denge, kontrol ve sebat kavramlarında sıkıntı yaşayan bireyin, tercihte bulunabilme yeteneğinin geliştiği bir aşamadır. İç salgı bezlerinin faaliyetleri ile beraber bedensel, ruhsal ve duygusal yönden değişiklikler yaşayan birey cinsel olgunluğa da bu dönemde ulaşır. Bir yandan vücudunda meydana gelen hızlı fiziksel değişim ve gelişim, diğer yandan yaşadığı sosyal-duygusal gelgitlere bir de içinde bulunduğu çevrenin olumsuz etkilerinin eklenmesi, ergenin bu dönemi olabildiğince gergin, fırtınalı ve sorunlu geçirmesine neden olacaktır (Holl'den aktaran Aydın,2005). Özellikle son dönemde ergenlik konusunda çalışmalar yapan bilim insanları bu dönemi "erken ergenlik" ve "geç ergenlik" olmak üzere iki gruba ayırarak incelemişlerdir. Pubertal değişimin azımsanmayacak kadar büyük bir kısmını içeren "erken ergenlik" dönemi yaşamın ortaokul yıllarına (ilköğretim ikinci kademe)denk gelir. Dönemin ikinci kısmı olan "geç ergenlik" ise yaklaşık olarak 15-16 yaşından itibaren başlar. Bu dönemde ergenin ilgi odakları: karşı cins ile kuracağı ilişkiler, ben kimim sorusunun yanıtını bulacağı "kimlik arayışı", geleceğine şekil vermeye yönelik yolunu çizeceği "kariyer planlama" ve ruhunda yoğun olarak hissettiği "bağımsızlık arzusu" olmaktadır. Araştırmacılar, yapılan çalışmalarda elde edilen bulguların ergenlik konusunda evrensel sonuçlar olup olmadığı ya da ergenliğin hangi dönemine (erken ya da geç) ait olduğunu netleştirmektedirler. Klasikleşmiş, eski anlayışa göre ergenlik yetişkinliğe geçiş ile sonlanan sıradan bir dönemdir. Modern görüş ise sıradanlığın aksine dönemi belirli zamanlara ve bu zamanlarda yapılan etkinliklere göre değerlendirmektedir. Örnek olarak, ergenlik öncesi dönem olan erinliğe girişin sinyallerini puberte" ve birey için artık büyük önem taşımaya başlayan "okul etkinlikleri" vermektedir. Öğrenim hayatının bitmesi ve bireyin çalışma hayatına atılarak ekonomik bağımsızlığını kazanması ise ergenlik döneminden çıkarak yetişkinlik dönemine girdiğinin göstergesi olan etkinliklerdir (Santrock,2014,s.16-17).

2.1.2. Ergen Gelişimi ile İlgili Kuramlar

2.1.2.1. Özünü Yenileme Kuramı (G.Stanley Hall)

Ergenlik konusundaki bilimsel çalışmaların öncüsü olan G.Stanley Hall'e göre ergenlik dönemi toplumsal rollerin şekillendiği, akıl yürütmenin, kişilerarası ilişkilerin geliştiği, daha bilinçli ve olgun davranışların sergilendiği önemli bir süreçtir (Cloutıer,1982,s.880). Hall, 1904 yılında yayınladığı iki ciltlik çalışmasında ergenliği; "Boy ve Kilodaki Artış","Cinsel Gelişim", "Ergenlik Aşkı", "Sosyal Dürtüler ve Kurumlar", "Zihinsel Gelişim ve Eğitim", Gençlik Yanlışları, Erdemsizlikleri ve Suçları", "Zihinsel ve Bedensel Hastalıklar", başlıkları altında incelemiştir (Kulaksızoğlu,1998,s.18-19;Santrock,2014,s.3). Hall, Özünü Yenileme Kuramı adını verdiği kuramında C.Darwin'in görüşlerinden etkilenmiş, bireylerin ve insan türlerinin gelişimleri arasında bağlantı kurarak "çocukluk" ve "ergenlik" dönemlerine açıklık getirmiştir (Steinberg,2007,s.21). Kuramını büyük ölçüde biyolojik temellere dayandırarak açıklayan Hall, ergenin içinde bulunduğu çevrenin olumlu ya da olumsuz etkilerini kısmen göz ardı etmiştir. Ancak bireylerin ergenlik döneminde oldukça güçlü bir şekilde arkadaş gruplarından etkilendiklerini de belirtmiştir (Çelen,2011,s.23).

Ergenlik dönemine ilişkin pek çok kaynakta rastlanılan dönemin gergin, fırtınalı, duygusal gelgitlerle ve çatışmalarla geçen bir süreç olduğu görüşü Hall'a aittir. Hall'a göre ergenin düşünce yapısı duygusal gelgitlerin etkisi altındadır. Oldukça kibirli tavırlar sergileyen ergen aynı zamanda alçak gönüllü de olabilir. Hüzün ile mutluluk arasında gidip gelebilir. Arkadaşlarına bir an nazikçe davranan ergen, başka bir an olabildiğince kötü ve nezaketsiz davranabilir. Özel yaşamın gizliğine önem veren ergen, bir an özelini koruma çabası sergilerken başka bir anda arkadaşlık kurma isteği ile karşısındakine açılabilir. Ergenlik dönemi çalışmaları söz konusu olduğunda deha olarak nitelendirilen Hall, klasik, felsefeleştirilmiş ve varsayımlara dayalı anlayışı aşarak ergenlik dönemini sistemli bir şekilde araştırmıştır (Santrock,2014,s.4).

2.1.2.2.Psikanalitik Kuram : (Sigmund Freud ve Anna Freud ile Erikson'a Göre Ergenlik):

Psikanalitik kuramların ergenlik ile ilgili araştırmalara katkıları, bireyin yaşamını sürdürdüğü çevrenin etkilerine, anne baba ilişkilerine, zihnin "bilinç dışı" yönlerine değinmesidir (Santrock,2014,s.30).

Freud, çocuklukta yaşanan acı verici olayların yetişkinlikte duygusal sorunlara neden olabileceğini düşünmektedir. Bundan yola çıkarak duygusal anlamda problemleri olan yetişkinlerle serbestçe konuşarak onları tedavi etmeye çalışmıştır. Aynı zamanda kendisine tedavi için gelen hastaların bilinç dışı durumlarını da incelemiştir. Freud ayrıca "psiko-seksüel" kuramı da oluşturmuştur. Bu kuramda Freud, bireylerin sağlıklı kişilik gelişimlerinin ön koşulunun yaşamlarının ilk yıllarında cinsel ve saldırgan dürtülerine karşı anne babaların yaklaşımları olduğunu savunmaktadır (Berk,2013,s.46). Freud'un kuramına göre kişilik, ardışık beş dönemden oluşur. Dönemlerin sonuncusu olan "Genital Dönem", ergenlik yıllarını kapsar ve genç yetişkinlik yıllarını da içine alır. Genital Dönem, "fırtınalar dönemi" olarak da adlandırılır. Yaşadığı fiziksel gelişimin yanı sıra karşı cinse de yoğun ilgi duyan ergenin cinsel ilgi merkezi kendisinin ve ailesinin dışında karşı cinsteki bir başka kişi olmuştur. Fizyolojik, psikolojik ve toplumsal olgunluğa erişmek bu dönemde kazanılması gereken kritik davranışlardır. Gerek bedenindeki hızlı fiziksel değişim, gerekse toplumun kendisinden beklentileri ergenin bocalamasına, gerilmesine ve rol çatışmaları yaşamasına neden olur. Ergenin yaşadığı gerilimler iç dünyasında başkaları tarafından beğenilme, kabul görme, ait olma konularında yaşanırken, dışarıya sergilediği davranışları asi, isyankar olarak algılanmaktadır (Aydın,2003,s.98-99). Freud'a göre yaşamları gerilim ve çatışma örüntüsü ile şekillenmiş olan ergenler, bu olumsuz durumdan kurtulabilmek için çatışmalarını bilinç dışına atarlar. Ancak ardındaki bilinç dışı baskılar gün yüzüne çıkarıldığında hiçbir öneminin olmadığı düşünülen davranışların dahi önemli olabileceği bilinmektedir. Örneğin bir şaka, bir çığlık ya da herhangi bir hareket bilinç dışında var olan bir çatışmayı açığa çıkarabilir. Freud'a göre kişilik buzdağına benzer. Buzdağının büyük bölümünün suyun altında olması gibi kişiliğin de azımsanmayacak kadar büyük bir kısmı bilincimizin dışında yer alır. "İd"in ilkel, dürtüsel istekleri ve süperegonun ahlaki değer yargılarına göre uyguladığı baskı sonucunda oluşan çatışma bireyde "kaygı"ya neden olur. İşte bu anda devreye giren "ego", bilinçdışı yöntemleri

içeren savuma mekanizmalarını çalıştırarak çatışmayı çözüme kavuşturur. Anna Freud'un ergenlik konusundaki görüşleri babasının görüşlerinden farklıdır. Anna Freud'a göre ergenlik döneminde yaşanan sorunların özünde ne "id" ne de içgüdüsel güçler yoktur. Sorunların temelinde var olan "sevgi nesneleri" dir. Bebeklik yıllarında anne baba ile ilişkilerde görülen sevgi nesnelerine bağlanmanın, yıllar ilerledikçe ve çocukluk çağına geldikçe azaldığını veya engellendiğini savunur. Bu dürtüler ergenlik döneminde değişik nedenlerle ya yeniden uyandırılabilir ya da daha kötüsü, yeni ortaya çıkan dürtülerle birleştirilebilir (Santrock,2014.s,27-28).

Erikson (1968) ergenlikte kişiler arası ilişkilerin, kimlik gelişiminin önemli bir parçası olduğunu, ergenin, farklı ilişkileri deneyerek, gelecekteki yetişkinlik rollerinde başarılı olmasında çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Özellikle akran ilişkilerinin hem sosyal destek hem de deneyim açısından önemli olduğunu vurgulayarak, bu ilişkilerin yetişkinlikte dünya görüşünün şekillenmesine katkıda bulunacağını ifade etmiştir (Erikson'dan aktaran Collins & Sprinthall,1995). Erik Erikson kişiliği çok yönlü ve kapsamlı bir şekilde incelemiştir. Erikson'a göre kişinin içinde yaşadığı toplum ile kurduğu ilişkiler ve egonun gereksinimleri, kişiliğin gelişimi açısından büyük önem taşır. Ayrıca, kişilik gelişimi açısından bireyin ilk yıllarındaki yaşantılarının, ilerleyen yıllarda olumlu ya da olumsuz etkileri olacaktır (Temel & Aksoy,2005,s.19). Erikson gelişim sürecini sekiz evrede incelemiştir. Birey her evrede çözümlemek zorunda olduğu bir kriz ile yüzleşir. Aynı zamanda her evrede o evreye özgü bir gelişimsel görev bulunmaktadır. Her dönemde yaşanan kriz aslında bir felaket değil, dönüm noktasıdır. Çünkü krizle karşılaşan bireyin kırılganlığı artacaktır ve mevcut potansiyeli güçlenecektir. Birey, karşılaştığı krizlerden ne kadar başarılı çıkarsa yani krizi ne kadar iyi çözerse kişilik gelişimi de o kadar olumlu, sağlıklı ve başarılı olacaktır. Erikson'un gelişim evrelerinden beşincisi olan "kimlik benimsemeye karşı rol karmaşası evresi" insan gelişiminin ergenlik dönemine denk gelir. Bu evrede ergen; kim olduğu, neler yapmak istediği, hangi mesleği seçeceği, romantik ilişkilerinde nasıl bir tavır sergileyeceği vb. pek çok sorunun yanıtını arar. Ergenin üstleneceği rollerin sayısı artmıştır. Kimlik arayışı içinde ergen, "psikososyal moratoryum" yaşar. Yani ergen çocukluk döneminde özellikle anne babadan sağlanan güvenlik duygusuna karşı, bu dönemde önem kazanan özerklik geliştirme çabası arasında kalır. Bu durum, ergenin karşılaştığı bir kriz halidir. Ergenler kimlik arayışları içinde farklı

rolleri denerler. Denenen bu rollerle başa çıkabilen ergenler, yeni bir benlik duygusunu benimserler. Benimsenen bu duygu ergenin kimlik kazanımının temelini oluşturur. Aksi durumu yaşayan yani içinde bulundukları kriz durumunu başarılı bir şekilde atlatamayan ergenler Erikson'"kimlik karmaşası" olarak tanımladığı durumu yaşarlar. İşte bu noktada ergenin izleyebileceği iki yol vardır. Ya kendini akranlarından, ailesinden, toplumdan soyutlayarak içine kapanır ya da seçici olmadan akranlarının yaşamlarına yönelir ve bu kalabalık içerisinde kendi kimliğini yitirir. Bu iki yol da kimlik kazanımı açısından ergen için oldukça kötü sonuçlara sebep olur (Santrock,2014.s.29,140-141).

Tablo 1

Erikson'un Psikososyal Gelişim Evreleri

Psikososyal Evre	Gelişim Dönemi	Betimleme
Temel Güvene Karşı Güvensizlik	Doğum- 1 Yaş	Sıcak, bebeğin gereksinimlerine duyarlı bakım sonucunda bebek dünyanın iyi bir yer olduğuna ilişkin bir güven duygusu geliştirir. Bebek yatıştırılmak için çok uzun süre beklerse ya da sert davranılırsa güvensizlik oluşur.
Özerkliğe Karşı Utanç	1-3 Yaş	Çocuklar yeni zihinsel ve motor becerilerini kullanarak kendileri için seçim yapmak ve karar vermek isterler.
Girişkenliğe Karşı Suçluluk	3-6 Yaş	Anababalar çocuklarının amaç yönelimlerini desteklerlerse girişkenlik-bir hırs ve sorumluluk duygusu-gelişir.
Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu	6-11 Yaş	Çocuklar okulda diğerleri ile çalışıp işbirliği yapmayı öğrenirler. Evde, okulda ya da akranlarıyla yaşadığı olumsuz deneyimlerse yetersizlik duygularına neden olur.
Kimlik benimsemeye karşı rol karmaşası	Ergenlik	Ergen ben kimim ve toplumdaki yerim nedir sorularına yanıt vermeye çalışır. Değerleri ve mesleki hedefleri araştırarak kişisel bir kimlik oluşturur.
Yakınlığa karşı yalıtılmışlık	Genç Yetişkin	Genç insanlar diğerleri ile yakın bağlar kurmak üzerinde çalışırlar. Daha önceki halay kırıklıkları nedeniyle bazı bireyler yakın ilişki kuramazlar ve yalnız kalırlar.
Üretkenliğe karşı durgunluk	Orta Yaş	Üretkenlik; çocuk yetiştirme, diğer insanların bakımını üstlenme ya da üretken çalışmalarla gelecek kuşaklara katkıda bulunma anlamına gelmektedir.
Bütünlüğe karşı umutsuzluk	Yaşlılık	Bu son evrede bireyler olmuş oldukları kişi üzerinde düşünürler. Yaşamın olduğu şekliyle yaşanmaya değer olduğu duygusu bütünlük duygusu ile sonuçlanır.

Berk,L.E.(2013).*Çocuk Gelişimi.(*Dönmez.E.Çev.).Ankara:İmge

2.1.2.3. Bilişsel Kuram:

Psikanalitik kuramlar ile bilişsel kuramlar karşılaştırıldığında, psikanalitik kuramların "bilinç dışına", bilişsel kuramların ise "bilinçli düşüncelere" önem verdikleri görülmektedir. Bilişsel kuramlar; Piaget'in "bilişsel gelişim kuramı", Vygotsky'nin "sosyo-kültürel" bilişsel kuramı ve "bilgi işleme", Elkınd'in "benmerkezcilik" kuramlarıdır.

Piaget kuramında, bireylerin aktif bir şekilde dünyaya ilişkin anlayışlarını oluşturmaya çalışırken, aynı zamanda bilişsel gelişimin dönemlerinden de geçtiğini vurgulamaktadır. Piaget'e göre bilişsel anlamda dünyanın yapılandırılmasının temelinde iki önemli süreç yer alır. Bunlar: "organizasyon" ve "uyum"dur. Dünyayı anlamaya çalışan ergen öncelikle yaşantılarından elde ettiği deneyimleri organize eder. Bunu yaparken mevcut ve önemli olan bir düşünceyi, önemsiz olduğunu düşündüğü diğer düşüncelerden soyutlayarak bir başka düşünce ile ilişkilendirir. Bu şekilde deneyimlerini organize etmenin beraberinde, içinde bulunduğu çevrenin kendisinden beklediği taleplere de uyum sağlayarak adapte olur (Miller'den aktaran Santrock,2014). Piaget'in kuramı dört temel evreden oluşmaktadır. Bu evreler birbirlerinden niteliksel olarak farklılık gösteren düşünce özelliklerini içerir. Bebeklik döneminden itibaren bireyin beyin gelişimi ve çocukluğun yaşantıları arttıkça bir evreden diğerine geçilir. Birbirini izleyen evrelerin sonuncusu formal işlemler evresidir. Formal işlemler evresinde birey artık bir ergendir (Berk,2013,s.52). Ergenliğe geçişle beraber bireyin yaşadığı bilişsel gelişim kendini düşünce yapısında belli eder. Piaget, çocukluk dönemi ile ergenlik dönemi düşünce yapısının arasındaki en büyük farkın, ergenlikte düşüncenin soyutlaşması olduğunu vurgular. Ayrıca ergenlik döneminde birey artık çok yönlü düşünmeye, akıl yürütmeye başlar. Böylece ergen, günlük hayatta karşılaştığı sorunlara değişik çözüm yolu önermeleri geliştirme ve uygun olanı seçip kullanmaya dayalı "hipotetik düşünce" sistemini kullanır (Steinberg, 2017,s.89). Rus gelişimci Lev Vygotsky (1962) de tıpkı Piaget gibi bireylerin kendi bilgilerini yapılandırdıklarını düşünürken, Piagetten farklı olarak bilişsel gelişimde "sosyal etkileşim" ve "kültür"ün etkilerine daha fazla önem vermiştir. Vygotsky'e göre gerek çocuklar gerekse ergenler yetenekli akranları ile ya da kendilerinden yaşça büyük yetişkinlerle gerçekleştirdikleri sosyal etkileşimleri sayesinde hem içinde yaşadıkları toplumun kültürüne ve değer yargılarına adapte olacaklar, hem de başarılı olmalarını sağlayacak

araçları kullanmayı öğreneceklerdir (Santrock,2014,s.31). Çocuk düşüncesindeki gelişimi açıklayacak yöntemler oluşturmak amacıyla 1970 ve 1980 yılları arasında gelişim alanında çalışan araştırmacılar "bilişsel psikoloji" alanına yönelmişlerdir. Matematiksel aşamaları kullanarak problemleri çözebilen dijital bilgisayarların tasarlanmasından esinlenen psikologlar, insan zihninin de edinilen bilgilerin toplanıp kullanıldığı "sembol-yönetim sistemi" olarak düşünülebileceği görüşünü ortaya atmışlardır (Berk,2013.s.53). Ortaya atılan bu görüş, "bilgi işleme kuramının" temelini oluşturur. Bireylerin bilgiyi şekillendirdiğini, izlediğini ve bu bilgilerle stratejiler oluşturduklarını savunan bilgi işleme kuramı, gelişimi evreler halinde açıklamaz. Bu anlamda Vygotsky'nin kuramına benzerlik, Piaget'in kuramına göre de farklılık gösterir. Bilgi işleme kuramına göre, var olan "bilgi işleme kapasiteleri" kişinin karmaşık yapıdaki becerileri ve bilgileri edinmelerini sağlayarak aşama aşama artarak gelişir. Siegler (2006), çocukların bilgi işleme süreçleri üzerine çalışmalar yapmıştır. Bu alanda önde gelen isimlerden olan Siegler, "düşünmenin" de aslında bilgiişleme olduğunu vurgulamıştır. Yani ergenler, bilgi işleme süreçleri esnasında (algılama, kodlama, sunma, depolama, geri çağırma) düşünürler. Siegler, bilgiyi işlemek amacıyla yararlı stratejilerin geliştirilmesinin ve uygulanmasının bilişsel gelişim için önemli olduğunu savunmaktadır (Santrock,2014,s.31). Elkind kuramında ergenin zihninde var olan, kendi takıldığı sorunları başka insanların da düşündüğüne inanır. Kuramın adı bu benmerkezci düşünceden gelir. Bu devrede ergen herkesin ona baktığını, hayalinde birilerinin onu izlediğini düşünür. Bu düşünce bazı ergenlerde ciddi sorunlara yol açarken bazılarında ise özgüven patlamasına neden olur. Ergen kendisinin eşsiz olduğuna, pek çok konuda diğer insanlardan daha fazla bilgi sahibi olduğuna inanır (Özbay, 2000; Özbay & Öztürk, 1992).

2.1.2.4. Davranışçı ve Sosyal Bilişsel Kuram (Skiner'ın Edimsel Koşullaması ve Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı)

Edimsel koşullamada Skinner, davranışı pekiştireçler kullanarak yönlendirmiştir. Buna göre devamlılığı istenen davranış pekiştirilir, istenmeyen davranış pekiştirilmez ve böylece davranışın sönmesi sağlanır (Odabaşı&Barış.2002,s.84-85). Skinner davranışları "tepkisel" ve "operant" olmak üzere iki grupta toplamıştır. Tepkisel davranışlar, organizmanın bir dış uyarana bağlı olarak gösterdiği davranışlardır. Örneğin beklenmedik, ani bir durum

karşısında terleme, titreme ya da ışık tutulduğunda göz bebeğinin kasılarak küçülmesi gibi. Tepkisel davranışlardan farklı olarak operant davranışların ortaya çıkması için herhangi bir dış uyarana ihtiyaç duyulmaz. Koşma, yürüme, yemek yeme gibi. Skinner, insan davranışlarının önemli bir bölümünün "operant" davranışlar olduğunu savunmuştur. Skinner'e göre gelişimin en önemli ögesi ne düşünceler ne de duygulardır. Esas olan davranışlardır. Bu yüzden ergenlik döneminde kişinin aldığı ödüller ve cezalar onun kişilik gelişimini önemli ölçüde etkiler. Örneğin utangaç bir ergenin utangaçlığı, yaşadığı olaylar sonrasında edindiği deneyimler sayesinde büyüme sürecinde öğrendiğini savunur. Eğer ergene olumlu çevre koşulları sağlanacak olursa utangaçlık özelliği yerini, giderek rahatlığa ve dışadönüklüğe bırakacaktır (Santrock,2014,s.32).

2.1.2.5. Ekolojik Kuram

Bronfenbrenner tarafından geliştirilen ekolojik sistemler kuramı, çocuğun içinde yaşadığı çevre ile etkileşiminin, çocuğun gelişimi için önemini vurgular. Bronfenbrenner'e göre söz konusu olan bu çevre; çocuğun aile ortamından, okuduğu okuldan, yaşadığı mahalleden ve hatta bunları da aşacak şekilde birbirini izleyen birbirinin içine yerleşmiş daha geniş bir dizi yapıdan oluşur. İşte bu yapı içinde gelişen her bir çevre katmanının çocuğun ve ilerleyen yıllarda ergenin gelişimi üzerinde oldukça önemli bir etkisi vardır (Berk,2013,s.58).

Bronfenbrenner, kuramını oluşturan sistemleri şu şekilde açıklamıştır:

Kuramı oluşturan ilk sistem, Mikrosistemdir. Mikrosistem, ergenin yaşamını sürdürdüğü ortamı ifade eder. Yani ailesini, yaşıtlarını, okulunu içerir. Ergenin okulunda öğretmenleri ile, mahallesinde yaşayan diğer bireylerle, okulunda ve mahallesinde akran gruplarıyla olan etkileşimi mikrosistem içinde gerçekleşir. Mezosistem, mikrosistemi oluşturan yapıların birbirleri ile olan ilişkilerini, bağlantılarını içerir. Örneğin ergenin aile yaşantısı ile akran yaşantısı arasındaki ilişki ya da okul yaşantısı ile aile yaşantısı arasındaki ilişki mezosistemi oluşturur. Ekzosistem, ergenin etkin bir rolünün olmadığı ergenin yakın çevresi ile sosyal ortam arasındaki ilişkilerden oluşan sistemdir. Makrosistem, ergenin içinde yaşadığı toplumun kültürünü ve değer yargılarını içerir. Kronosistem, ergenin içinde yaşadığı çevrede meydana gelen olayların bağlantısını, yaşam boyu süregelen geçişleri,

sosyotarihsel olayları kapsar. Bu beş sistemin ardından Bronfenbrenner kuramına biyolojik etkileri de eklemiş ve kuramını "biyoekolojik kuram" olarak nitelendirmiştir (Santrock,2014,s.33).

2.1.2.6. Holistik Dinamik Kuram

Abraham Maslow'un holistik dinamik kuramı insancıl yaklaşımlar içinde yer alır. Maslow bireylerin kendi toplam potansiyellerine karsı çeşitli düzeylerde basamaklar geliştirdiğine inanmaktadır. Onun için bu basamakların en üstünde bulunan basamak kendini gerçekleştirme basamağıdır. Alt basamaktaki ihtiyaç bir miktar karşılanmadan diğer üst basamaktaki ihtiyacın ortaya çıkamayacağını belirtmektedir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisindeki basamaklar su şekildedir. Birinci basamakta fizyolojik ihtiyaçlar, ikinci basamakta güvenlik ihtiyaçları, üçüncü basamakta sevgi ve yakınlık ihtiyaçları, dördüncü basamakta saygı ihtiyacı ve son basamakta kendini gerçekleştirme ihtiyacı vardır. Maslow onun çağına kadar psikolojinin daha çok bireylerin zayıf tarafları üzerinde, bozukluklar üzerinde durduğunu gözlemiştir. Bireylerin güçlü yönlerinin yeterince kavranılmadığını ve açıklanmadığını ileri sürmüştür. Ona göre, bireyin temel bir yapısı vardır. Bu yapıda organik ve biyolojik gereksinimler, eğilimler ve kapasitelerin yanında, ruhsal gereksinimler, kapasiteler, kültür ve çevre doğrultusunda ya da etkisinde gelişmiş davranış eğilimleri yer alır. Maslow'a göre normal, sağlıklı bireyler gizil güçlerini gerçekleştirme yönünde davranırlar (Collınger, s.442-446).

2.2.Benlik Saygısı

2.2.1. Benlik Kavramı ve Benliğin Ergenlikteki Gelişimi

Kişilik, bireyin olaylar karşısında gösterdiği davranışları etkileyerek onu diğerlerinden farklı kılan çok sayıda özelliği içerir. Kişiliği şekillendiren en temel öge ise "benlik" tir. Benlik, bireyin kendisine ait inançlarından oluşan bir bütündür. Bireyin kendisini tanımaya ilişkin sorduğu soruların yanıtları benliği oluşturur. En belirgin, en önemli özelliklerim nelerdir? Hayatta en fazla neyi önemserim? Hangi alanlarda iyiyim, hangi konularda

zayıfım? gibi. Yüzme dalında çok iyi olan bir sporcu kendini olimpiyatlarda madalya almış olarak düşünebilir. Bir başkası, akademik anlamda çok iyi olduğunu düşünür ve günün birinde Nobel Ödülünü alacağına inanabilir ve hedefine ulaşmak için çaba gösterebilir. Bireyin "kim" olduğuna ilişkin edindiği tüm imajlar benlik kavramını oluşturur (Taylor vd.2015,s.104).

Benlik, bireyi diğerlerinden ayıran kendine özgü tüm farklılıkları ile yeteneklerinin bütününden oluşurken belik kavramı; bireyin kendisine ilişkin algılarını, duygularını, düşüncelerini bir araya getirdiği, yaşadığı çevrenin etkisiyle geliştirdiği, sosyal etkileşimlerin de katkısıyla şekillendirdiği kendi ile ilgili ulaştığı sonuçlar olarak açıklanabilir (Budak,2000,s.124).

Benlik kavramı bireyin yaşamında büyük önem taşır. Çünkü bireyin kendisine ilişkin tüm algılamalarını içererek, hayatındaki diğer bireylerle olan ilişkilerinde aracı rolü üstlenir. Bireyin, ideal olarak kendini gerçekleştirebilmesi için benliği ile benlik kavramını uyumlu, kabul edilebilir hale getirmesi gerekir. İdeal benlik kavramı "Rogers'in kuramında yer alır. Kişinin hedeflediği, ulaşmayı arzuladığı benliktir. Gerçek benlik, ideal benlikten farklı olarak bireyin yaşantılarından, deneyimlerinden elde ettiği benliktir. Gerçek benlik ile ideal benlik arasındaki fark büyüyüp de uçurum halini aldığında ruhsal sorunlar, anksiyete, uyumsuzluk hali, kaygı yaşanabilir. Bireyin kendini kabul edebilmesi için ideal benlik ile gerçek benlik arasında bir uyumun olması şarttır (Cevher & Buluş,2007,s.54). Rogers benlik bilincine önem verir. Bir kimsenin benlik bilinci onun kendisiyle ilgili düsüncelerini, algılamalarını ve kanaatlerini içerir; kendisini nasıl gördüğünü özetler. Benlik bilinci iyi, kötü ya da ortada olabilir. Olumlu bir benlik bilinci gelistirebilmemiz için kosulsuz sevgi içinde yetismemiz gerekir. Kosulsuz sevgi, birey ne yaparsa yapsın onun sevgi ve saygıya layık olduğunu kabul eden anlayısın ürünüdür. Kosulsuz sevgi içinde büyüyen bireylerin benlik anlayışları güçlü ve olumludur (Cüceloğlu,2010, s.428-429).

Köknel'e göre benlik gelişimi kalıtsal özellikler taşır ve yumurtanın sperm tarafından döllendiği andan itibaren başlar (Köknel.1997,s.64). Köknel'in, benliğin kalıtsal yönüne vurgu yapmasının yanında günümüz araştırmacıları, bireyin içinde bulunduğu çevrenin de benlik gelişimine önemli katkılarının olduğunu tespit etmişlerdir. Kişi; yaşadığı toplumun ekonomik ve siyasal yapısı, eğitim sistemi, inandığı değerler sistemi içinde, tüm

sistemlerle etkileşim içinde yaşar. Bu etkileşimler olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir. İster olumlu, isterse olumsuz olsun her toplumsal etkileşim bireyin deneyimler yaşamasını sağlar. Yaşadığı her deneyim ise benlik gelişimini destekleyecektir (Danış,2006,s.45-53). Rosenberg (1986) benlik saygısına ilişkin yapılan çalışmaları incelemiştir ve benlik saygısını ”Barometrik Benlik Saygısı” ve “Temel Benlik Saygısı” olarak iki gruba ayırmıştır. Barometrik benlik saygısında bireyin kendisine yönelik duygu ve düşüncelerinin yönünde hızlı bir değişkenlik söz konusudur. Duygu ve düşünceler sürekli olarak yükselip alçalabilirler. Barometrik benlik saygısı dalgalanmalar gösterirken tam aksine Temel Benlik Saygısı daha sabittir ve ani değişimlerle kolayca yön değiştirmez (Steınberg, 2017,s.303).

Erikson’a göre benlik, evreler halinde gelişen bir süreçtir. Ergenlik ve yetişkinliğin ilk yılları bu açıdan kritik öneme sahiptir. Evreleri olumlu şekilde yaşayan birey, süreç içinde kendine özgü kalıcı bir benlik anlayışı geliştirir ve bu anlayışa göre yaşamını devam ettirir. Ergenin sağlam bir kimlik anlayışına sahip olması, karşılaşacağı krizleri çözümleme, meslek seçimi yapma, toplumsal ilişkileri sürdürme, eş seçimi gibi kritik konularda olumlu davranışlar sergilemesinde, doğru kararlar verebilmesinde kendisine ışık tutacaktır (Taylor vd.2015,s.106). Çocukluktan ergenliğe doğru yol alan birey artık yaşamda pek çok rolünün olduğunun farkındadır ve kendini bu rollerdeki özelliklerine göre tanımlar. Örneğin basketbol ile ilgilenen bir genç, kendini takım arkadaşları ile ilişkileri doğrultusunda bir grup özellikleri ile tanımlarken aynı genç anne babaleri ile olan ilişkilerini başka bir grup özellikleri açısından tanımlar. Karşı cinse ilginin yoğun olduğu bu dönemde ergen, yaşadığı romantik ilişki içinde kendini tanımlarken sahip olduğu başka özelliklerini de kullanır. Ergenin farklı rollere sahip olması, sahip olduğu rollere göre benlik kavramının farklılaşmasına yol açar. Bu farklılıklar ergenin çelişkiler yaşamasına neden olur. Aslında ergenlik döneminin gelgitlerle, fırtınalarla dolu olduğu yorumunun altında yatan sebeplerden biri de benliğinde yaşadığı bu çelişkili durumlardır. Ergen, içinde bulunduğu bir grupta oldukça sevecen, hoşgörülü olarak bilinirken, üyesi oldu diğer grupta huysuz olarak nitelendirilebilir. Marcia, ergenin içinde bulunduğu bu durumu “kimlik statüsü kavramı” ile açıklamaktadır. Marcia kimlik keşfinin sonlanmasının belirli bir statü ile olduğunu ve bu statüler arasında geçişlerin meydana gelebileceğini söylemektedir. Marcia, Erikson’un ortaya koymuş olduğu kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası

şeklindeki ikili özellik gösteren durumu inceleyerek ergenin, bunalımlara ilişkin tutumlarına ve kendisine sosyal rol tayin edebilmesine göre karşılaştığı veya karşılaşabileceği "karar verme" ve "araştırma" seviyesine bağlı olarak dağınık kimlik, ipotekli kimlik, başarılı kimlik ve moratoryum olarak dört kimlik statüsü ortaya koymuştur. Bu kimlik statüleri, ergenlerin kimlik gelişimi yaşadıkları süreçte içinde bulundukları durumu tanımlamaktadır. "Bu kimlik statüleri; değer sisteminin ve tutumların oluşmasına yönelik, kendini tanıma ve değerlendirme döneminden oluşan "kriz dönemi" ve gelecekteki tutumlar, değerler ve inançlarla ilgili davranışlara yön veren kararları alma döneminden oluşan, "yönelim dönemi" boyutlarında değerlendirilmektedir (Gündoğdu & Zeren,1999:58). Hart (1986) 7.9. ve 11. sınıfta okuyan öğrenciler ile yaptığı araştırmada benlikteki çelişkilerin yaş ile birlikte anlamlı bir şekilde arttığını, 11. Sınıf seviyesinden sonra ise azalma kaydettiğini gözlemlemiştir. Yaşadığı çelişkileri gelişen bilişsel becerileri sayesinde fark eden ergen, zaman içinde benliği ile ilgili genel bir görüş oluşturacaktır (Harter & Monsour'dan aktaran Santrock,2014). Alanyazın incelendiğinde "benlik saygısını" ifade ederken farklı terimlerin kullanıldığı görülmüştür. Yabancı kaynaklarda benlik saygısı "selfestem","self-respect", "self-confidence", "self-regard olarak, Türkçe kaynaklarda ise eş anlamlısı olan "özsaygı", "öz değerlilik", "kendilik saygısı" terimleri ile çıkmaktadır (Dilmaç & Ekşi,2008,s.279-289). Nixon'a göre bu sorunun yanıtı; benlik, bireyin sahip olduğu özelliklerine (en iyi yapabildikleri, yapamadıkları, beğendikleri, hoşlanmadıkları vb.) ilişkin düşünceleri iken, benlik saygısı bireyin algılamasının ve değerlendirmesinin ardından kendini kabul etme derecesidir. Kendini değerlendiren birey, kendi ile ilgili bir yargıya ulaşır (Cevher & Buluş,2007,s.57). Çocukluktan ergenliğe, ergenlikten genç yetişkinliğe kadar devam eden süreçte benlik saygısının gelişimi de devam eder. Bu devamlılığın olumlu etkisi, hem bireyin kendisine hem de içinde yaşadığı aile ve toplumsal çevreye yansır (Plummer,2011,s.118-119).

Benlik saygısının tanımı pek çok araştırmacı tarafından yapılmış ve sıklıkla araştırma konusu olmuştur. Coopersmith'e (1967) göre, kişinin kendi saygınlığına yönelik yaptığı değerlendirme olan benlik saygısı, kişinin önem verdiklerine, başardıklarına ya da başaramadıklarına, değerlerine yönelik düşüncelerini ve kendini onaylama veya onaylamama davranışlarını ifade eder. Ayrıca benlik saygısı normal şartlar altında değişmezlik özelliğine sahiptir. Ancak; yaş, cinsiyet gibi özelliklere ve yaşantının farklı

alanlarına göre değişebilir. Coopersmith benlik saygısının gelişiminde büyük role sahip olan "kendini değerlendirme kavramın"ın üzerinde durmuştur. Kendini değerlendirmenin, kişinin kendine yönelik değerlilik yargısına ulaşmada kişisel özellikleri ve değerleri ile uyumlu gücünü, kapasitesini kullandığı yapısal bir süreç olduğunu vurgulamıştır (Coopersmith'ten aktaran Dilmaç& Ekşi,2008).

Hamarta(2004)'ya göre, birey kendisi ile ilgili hem duygulara hem de düşüncelere sahiptir. Bu yüzden benlik saygısı bireyin kendini algılama, beğenme ve değerli olduğunu düşünme derecesi olarak açıklanır (Hamarta vd,2009,s.204-247).

Rosenberg(1965)'e göre, kişinin kendini olumlu ya da olumsuz değerlendirmesinin bir sonucu olan benlik saygısında, kişinin ulaştığı yargı benlik saygısı düzeyinin belirleyicisidir. Bu durumda kişinin kendi bireysel özelliklerini dikkate alarak yaptığı değerlendirmelerle "kişisel özsaygı"ya, dahil olduğu grupları göz önünde bulundurarak yaptığı değerlendirmeler ile de "kollektif özsaygı"ya ulaşılır. Benlik saygısı, benliğin en önemli duygusal bileşenidir (Dilmaç & Ekşi,2008,s.279-289;Bilgin,2003,s.283-284).

Tözün (2010), kişinin ideal benliği ile benlik imgesi arasındaki farkın değerlendirmesi olarak tanımladığı benlik saygısı, sosyal ve ruhsal sağlık yönünden büyük önem taşır. Özellikle de kadın cinsiyeti açısından ergenlik döneminde büyük önem arz eder. Benlik saygısı, bireyin benlik imajını olumsuz etkileyen kronik hastalıklardan ve engellilik halinden, bireyin katıldığı sosyal ortamlardan, aile ve arkadaş ilişkilerinden, ekonomik durumdan ve benzeri pek çok etmenden etkilenir (Tözün,2010,s.52-53).

Kişinin ideal benliği ile benlik imajı arasındaki denge unsuru "benlik saygısı" dır (Şahin,2012). Bu anlamda benlik imajı ile ideal benlik arasındaki farkın boyutu benlik saygısı ile ilgili bazı ipuçlarını verebilir (Plummer,2007,s.13).Kişinin ideal benliği ile benlik saygısı arasında büyük bir farklılık, bir uçurum varsa yani kişi kendini olumsuz bir tutum içinde değerlendiriyorsa düşük benlik saygısından, aksine olumlu bir şekilde kendini değerlendiriyorsa yüksek benlik saygısından söz edilir (Dinçer,2008; Hamarta vd., 2009, s.240-247).

2.2.2.Benlik Saygısı ve Benlik Saygısına Etki Eden Faktörler

Yavuzer(2000), benlik saygısını etkileyen olumlu ve olumsuz durumları incelemiş ve sonuç olarak aşağıdaki etmenleri açıklamıştır:

"Sosyoekonomik ve kültürel seviye, cinsiyet, babanın mesleği ya da anne babanın eğitim düzeyi, anne babanın ilgisi, akademik başarı, okul yaşamında serbest zaman etkinliklerine katılmak ve spor yapmak, kardeş sayısı ve doğum sırası" (Yavuzer,2000,s.18).

Benlik saygısının olumlu ya da olumsuz gelişimi bireyin yüksek ya da düşük benlik saygısına sahip olmasına neden olur. Yüksek benlik saygısına sahip olan bireylerin, ikili ilişkiler kurmada sorun yaşamayan, kendi yeterliliklerinin farkında oldukları için geleceğe dair akıllı adımlar atabilen, özgüvenleri yüksek bir yapıda oldukları; düşük benlik saygısına sahip olan bireylerin ise toplumla ilişki kurmada sıkıntı yaşayan, yapabilecekleri ve yapamayacakları konusunda gerçekçi bir fikre sahip olmada zorlandıkları için ulaşılabilir hedefler belirleyemeyen, sonuç olarak başarısız olan ve başarısızlıklarının sorumluluğunu hep başkalarında arayan, özgüveni düşük bireyler oldukları bilinmektedir. Sık alkol kullanımı, suç işlemeye yatkınlık gibi olumsuz durumlar düşük benlik saygısı ile, kendini içtenlikle ifade etme, yüksek akademik başarı ise yüksek benlik saygısı ile ilişkilendirilmiştir (Güllü, 2017; Doğru & Peker,2004,s.319). Ayrıca yüksek benlik saygısı kişinin, kendisini ve içsel dünyasını değerli gördüğü anlamına da gelir (Kaya& Saçkes,2005). Benlik saygısı yüksek olan bireylerin kişilik özelliklerine yönelik net ve olumlu düşünceleri vardır. Kendilerini ilgi görmeye, takdir edilmeye, sevilmeye layık, değerli bir varlık olarak görürler. Elbette hataları olacaktır ancak bu hatalara odaklanarak kaygı düzeylerini yükseltmek yerine çözüm üretmenin daha anlamlı olduğunu kabul ederler. Çözüm üretme yeteneklerine güvenirler. Yaşadıkları toplumda iletişim halinde olduğu diğer bireylerin olumlu yönlerini takdir ederler. Duyarlılık düzeyleri yüksektir. Yardım etmeyi severler. Olumlu kişilik yapısına sahip olmaları, kendilerine yapılan eleştirileri de olumlu değerlendirmelerine neden olur. Sahip oldukları özellikleri, duyguları ve düşünceleri doğrultusunda geleceğe yönelik uygun, ulaşılabilirlik düzeyi yüksek olan hedefler belirleyebilirler. Yaşamın zorlukları karşısında güçlü bir duruşa sahiptirler. Benlik saygısı düşük bireylerin özellikleri ise; benlik kavramları net değildir. Olaylara kötümser bakış açısı ile yaklaşma eğilimindedirler. Yaşadıkları toplumda kendilerini güçsüz ve baskı altında hissettikleri için para, mevki gibi güç unsurlarına sahip olarak diğer insanlar

üzerinde üstünlük kurmak isterler. Başkalarının duygularına, düşüncelerine, isteklerine saygı duymazlar. Devamlı olarak başkalarının yanlışlarını aralar ve yerli yersiz eleştirirler. Eleştirilmekten hoşlanmazlar, hatta eleştirilmeyi hakaret olarak görürler ve kendilerine yapılan eleştirilere olumsuz tepkiler verebilirler. Zorluklarla baş edebilme güçleri zayıftır. Stres ve engellenme gibi durumlara dayanamazlar ve kolaylıkla depresyona girebilirler. Kendilerini başarılı ve çekici bulmazlar. Bu yüzden kendi haklarında olumlu düşünceler geliştiremezler. Hayatlarında amaçlara ya hiç yer vermezler ya da ulaşılabilirlik düzeyi düşük amaçlar belirlerler. Yaşadıkları sorunlardan başkalarını sorumlu tutarlar. Kendi yeterlilikleri konusunda kesin fikre sahip olmadıkları için özgüvenleri düşüktür. Bir konuda hata yaparlarsa veya bir işte düşük performans sergilerlerse bu durumdan yoğun bir şekilde tedirginlik duyarlar. Düşük benlik saygısı bireyde yalnızca rahatsızlık veren bir duygu olmanın ötesinde, endişe duymaktan psikopatolojik durumların oluşmasına kadar uzanabilen önemli sorun olma özelliği taşır (Plummer,2011; Taylor vd,2015,s.533-538;Yavuzer,2015,s.21).

2.3. Sosyal Görünüş Kaygısı

2.3.1. Kaygı Kavramı

Kaygı, organizmanın tehdit edici bir unsurla karşılaşması durumunda sergilediği fiziksel, duygusal, kişisel ve davranışsal alanlardaki değişiklikleri içerir. Kaygı, geçmişten günümüze insan davranışlarını ve kişiliğin yapısını inceleyen fizyolojik ve biyolojik tüm kuramların, tüm ruhbilimi öğretilerinin inceleme konusu olmuştur. Bazı kuramcılara göre kaygı kişiliği oluşturan ilk temel güçtür. Bazılarına göre de ikincil olarak oluşan ancak kişiliğin yapılanmasında, gelişmesinde ve davranışların meydana gelip şekillenmesinde önemli rol oynayan bir etmendir (Köknel,1997, s.133).

Kaygı, bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için ihtiyaç duyduğu normal bir tepkidir. Bireyin kaygı yoluyla hem tehdit edici unsurlara karşı kendini koruması hem de itici bir güç olarak hedeflerine ulaşabilmesi mümkün olur (Berksun,2003). Beck,(2008), kaygının sürekli gerginlik, sinirlilik hali ve korku gibi durumlar ile karakterize edildiğini vurgulamıştır. Kaygı genel olarak olumsuz duyguların yaşandığı durumlarda ortaya çıkar.

Belirsizlikler, bireyin ne ile karşılaşacağını bilmemesi, başına gelecekler konusunda sağlıklı bir öngörüsünün olamaması kaygıya neden olmaktadır. Kaygıya ait belirtiler kaygının ortaya çıkmasına sebep olan dış koşullardan, kaygıyı yaşayan bireye doğru yaklaştıkça ağırlaşır. Kaygı, "duruma bağlı kaygı" ve "sürekli kaygı" olarak gruplandırılabilir. Duruma bağlı kaygı, kısa sürelidir. Organizmanın kaygı göstermesine sebep olan dış etmen ortadan kalkınca kaygı da sona erer. Sürekli kaygı ise duruma bağlı kaygıdan daha travmatikdir. Bireye ait bir kişilik özelliği olarak var olur. Belirli durumlarda daha yoğun hissedilen, yaşamın tamamını kapsayan patolojik bir durumdur (Z.Baltaş & Baltaş,2008; Cüceloğlu,2005,s.278).

Burkovik (2010), kaygıyı herkesin hayatında belirli zamanlarda yaşadığı, kişide yoğun bir nefes alma ihtiyacı oluşturan duygular grubu olarak açıklamıştır. Endişe ve korku kavramları günlük hayatta konuşma dilimizde sıklıkla kaygı kavramı ile karıştırılmaktadır. Korku duygusal tepkilerin tersine, bilişsel süreçleri temsil eder. Oysa psikolojik süreç henüz gerçekleşmemiş olan olumsuz bir durumun yaşanacağına dair sezgi ve kabuldür (Burkovik'ten aktaran Beck,2008).

Kaygı konusunda yapılan araştırmalar kaygının, kişinin yaşı başta olmak üzere birçok değişkene göre değiştiğini ortaya koymaktadır. Gelişimsel dönemler incelendiğinde ilk çocukluk döneminden ergenlik dönemine doğru kaygı seviyesinde değişmeler olduğu saptanmıştır (Duchesne vd.,2008,s.1134-1146).

Sosyal kaygılı bireylerin, işlevsel olmayan sayıltılarını üç gruba ayırmak olasıdır: (1)Sosyal performansa ilişkin aşırı derecede yüksek standartlar koyma: "Güçsüzlüğüme ilişkin en ufak bir belirti göstermemeliyim" gibi. (2)Sosyal değerlendirilmeye ilişkin koşullu inançlar: kişinin kendisi hakkında doğru olduğuna inandığı olumsuz özelliklerin ön koşulu olan inançlar. "Gerçekten beni tanırlarsa, benden hoşlanmayacaklar." örneğindeki gibi, (3) Benliğe ilişkin koşullu olmayan inançlar: Bu inançlar sadece sosyal durumlarda ortaya çıkan, sürekli olmayan olumsuz inançlardır. Çoğu sosyal kaygılı kişi, depresyondaki kişiler gibi kendi değeri ve önemine ilişkin olumsuz inançlara sahiptirler. Örneğin, "Tuhaf biriyim", ya da "İticiyim" gibi. Ancak, depresyonlu bireylerde olduğu gibi sosyal kaygılı bireylerde bu inançlar sürekli olmayıp, başkalarından kendilerine yönelik tehdit algılamadıkları durumlarda ya da yalnız olduklarında benliğe karşı oldukça olumlu düşüncelere dönüşürler (Clark & Wells,1995).

2.3.2. Sosyal Kaygı ve Nedenleri

Sosyal kaygı, bireyin katıldığı toplulukta yanlış bir tavır sergileyerek kötü duruma düşeceği ve böylelikle toplulukta bulunan diğer insanların kendisinin beceriksiz, garip, zavallı olduğu şeklinde değerlendirmeler yapacakları düşüncesiyle gelişen patolojik bir durumdur (Gümüş,2006,s.63-75).

Yalom' a (2008), göre sosyal kaygı bireyde diğer insanların kendisini denetleyeceğine dair gelişen his ve katıldığı sosyal ortamlarda yaşadığı yoğun korku durumudur. Her insan başkaları tarafından takdir edilmek, kabul görmek, sevilmek ve beğenilmek ister. Sevilmemek, aşağılanmak, reddedilmek, küçük görülmek ise kimsenin yaşamayı istemeyeceği durumlardır (Yalom'dan aktaran Beck,2008,s.170). Özellikle de aile dışındaki sosyal ilişkilerin önem kazandığı ergenlik döneminde bu durum çok daha fazla önemsenir ve olumsuzluğun yaşanması halinde bireyde kaygı belirtileri ortaya çıkar.

Ramaiah (2005), sosyal kaygının temel belirtilerini üç grupta toplamıştır:

1-Başka insanların bakışlarına maruz kalma korkusu

2-Başkaları tarafından eleştirilme ve değerlendirilme korkusu

3-Toplum içinde utanılacak duruma düşme korkusu

Aslında günlük hayatta, mevcut sosyal durumlarda kaygılanmak pek çok kişinin alışık olduğu bir durumdur. Örneğin, üniversiteden yeni mezun olmuş bir mühendisin çalışmayı çok istediği şirketin yetkilileriyle iş görüşmesinde bulunması, genç akademisyenin topluluk karşısında ilk sunumunu yapması, ergenin çok hoşlandığı ve uzun zamandır tanışmayı istediği karşı cinsten akranı ile tanışması ve randevu talep etmesi gibi durumlar nabzın yükselmesi, el ve ayakların yoğun terlemesi, titreme ve benzeri kaygın fiziksel belirtilerinin ortaya çıkmasına neden olabilir. Yaşanan bu fiziksel durumlara bir de kişinin gerçekleştirmek zorunda olduğu sosyal görevlerinde bir şeylerin yolunda gitmeyeceğine dair geliştirdiği olumsuz düşünceleri kapsayan bilişsel yapıları ve sosyal kaygıya sebep olan kaçarak kurtulma çabası gibi davranışsal tepkiler de eşlik edebilmektedir. Aslında pek çok kişi yaşadığı bu durumu kontrol altında tutabileceği geçici hatta olumlu performans sağlamak adına itici bir güç olarak değerlendirmektedir. Eğer yaşanan bu olgular sosyal durumlara yönelik herhangi bir beklenti sonucu ortaya çıkmışsa ve en önemlisi bireyin bu durumun kontrolünü sağlaması mümkün değilse artık olumlu bir uyaran yani itici bir güç

olmaktan çıkıp, “sosyal kaygı” olarak değerlendirilir (Vertue, 2003,s.170-191). Sosyal kaygısı olan bireyde, katıldığı sosyal ortamlarda yaşadığı durumların tekrar etmesini engellemek için savunma mekanizmaları devreye girer ve birey kaçınma davranışları sergiler. Kaçtıkça öfkelenir, kendine kızar ancak kaçma davranışını sergilemekten de kendini alıkoyamaz (Koyuncu, 2012).

2.3.3. Sosyal Görünüş Kaygısı ve Sosyal Görünüşün Ergen İçin Önemi:

Alanyazın incelendiğinde sosyal görünüş kaygısının “sosyal fiziksel kaygı” olarak da adlandırıldığı görülmüştür (Çepikkurt & Coşkun,2010,s.80-120). Bireyin kendisini sunma ve gösterme teorilerine dayanan sosyal görünüş(fiziksel) kaygısı, bireyin sahip olduğu fiziksel özelliklerinin başkaları tarafından nasıl algılanacağı konusunda kaygılanması ile oluşur. Birey pek çok davranış sergileyerek diğer insanlar üzerinde olumlu izlenimlerde bulunmaya gayret eder. Eğer çabaları boşa çıkarsa yani insanlar üzerinde olumlu izlenimler oluşturamazsa ciddi hayal kırıklıkları yaşayabilir (Aşçı,Tüzün&Koca,2006,s.362-368; Mülazımoğlu vd., 2014,s.30-39).

Sosyal görünüş kaygısı, kişinin yalnızca vücut şeklinden kaynaklanan kaygılar olmasının ötesinde, yüzünün güzel olup olmaması, boyunun uzunluğu, saçlarının bakımlı olması, kilosu gibi özelliklerle yaşanan kaygıları da içine alan daha genel ve bütüncül bir yapıdadır (Hart vd., 2008,s.48-59).

Sosyal görünüşü incelendiğinde iki alt başlığa ayrıldığını görmekteyiz. Bunlardan ilki bireyin fiziksel görünümünden memnun olmaması ve hatta rahatsızlık duymasıdır. İkincisi ise fiziksel görünümünün başkaları tarafından olumsuz bir şekilde değerlendirileceğine dair geliştirdiği düşüncelerdir. Her iki durumda da birey sosyal görünüş kaygısı yaşar ve bedeninde kaygının fizyolojik belirtileri meydana gelir (Çepikkurt & Coşkun,2010,s.80-120; Doğan, Sapmaz & Totan,2011,s.121-129).

Sosyal görünüş kaygısı bireyin, insanların (özellikle yeni tanıştığı veya çok önemsediği) üzerinde olumlu bir izlenim oluşturmak konusunda doğal bir motivasyona sahip olduğunu varsayar ve kuramsal temelleri “benlik sunumu”(self presentation) ve “etki yönetimi”(impression management) kuramlarına dayanır. Bireyin bedensel görünümü konusunda diğerlerinin üzerinde istediği imajı kurabilmede kendini başarısız, yetersiz

olarak değerlendirmesi ile açığa çıkacağı öne sürülmektedir (Hagger & Stevenson, 2010, s.89-110). Sosyal görünüş kaygısı ile ilgili yaklaşımlar incelendiğinde "bilişsel davranışçı yöntem" in etkili olduğu görülür. Başkalarının, fiziksel görünümü konusunda yapacakları olumsuz değerlendirme beklentisi sonucu yaşadığı kaygı bireyi bedenine dair daha olumsuz değerlendirmeler yapmaya sevk eder (Russell,2002,s.298-313). Böylelikle bir kısır döngü içine düşen birey, kaygı belirtilerini daha yoğun bir şekilde yaşamaya başlar. Sabiston (2014) ve arkadaşları altı grupta topladıkları sosyal görünüş kaygısını etkileyen faktörleri şu şekilde açıklamışlardır: "Kişilik özellikleri (yaş, cinsiyet, kilo, kültürel durum gibi), fiziksel faaliyet tipleri, fiziksel faaliyet çevresinin özellikleri, çevresel tetikleyiciler, sosyal tetikleyiciler, fiziksel olarak kendini algılama" (Çınar & Keskin,2015).

Sosyal kaygı üzerine çalışmalar yapan pek çok araştırmacı sosyal görünüş kaygısının bireylerin başkaları üzerinde bıraktıkları olumlu görüşlerin oldukça önemsendiği düşüncesini yaşamaya başladıkları ve arkadaş gruplarınca kabul görmenin önem kazandığı, yaşamın en kritik dönemlerinden biri olan "ergenlik döneminde" ortaya çıktığı konusunda hem fikirdirler (Subaşı,2007,s.144). Bedeninde meydana gelen fiziksel değişikliğin psikolojik etkilerini yaşayan ergen, beden imgesine dair güçlü endişeler duyar. Bu yüzden ergenin zihni, bedeninin nasıl göründüğü ve bu görüntüyü değiştirmek için nasıl beden imgeleri geliştirebileceğine yönelik düşüncelerle meşguldür. Bu durum, geç ergenliğe kıyasla erken ergenlik döneminde daha yoğun yaşanır (Santrock, 2005). Ergen için başkalarının görüşleri, değerlendirmeleri oldukça önemlidir ve ergen sıklıkla kendisini başkaları ile karşılaştırır. Ancak bedeninde meydana gelen hızlı değişimle nasıl baş edebileceği konusunda ciddi zorluklar yaşamaya başlar. Özellikle, yaşadığı bedensel değişimle ilgili doğru bilgilere sahip değilse ve çevresinde ona destek olabilecek kişiler yoksa sorunun boyutu artacaktır. Bu yüzden ergenin yakınları tarafından desteklenmesi, doğru ve yeterli bilgilerle bilinçlendirilmesi şarttır. Görünümünden memnun olmayan, bedeninden hoşlanmayan, burnunun büyümesinden hatta bazen yüz şeklinin asimetrik olmasından dolayı huzursuzluk yaşayan ergen bir de çevresindekiler tarafından alay edilirse, küçümsenirse tepkilerini artırarak daha sinirli, gergin ve huzursuz bir ruh haline girebilir. Bu durumun sonucu olarak ergen ya insanlarla iletişim kurmaktan, onlara yakınlaşmaktan kaçıp hiçbir gruba dahil olmak istemez, ya da katılmak zorunda kalırsa mutsuz ve rahatsız olur. (Demirer,2017) Ergenin sağlıklı bir beden imajı oluşturamaması

sosyal fobi, yeme bozuklukları, beden dismorfik bozukluğu gibi psikolojik rahatsızlıklar açısından risk taşımasına neden olabilir (Şahin, 2006).

2.4-Bağlanma

2.4.1.Bağlanma Kuramı

Bağlanma; bebek ile anne baba ya da bakımını üstlenen kişi arasında kurulan olumlu, karşılıklı duygusal ilişkidir. İlerleyen yıllarda yapılanacak olan kişiliğin temeli bebeklik yıllarında anne baba veya bakıcı ile geliştirilen olumlu bağlanma ilişkisine dayanır. Bebeğin doğuştan sahip olduğu ve ilerleyen yıllarda istemli davranışa dönüşecek olan refleksleri bağlanmaya katkıda bulunur (Gander& Gardiner,2015,s.214). Bağlanma kuramının temeli İngiliz psikanalist John Bowlby(1907-1190) tarafından atılmıştır. John Bowlby, 1950'lerin sonlarında ebeveylerinden ayrılmak zorunda kalan çocukların yaşadıkları sorunlar üzerine çalışmalar yapmış ve alana büyük katkılar sağlamıştır (Ward vd. 2000,s.370-376). Bowlby kuramında çocuklar ile onları büyütenler (anne babalar, bakıcılar, diğer aile fertleri vb.) arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bowlby'ye göre bağlanma bir ihtiyaçtır ve bebek ile bakıcı arasında kurulan bağ, bu ihtiyacı gidermeye yöneliktir. Çocukların, kendilerine bakan kişiden ayrıldıklarında gösterdikleri tepkiler incelendiğinde bu tepkilerin standart olmadıkları görülmüştür. Bazı çocukların ayrılığın kısa süreli olacağına inandıkları, anne babalarının döneceğini düşündükleri, böylelikle ayrılıkla başarılı bir şekilde başedebildikleri gözlemlenmiştir. Bunun yanında bazı çocukların ise ayrılığa verdikleri tepkiler daha travmatik olmakta, çocuk ağlama ve öfke davranışları sergileyebilmektedir. Hatta kendisini bırakan annenin yeniden gelmesi durumunda anneden uzak durma, kabullenmeme tepkileri gösterdikleri de gözlemlenmiştir (Bowlby, 2012).

Bowlby'in bağlanma kuramı 5 temel hipoteze dayanır:

> Bu ilk ilişki bütün insanlar için var olmakla birlikte anne ve bebek bu ilişkinin başlamasını kolaylaştıracak eğilimlere sahip olurlar. Bağlanma ilişkisinin sosyal, fiziksel ve çevresel farklılıkları bulunsa da dünyanın her yerinde vardır. Bu bakımdan bağlanma kişilerin olmaktan ziyade ilişkinin bir özelliğidir. Bağlanma ilişkisi bitince olumsuz sonuçlar meydana gelmektedir. Kişi tek bir bağlanma ilişkisi yaşamaz ancak gene de ilk yaşadığı bağlanma

ilişkisi diğerlerine göre niteliksel olarak farklıdır. Kişi ilk bağlanma ilişkisinde genel olarak ilişkilerle ilgili içsel işleyiş modelini oluşturur. Bu modelle daha sonra kuracağı ilişkiler yönlendirilir (Hortaçsu, 2003).

Bağlanmanın dört temel özelliği vardır:

1-*Yakınlığın sürdürülmesi:* Bağlanma ilişkisi içinde bulunulan bireylere yakın olma isteği.

2-*Güvenli barınak:* Herhangi bir tehlikeli durumda güvenli liman olarak bağlanma kişisine ihtiyacın olması.

3-*Güven esası:* Çocuğun çevresini anlayabilmesi için bağlanma kişisinin çocuğa karşı güven sağlayan davranışlar sergilemesi.

4-*Ayrılık acısı:* Çocuğun, bağlanma kişisinin kendisinden uzaklaşması durumunda endişelenmesi (Çelen,2009).

Bowlby (1969) bağlanma kuramını üç temel önerme ile ele almıştır:
1.Öneme: Birey bağlanma figürünü her istediğinde yanında bulabileceğine güven duyuyorsa, bu güvene sahip olmayan bir diğer bireye göre daha az şiddetli veya kronik korkuya eğilimlidir.
2.Önerme: Güvenin oluşumu süresince gelişen duygusal süreçtir. Bağlanma figürünün ulaşılabilir olduğu veya ulaşılamaz olduğu durumlardaki güven; bebeklik, çocukluk ve ergenlik safhalarında kişinin yıllar içinde oluşan beklentilerine ailenin göreceli olarak ne oranda tutarlı bir şekilde cevap verdiklerine göre gelişir.
3.Önerme: Birebir deneyimin rolü üzerinde durur. Bu önerme, "kişinin bağlanma figürüne ulaşabilirliği ve bağlanma figürünün kişiye cevap verebilirliği üzerine değişen beklentilerinden oluşur ki bu, kişinin olgunlaşmadan önceki zamanda edindiği deneyimlerin doğru bir yansımasıdır (Bowlby,1969,s.235).

2.4.2. Dörtlü Bağlanma Modeli

Horowitz (1991) tarafaından geliştirilen dörtlü bağlanma modeli, benlik ve başkaları modelleri ile bağlanma tarzlarının temel boyutlarını oluşturur. Benlik ve başkaları modellerinin olumlu ve olumsuz olarak değerlendirilmesi durumunda "dörtlü bağlanma stilleri" ortaya çıkar. Ortaya çıkan bağlanma stilleri; güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma ve korkulu bağlanma olarak adlandırılır.

Tablo 2

Dörtlü Bağlanma Modeli

	Benlik Modeli (Kendini Algılama)	Başkaları Modeli (Diğerlerini Algılama)
Güvenli	Olumlu	Olumlu
Saplantılı	Olumsuz	Olumlu
Kayıtsız	Olumlu	Olumsuz
Korkulu	Olumsuz	Olumsuz

Santrock,J.W.(2014).*Ergenlik*.Ankara:Nobel

Güvenli bağlanan bireyler, pozitif kişilik özelliklerine sahiptiler. Çevrelerinde bulunan kişilerle kolaylıkla ilişki kurabilirler. Karşı cinsle ilişkilerinde abartılı kaygı ve stres yaşamazlar. İlişkilerini diğer bağlanma gruplarındaki bireylere göre çok daha keyifli ve kaliteli yaşarlar (Santrock,2014,s.269).

Saplantılı bağlanan bireyler, ilişkilerinde takıntılı tutumlar sergilerler ve ilişki içinde olduğu kişilerden abartılı, gerçekleşmesi güç olan beklentiler içine girerler (Sümer ve Güngör,1999,s.35-58). Öz güvenleri düşük, kaygı düzeyleri yüksektir. Bu yüzden karar alma konusunda başkalarının onaylarına ve görüşlerine bağımlıdırlar. Ayrıca başkaları ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olmalarına ve onlara yakınlaşmak istemelerine rağmen yaşadıkları reddedilme ve terk edilme kaygısı sağlıklı iletişim kurmalarına engel olur.

Kayıtsız bağlanan bireyler, özerkliklerine oldukça düşkün ve kendileri ile barışık bir kişilik yapısına sahiptirler (Sümer&Güngör,1999,s.35-58). Çünkü kendilik imajı kayıtsız bağlanan bireyler için büyük önem taşır. İnsanlar tarafından olası reddedilme durumunda kendilik imajının zedelenmesini engellemek adına çevrelerinde bulunan insanlardan uzak durmayı tercih ederler (Collins & Feeney,2004,s.363-383).

Korkulu bağlanma, bireyin hem kendini hem de diğerlerini algılama durumunun olumsuz olduğu stildir. Güvenli bağlanmanın tamamen tersidir. Tabloda da görüldüğü gibi negatif-negatif bir yapı sergiler (Sümer&Günör,1999,s.35-58). Korkulu bağlanan bireyler başkalarına aşırı derecede bağımlıdırlar (Stanojevıc,2004). Öz saygıları oldukça düşüktür. Bu yüzden kendilerini sevilmeye layık olmayan, değersiz olarak görürler. Onlara göre diğer insanlar güvenilmezdir. Başkaları tarafından reddedilme korkusu yaşıyor olmaları

onları insanlarla sağlıklı iletişim kurmaktan alıkoyar (Bartholomew & Horowitz, 1991, s.226-244).

2.4.3.Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma

Bebeklik dönemi sosyoduygusal gelişimin üzerinde en fazla araştırmalar yapılan yönlerinden biri, çocuğun bakımını üstlenen ile arasında kurduğu "güvenli" bağlanmadır (Sroufe,Coffino & Corson'dan aktaran Santrock,2015).

"Bowlby' ye göre, bebeğin ana babayla ilişkisi yetişkini bebeğin yanına çağıran doğuştan bir işaretler takımı olarak başlar. Zamanla, gerçek duygusal bağ gelişir. Bu bağ yeni duygusal ve bilişsel yeteneklerle olduğu kadar sıcak ve duyarlı bir bakımla da desteklenir. Bağlanma dört evrede gelişir" (Berk,2013,s.502).

> *1-Bağlanma Öncesi Evre (Doğumdan 6 aya kadar*): Kavrama, gülümseme, ağlama ve yetişkinin gözünü içine bakma gibi doğuştan işaretler yeni doğan bebekleri başka insanlarla yakın temasa getirir. Bir yetişkin bir kez tepkide bulunduktan sonra, bebekler onu yakınlarda kalmaya cesaretlendirirler çünkü yakınlık onları rahatlatır. Bu yaştaki bebekler kendi annelerinin kokusunu, sesini ve yüzünü tanırlar fakat henüz ona bağlanmamışlardır. Çünkü tanımadıkları bir yetişkinle kalmak henüz onları rahatsız etmez.
>
> *2-Bağlanma Yolda Evresi (6. Haftadan 6-8.aya kadar):* Bu evre sırasında bebekler tanıdık bir bakıcıya bir yabancıya olduğundan daha farklı davranırlar. Örneğin bebek anne ile olduğunda daha özgürce gülümser, güler, cıvıldar ve anne onu aldığında daha çabuk susar. Bebekler kendi davranışlarının çevrelerindekilerin davranışlarını etkilediğini öğrendikçe, bir güven duygusu geliştirmeye başlarlar. Bu, işaret verildiğinde bakıcının karşılık vereceği beklentisidir. Fakat ondan ayrıldıklarında hala tepkisel değildirler.
>
> *3-Açık Seçik Bağlanma Evresi (6-8 aydan 18 ay-2 yıla kadar):* Şimdi artık tanıdık bakıcıya bağlanma bir gerçektir. Bebekler güven geliştirdikleri yetişkin ayrıldığında altüst olarak ayrılma kaygısı sergilerler (Berk,2013,s.503).
>
> *4-Karşılıklı İlişkinin Biçimlenmesi (18 ay- 2 yıl arası):* İkinci yılın sonunda, temsil edicilik ve dildeki hızlı gelişim, küçük çocukların anababanın gelip gitmesini etkileyen etmenlerden bazılarını anlamalarına ve dönüşü kestirmelerine olanak sağlar. Sonuç olarak, ayrılma protestosu gücünden kaybeder. Onun yerine çocuklar isteklerini ve ikna etmeyi kullanarak bakıcının amaçlarını değiştirmek için onunla pazarlık ederler. Örneğin iki yaşında bir çocuk ana babasından onu çocuk bakıcısı ile birlikte bırakıp ayrılmadan önce bir öykü okumasını istedi. Ana babası ile geçirdiği ek zaman ve nereye gidiyor oldukları("Charlie amca ile akşam yemeğine") ve ne zaman geri dönecekleri konusunda daha iyi bir anlayış bu çocuğun ana babasının yokluğuna katlanmasını kolaylaştırmıştır (Berk,2013,s.502-503).
>
> Bowlby'e göre, bu dört evre sırasındaki deneyimlerinden çocuklar ana babanın yokluğunda güvenli bir üs olarak kullanabilecekleri kalıcı bir duygusal bağ yapılandırırlar. Bu güvenli üs evresi içsel olarak işleyen model olarak işlev görür. Bu model, bağlanma kişilerinin ulaşılabilirliği, gerginlik zamanlarında destek sağlama olasılıkları ve çocuğun bu kişilerle etkileşimi hakkında bir beklentiler takımından oluşur. İçsel olarak işleyen model, gelecekteki bütün yakın ilişkiler için bir yol gösterici işlevi görerek kişiliğin yaşamsal bir parçası haline gelir (Berk,2013).

Bebeklikten çocukluğa doğru ilerleyen süreç içinde bireyin içsel olarak işleyen modellerinde yeniden düzenlemeler gerçekleştirdiği görülür. Bireyin sosyal, duygusal becerileri arttıkça, anne babaları ile, ailedeki diğer fertler ile, arkadaşları ve çevresindeki diğer bireylerle yakın, olumlu bağlar kurması bu düzenlemeleri yapabilmesini sağlar (Berk,2013,s.502-504).

Bağlanma ile ilgili yapılan araştırmalarda bağlanmanın güvenliğini etkileyen dört önemli faktör üzerinde durulmuştur. Bunlar; bebek ile anne baba arasında yakın ilişki kurma fırsatı, bebeğe uygulanan bakımın niteliği, bebeğin özellikleri, anne babanın içsel olarak işleyen modellerini de kapsayan aile bağlamıdır (Berk,2103,s.507).

Bowlby, 1944'te yaptığı bir araştırmada başkalarının mallarını izinsiz alan 44 çocuk ve ergeni incelemiştir. Sonuç olarak araştırmaya katılan çocukların ve ergenlerin; çocukluk ve bebeklik dönemlerinde annelerinden ayrı olduklarını saptamıştır. Bu farkındalık, Bowlby'nin bağlanma konusuna yönelmesini sağlamıştır (Bowlby,1952). Bowlby'nin bağlanma konusundaki çalışmaları, sonraki çalışmalara ışık tutmuştur. Anne babası ile arasında güvensiz bağlanma geliştiren bebeklerin anne babadan kaçındıkları, onlara karşı direçli, çelişkili ve hırçın tepkiler sergiledikleri saptanmıştır. Bebeğin ve çocuğun güvensiz bağlanması, yaşamın diğer evrelerinde psikopatolojinin sebebi olarak değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmalar, güvensiz bağlanma ile ilerleyen yıllarda bireyin yaşadığı sosyal kaygı bozuklukları, depresyon, obsesif-kompulsif bozukluk gibi psikopatolojik durumlar arasında, güvenli bağlanma ile de sağlıklı süreçler arasında ilişki olduğunu belirlemiştir (Sabuncuoğlu, 2006,s.252-258).

2.4.4.Ergenlikte Bağlanma

Bağlanmanın temelleri bebeklik döneminde atılır. Bebeklikte şekillenen bağlanma bireyin yaşamının her adımında büyük öneme sahiptir. Araştırmalar, süt çocuklarında gözlemlenen bağlama özelliklerinin ergenlikte de devam ettiğini ortaya koymaktadır. Bu yüzden özellikle güvensiz bağlanan çocukların ilerleyen yıllarda okul döneminde ve ardından ergenlik döneminde yoğun duygusal problemler yaşadıkları gözlemlenmiştir (Hamiltor,2000,s.690-694). İnsan yaşamında önemli bir geçiş evresi olan ergenlikte yaşanan pek çok önemli değişimden bağlanma özellikleri de etkilenir. Bu dönemde

biyolojik, zihinsel ve sosyal değişimler öncelikli olarak ortaya çıkarken diğer insanlarla kurulan ilişkilerde kendilik önem kazanır. Ergenlik döneminde bağlanmanın incelendiği çalışmalarda bağlanmanın güvenliği ile psikososyal işlevlere etkisinin araştırılmasının yanısıra, klinik düzeyde etkileri de ele alınmıştır. Gelişimsel psikopatoloji bağlamında ergenlikte yaşanan biyopsikososyal değişimler dramatik düzeydedir ve bunun sonucu olarak yemek yeme, davranış bozuklukları ve hatta ilerleyen safhalarda intihar girişimleri gibi sorunlar ergenlik döneminde artış göstermektedir (Güvenir,2007,s.719-726).

Çocukluktan ergenliğe geçişte anne baba ile ergen arasındaki bağlanma örüntüsünde büyük dönüşümler meydana gelir (Keskin,2008,s.139-147). Ergenin anne babası ile olan bağlantıları zayıflarken diğer yandan ergen için anne baba kadar önemli ve hatta bazı durumlarda onlardan daha fazla önemli olabilecek kişiler ergenin hayatına girer. Akranlarla yaşanan yoğun ilişkilerle beraber, yaşamaya başladığı cinsel çekicilik ergenin sosyal çevresinin genişlemesini sağlar. Bu anlamda bireysel farklılıklar önem taşır. Bir yanda anne babası ile olan tüm bağlantılarını koparıp çevresindeki bireylerle yoğun bağlantı kuran ergenler yer alırken, diğer yandan çevresindeki diğer bireylerle olan bağlanma davranışlarını sağlıklı bir şekilde yönlendiremeyen ve anne babası ile güçlü bir bağlantı içinde yaşayan ergenler vardır. Her iki durum da uç noktalarda yer alır. Bu iki uçurumun arasında, anne babası ile var olan güçlü bağlantıyı devam ettiren ancak yaşamına giren ve önemsediği kişilerle de bağlantılarına özen gösteren büyük bir ergen grubu yer alır. Ergenin gençlik dönemine ulaşması, anne babası ile arasında var olan bağlanma ilişkilerinden yavaş yavaş uzaklaşmasına neden olur. Temel hedefi hayatta kimseye bağlı olamadan kendi yolunu çizmek için ihtiyaç duyduğu bağımsızlığı elde etmek olan ergen için, artık anne babaya bağlanmak, hedefine ulaşmasını engelleyen sınırlayıcı bir bağlantı olarak algılanmaya başlayabilir. Böylece gençlik döneminde yeni bir bağlanma şekil ortaya çıkacaktır ve bu bağlanma gencin gelecekte eşi ve çocukları ile geliştireceği bağlanma davranışlarını şekillendirecektir (Kesebir vd., 2011,s.321-342).

2.4.5.Yetişkinlikte Bağlanma

Ergenler olgunlaşıp yetişkinliğe doğru yol almaya başladıklarında kendilerine ailelerinden uzak, özerk bir dünya oluşturmaya çabalarlar. Hayatlarına giren sevgilileri ile ilişkileri, anne babaları ile olan ilişkilerinden farklıdır ama özünde benzerlik gösterir. Şöyle ki;

bireyin çocukluk döneminde ihtiyaçlarının anne babası tarafından karşılanması gibi yaşamın ilerleyen yıllarında hayatına girecek olan sevgililer de yetişkinlerin ihtiyaçlarını karşılar. Anne babasına güvenli bağlanan bebek, çevreyi keşfetmeye çalışırken anne babasını güvenli bir merkez olarak algılar. Yetişkinliğe gelindiğinde ise birey stresli anlarında rahatlamak, kendini güvende hissetmek amacıyla sevgililerine güvenli bir liman olarak sığınabilir (Santrock,2014,s.268-269). Yetişkinlerdeki bağlanma biçimleri konusunda ilk araştırmayı yapanlardan olan Main, Kaplan ve Cassidy (1996), "Yetişkin Bağlanma Görüşmesi" adlı bir ölçek geliştirmişlerdir. Ainsworth"ün bağlanma konusundaki sınıflandırmasına benzerlik gösteren ölçek, güvenli-otonom, kayıtsız, saplantılı ve çözümlenmemiş dezorganize olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır (Main'den aktaran Çalışır, 2009). Ayrıca Hazan ve Shaver (1994) da yetişkinlikte bağlanma konusunu araştırmışlar ve yetişkinlikte bağlanma stillerinin güvenli, kaygılı, kaçınan olmak üzere 3 grupta toplanabileceğini belirtmişlerdir. Geliştirilen üçlü bağlanma modeline göre güvenli bağlanan bireylerin davranışlarının, karşılıklı olarak hatalarını kabullendikleri olumlu bir yapıda iken, kaygılı-kararsız bağlanan bireylerin duygusal gelgitler yaşadıkları, olaylara kuşkucu bakış açısıyla yaklaştıkları görülmektedir. Sonuncu olarak kaçınan bağlanmada bireyin çevresinde kendisi ile yakınlık kurmak isteyen diğer bireylere karşı tutumu oldukça soğuk ve mesafelidir. Bartholomew ve Horowitz (1991), ise yetişkin bağlanmasını korkulu, güvenli, kayıtsız ve saplantılı olmak üzere dört boyutta incelemişlerdir. Güvenli bağlanan bireyler kendilerini değerli görürler ve sağlıklı bir ruh hali içindedirler. Çevrelerindeki diğer insanlarla sıcak, sağlıklı ilişkiler kurarlar. Saplantılı bağlanan bireylerin özgüvenleri düşüktür. İlişkileri sağlıklı değil aksine takıntılıdır. Bunun temelinde başka insanları değerli, kendilerini değersiz görmeleri yatar. Kayıtsız bağlananlar bireyler ise tam aksine kendilerini oldukça değerli görürken, çevrelerindeki insanları değersiz görme eğilimindedirler. Bu durum onların yakın ilişkiler kurmada kaçınma davranışı sergilemelerine neden olur. Sonuncu çeşit olan korkulu bağlananlarda yer alan bireyler, yakın ilişki kurmaktan korkarlar. Çünkü bu bireyler kendilerine de çevrelerindeki diğer insanlara da herhangi bir değer vermezler (Bartholomew & Horowitz'den aktaran Aktu ,2016).

2.5.Konu İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Bu bölümde benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve bağlanma konuları ile ilgili yapılmış olan çeşitli çalışmalar ve sonuçları tarihsel sıralamaya göre yer almaktadır.

2.5.1.Benlik Saygısı İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Zimmerman ,Copeland, Shope ve Dielman (1997), 1160 öğrencinin katılımı ile 6. sınıftan 10. sınıfa kadar süren 4 yıllık boylamsal bir araştırmada, öğrencileri benlik saygıları açısından incelemişlerdir. Araştırma verileri, katılımcıların benlik saygısı düzeylerini ölçmek için "Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri" kullanarak toplanmıştır. Araştırmacılar benlik saygısını, 1-Sürekliolarak yüksek düzeyde, 2-Orta düzeyde yüksek ve zaman içinde yükselen, 3-Zaman içinde azalan, 4-Sürekli olarak düşük düzeyde olmak üzere dört grupta ele almışlardır. Araştırmanın sonucunda erkekler orta düzeyde ve zaman içinde yükselen grupta yer alırlarken, kızların büyük çoğunluğu yaşla birlikte zaman içinde azalan benlik saygısı grubunda yer almışlardır. Araştırmada ayrıca sürekli olarak yüksek, ya da orta düzeyde yüksek ve zaman içinde yükselen benlik saygısına sahip olan öğrencilerin gelişimsel olarak daha sağlıklı, akran baskısı ile daha iyi baş edebilen, akademik açıdan daha başarılı öğrenciler oldukları saptanmıştır.

İkiz (2000), farklı liselerdeki ergenlerin benlik saygısı, akademik başarısı ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmada 184 (87 kız, 97 erkek) lise ikinci sınıf öğrencisine "Spielberg'in Sürekli Kaygı Düzeyi Envanteri", Rosenberg'in "Benlik Saygısı Envanteri" ve "Kişilik Bilgi Formu" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; ergenlerin okulunu tercih etme nedenlerine açısından benlik saygısı, sürekli kaygı düzeyi ve akademik başarılarının etkilendiği görülmüştür. Özel okullarda ve Anadolu Liselerinde okuyan öğrenciler bu okullarda okuma hakkını, sınav sonucunda başarılı olarak elde ettikleri için öz güvenleri artmaktadır.Bu durumun öğrencilerin benlik saygıları ve sürekli kaygı düzeyleri üzerinde etkili olabileceği vurgulanmıştır.

Williams ve Currie (2000) , "çocukların erinlik dönemine giriş zamanları, benlik saygısı düzeyleri ve beden imajları arasındaki ilişkiyi" incelemiştir. Araştırmaya 11-13 yaşlarında 1811 iskoç çocuk katılmıştır. Katılımcılara "Lawrence Benlik Saygısı Ölçeği"(LAWSEQ) ve erinliğe girip girmedikleri bilgisi ile fiziksel görünüşlerine yönelik düşüncelerini içeren,

araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan bir bilgi formu uygulanmıştır. Araştırmada ayrıca Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerinden de faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda 11 yaşındaki çocukların diğerlerine kıyasla daha düşük benlik saygısı puanlarına sahip oldukları, erinliğe erken girmek ve düşük beden imajı değerlendirmelerinin, düşük benlik saygısı ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçlarının, erinliğe girme zamanının beden imajı ve benlik saygısı üzerinde etkili olduğu tezini desteklediği vurgulanmıştır.

Baldwin ve Hoffman (2002), 7 yıllık boylamsal bir çalışmada ergenlik süresince bireyin iç dünyasında meydana gelen değişikliklerle birlikte benlik saygısı düzeyinde oluşabilecek değişiklikleri gözlemlemişlerdir. Araştırmaya, başlangıç yılında 11-16 yaş aralığında toplam 762 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda benlik saygısının erinlik döneminden ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerine ulaşıncaya dek farklılaştığını ayrıca cinsiyetin, aile yapısının, bireyin yaşam içinde karşılaştığı olayların da benlik saygısı üzerinde etkili olduğunu saptamışlardır.

Balat ve Akman (2004) "farklı sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi" amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın örneklem grubunu 482 lise öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma verilerini toplamak için, araştırmacılar tarafından hazırlanan "Demografik Bilgi Formu" ve katılımcıların benlik saygısı düzeylerini ölçmek için "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda benlik saygısının; cinsiyete, sınıf düzeyine ve sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Baybek ve Yavuz (2005) , "üniversitesi öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri ve benlik saygısını etkileyen faktörleri belirlemek" amacıyla yaptıkları araştırmaya 8214 öğrenci içinden seçilen 820 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların benlik saygısı düzeylerinin yüksek olduğu; benlik saygısı düzeylerinin kardeş sayısı arttıkça düştüğü, anne eğitimi arttıkça da yükseldiği saptanmıştır. Ailenin ekonomik gelir düzeyinin benlik saygısını pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okulları, sınıf düzeyleri ve baba mesleği değişkenleri ile benlik saygısı alt ölçekleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Houtte (2005), "genel okullar ile mesleki ve teknik okullarda öğrenim gören ergenlerin benlik saygılarının karşılaştırılmasını" amaçladığı bir araştırma yapmıştır. Araştırma 33

okulda yapılmıştır ve araştırmaya 2404'ü erkek, 1316'sı kız olmak üzere toplam 3720 ergen katılmıştır. Araştırma sonucunda erkeklerin benlik saygılarının kızlara kıyasla daha yüksek mesleki ve teknik liselerde öğrenim gören erkek ergenlerin genel liselerde öğrenim görenlere göre benlik saygılarının daha düşük olduğu ve ayrıca kız ergenlerin okul türü bakımından istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermedikleri saptanmıştır.

Dohnt ve Tiggemann (2006), "medyanın ve akran gruplarının beden imajı ve benlik saygısına etkilerini incelemek" amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 5 ile 8 yaş aralığında 97 kız öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda gerek televizyon programlarında ideal vücut yapısının ince olması gerektiğine yönelik olumsuz iletilerin, gerekse akran gruplarının bu yöndeki eleştirinin, kız çocuklarının benlik saygıları ve beden imajları üzerinde olumsuz yönde etkilerinin olduğu saptanmıştır.

Şahin (2006), bireylerin proaktif başa çıkma beceri düzeyleri ile benlik saygısı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini random yoluyla seçilen 279 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Proaktif başa çıkma becerilerinin ölçülmesinde, "Proaktif Başa Çıkma" "Reflektif Başa Çıkma", "Stratejik Planlama", "Önleyici Başa Çıkma", "Aracı-Duygusal- Sosyal Destek Arayışı" ve "Kaçınma Başa Çıkma" olmak üzere toplam 6 alt ölçekten oluşan "Proaktif Başa Çıkma Envanteri" (PCI), bireylerin benlik saygısı düzeylerini belirlemek amacıyla da "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" (RBSÖ) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda proaktif başa çıkma ile benlik saygısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve tutarlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Ancak, proaktif başa çıkmanın alt boyutu olan kaçınma başa çıkmanın ise benlik saygısı ile negatif yönlü ilişkisinin olduğu saptanmıştır.

Tunç ve Tezer (2006), "Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemek" üzere bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 354 kız, 401 erkek olmak üzere toplam 755 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Çocuk Yetiştirme Stilleri Envanteri" ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcılardan anne ve babalarını açıklayıcı-otoriter ve izin verici-şımartan olarak algılayan ergenlerin; anne babalarını otoriter olarak algılayan ergenlere göre daha yüksek oranda benlik saygısına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Dilmaç ve Ekşi (2008), "Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Görmekte Olan Öğrencilerin Yaşam Doyumu İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiyi İncelemek" konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 385'i erkek 177'si kız olmak üzere toplam 562 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri "Benlik Saygısı Ölçeği" (Arıcak, 1999), "Yaşam Doyum Ölçeği" (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985) kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda yaşam doyumu ile benlik saygısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Öğrencilerin benlik saygıları öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre de anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyin, yaşam doyumunun anlamlı bir açıklayıcısı olduğu saptanmıştır.

Hamarta ve Demirbaş (2009), "Lise Öğrencilerinin Utangaçlık ve Benlik Saygılarının Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Açısından İncelenmesi" konulu bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 9.,10. ve 11. sınıflara devam eden 259'u kız, 239'u erkek olmak üzere toplam 498 öğrenci katılmıştır. Araştırmayla ilgili verileri toplamak için "Utangaçlık Ölçeği", "Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri" ve "Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin utangaçlık düzeyleri ile benlik saygısı düzeyleri arasında negatif yönde yüksek bir ilişki saptanmıştır.

Joshi ve Srivastava (2009); "Hindistan'ın Varanasi Bölgesi'nde köyde ve kentte yaşayan ergenlerin cinsiyetlerine göre akademik başarıları ve benlik saygıları arasındaki farklılıkları belirlemek" amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 12 ile 14 yaş aralığında, 200'ü köyde, 200'ü şehirde yaşayan 400 ergen katılmıştır. Araştırma verileri katılımcılara uygulanan "Benlik Saygısı Ölçeği" ve öğrencilerin okullarından elde edilen "not kayıtlarından" toplanmıştır. Araştırma sonucunda şehirde yaşayan ergenlerin köyde yaşayan ergenlerden akademik açıdan daha başarılı oldukları ancak köyde ya da şehirde yaşıyor olmanın benlik saygısı açısından bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır. Ayrıca erkeklerin kızlara kıyasla daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları bununla beraber, kızların da erkeklere kıyasla akademik başarılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ateş, (2012) "benlik saygısını geliştirme programının ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerine etkisini belirlemek" amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 157 İlköğretim öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri "Piers-Harris Çocuklarda Öz-Kavram Ölçeği" ve araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak toplanmıştır. Ölçekten düşük puan alan gönüllü 13 kız ve 13 erkek

toplam 26 öğrenci rastgele deney ve kontrol gruplarına 13'erli olarak dağıtılmışlardır. Deney grubuna haftada 1 gün 60–90 dakika süreyle olmak üzere toplam 8 haftalık "benlik saygısını geliştirme programı" uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise herhangi bir işlem yapılmamıştır. Araştırma sonucunda deney grubundaki öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin deney öncesine göre ve kontrol grubuna göre anlamlı bir şekilde yükseldiği, ayrıca meydana gelen bu değişimin cinsiyet ve sosyoekonomik düzey değişkenlerinden bağımsız olarak oluştuğu tespit edilmiştir.

Şahin (2012), ilköğretim öğrencileri ile yürüttüğü bir araştırmada, "ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin benlik saygıları ve sosyal görünüş kaygılarını bazı değişkenlere göre incelemeyi" hedeflemiştir. Araştırmada, "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanarak verileri toplamıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerde benlik saygısının ve sosyal görünüş kaygısının yaşa göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, kız öğrencilerin benlik saygısının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu ancak sosyal görünüş kaygısı açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin benlik saygısının sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığı, fakat sosyal görünüş kaygısının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bununla beraber, anne-baba eğitim düzeyinin yükselmesinin öğrencilerin benlik saygısının artması ve sosyal görünüş kaygısının azalması ile ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırma sonucunda benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygısı arasında negatif yönde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Özcan vd. (2013), "depresyon ve anksiyete belirtilerinin benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygısı üzerine etkilerinin ve benlik saygısı ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesini" amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 12-24 yaş aralığında toplam 176 kız ergen katılmıştır. Araştırma verileri "Sosyodemografik Veri Formu", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" (RBSÖ), "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği" (SGKÖ), "Beck Depresyon Ölçeği" (BDÖ) ve "Beck Anksiyete Ölçekleri" (BAÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda, depresyon belirtilerinin şiddetinin hem sosyal kaygı hem de benlik saygısı düzeyi üzerinde olumsuz etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bireylerin yaşadıkları ekonomik sıkıntıların da sosyal görünüş kaygısı düzeyini arttırdığı saptanmıştır.

Şirin (2015) tarafından yapılan" Ergenlerin Vücut Kitle İndeksi ile Sosyal Görünüş Kaygı Düzeyi ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışmaya 270 ergen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Sosyal Görünüş Kaygı Ölçeği" ve "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ve benlik saygıları ile vücut kitle indeksleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmazken, beden algıları ile benlik saygıları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür. Araştırmada ayrıca ergenlerin vücut kitle indeksleri ile sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ve benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki saptanmazken, benlik saygısı yüksek olan ergenlerin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

2.5.2.Sosyal Görünüş Kaygısı İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Gümüş (2000), tarafından yapılan araştırma, "üniversite 1. Sınıf öğrencilerinin yalnızlık ve beden imgesi doyum düzeylerinin sosyal kaygı düzeyleri ile ilişkisinin olup olmadığını belirlemek" amacı ile yapılmıştır. Araştırma verileri, katılımcılara uygulanan; "Sosyal Durumlarda Kendini Değerlendirme Envanteri", "UCLA Yalnızlık Ölçeği", "Beden Bölgelerinden ve Özelliklerinden Hoşnut Olma Anketleri" ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların yalnızlık ve beden imgesi doyum düzeyleri ile sosyal kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Ata, Ludden ve Lally, (2007), ergenlerde beden imajına; "medyanın, arkadaş ilişkilerinin, aile tutumunun, ergenlerin algıladıkları sosyal desteğin, cinsiyetlerinin, yemek yeme davranışlarının ve benlik saygısının" etkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 13 ile 19 yaş aralığında 177 ergen katılmıştır. Araştırma verileri katılımcılara; "yemek yeme tutum ve davranışları, benlik saygısı, beden imajı, fiziksel benlik saygısı, aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve sosyo-kültürel baskıları" ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış ölçme araçları uygulanarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda, kız ergenlerin daha ince bir beden yapısına kavuşmayı arzuladıkları, erkek ergenlerin ise bedenlerinin özellikle üst kısmını geliştirmek istedikleri görülmüştür. Ayrıca düşük sosyal destek, düşük benlik saygısı ve ergenin kilosu ile ilgili alay edilmesi sonucunda oluşan psikolojik baskının; ergenin fiziksel benlik saygısı, beden imajı ve yemek yeme tutumları üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Mwaba ve Roman (2009), Güney Afrikalı üniversite öğrencilerinin beden imajlarından memnun olama ve olmama durumlarını incelemiştir. Araştırma örneklemini 150 zenci kadın oluşturmuştur. Araştırma verileri katılımcılara "Vücut Şekli Anketi" uygulanarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların oldukça büyük bir kısmının beden imajlarından memnun oldukları saptanmıştır.

Chen, Fox, Haase ve Ku (2010), "Tayvanlı ergenlerde beden memnuniyetsizliğinin çeşitli değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi" amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırma, 12-16 yaş aralığındaki 883 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma verileri, katılımcılara uygulanan; "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği", "Çok Yönlü Beden Benlik İlişkileri Ölçeği", "Farkındalık Alt ölçeği" (SATAQ-Awareness) ve araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda kızların beden memnuniyetsizliklerinin, erkeklerden istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Her iki cinsiyet için de, beden kitle indeksinin, beden memnuniyetsizliği ile ilişkili olduğunu saptanmıştır.

Dinç (2010), "lise düzeyindeki ergenlerin beden imgelerinden sağladıkları doyum düzeyini belirlemek ve beden imgesinin gelişimine aile, akran ve televizyonun etkilerini incelemek" amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma, 1, 2 ve 3. sınıfa devam eden 1222 ergenle yürütülmüştür. Araştırma verileri katılımcılara uygulanan "Beden Bölgelerinden ve Özelliklerinden Hoşnut Olma Anketi" ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin beden imgesi doyum düzeylerinin; cinsiyete göre kız öğrencilerin aleyhine anlamlı bir farklılık gösterdiği, yaşa göre ise farklılığın olmadığı saptanmıştır. Ayrıca beden imgesinin gelişiminde olumlu aile tutumlarının pozitif yönde etkisinin olduğu, araştırmaya katılan ergenlerin genel olarak bedenlerinin görünümüyle ilgili olumlu duygu ve düşüncelere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Delfabro, Wınefıeld, Anderson, Hammarström ve Wınefıeld, (2011), "ergenlerde beden imajı ile psikolojik iyi oluş ilişkisini" incelemişlerdir. Araştırmaya 1281 ergen katılmıştır. Araştırma sonucunda kızların dış görünüşlerinden, kilolarından memnuniyetsizliklerinin erkeklere oranla anlamlı bir şekilde daha fazla olduğu, kızların bedenlerinin görünüşlerine karşı duydukları bu memnuniyetsizliklerinin karma ya da tek tip okulda okumalarıyla ilişkili olmadığı saptanmıştır. Ayrıca bedenlerinin görünümünden memnun olmadıkları

halde psikolojik olarak uyum içinde olan kız ergenlerin çok sayıda yakın arkadaşlarının olduğu, ailelerinin ise olumlu, destekleyici bir yapıya sahip olduğu görülmüştür.

Dixit, Agarwal, Singh, Kant ve Singh (2011), Hindistan'da kız ergenlerin beden imajlarını ne şekilde algıladıklarını incelemek üzere bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya yaşları 10 ile 19 arasında olan toplam 586 ergen katılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacıların hazırladığı bir anket ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda bedeninin görünümünden memnun olmayarak daha zayıf olmayı isteyen %20.5'lik grubun düşük beden imajına sahip oldukları, %73.4'lük grubun bedenlerinin görünümü konusunda sorunlarının olmadığı ve dolayısıyla beden imajlarından hoşnut oldukları, %26.6'lık grubun da bedenlerinin görüntüsünden hiç hoşlanmadıkları ve beden imajından memnun olmadıkları görülmüştür. Ayrıca, zayıflama isteğinin kız ergenlerde erkek ergenlere kıyasla daha fazla olduğu, beden imajının kentte yaşayan ergenlerde, kırsalda yaşayan ergenlere kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kelkik (2012), insanlar hakkında karar verirken veya yorum yaparken dış görünüşün ne düzeyde etkisinde kalındığını tespit etmek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 1. ve 4. sınıfta okuyan 311 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri katılımcılara uygulanmak üzere hazırlanan 5'li likert ölçek ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda birinci sınıfında okuyan öğrencilerin dış görünüşlerine, üst sınıflarda okuyanlara kıyasla daha fazla önem verdikleri ancak verilen bu önemin son sınıfa kadar geçen zaman içinde azaldığı; düşünülenin aksine kız öğrencilere kıyasla erkek öğrencilerin dış görünüşlerine daha çok önem verdikleri saptanmıştır.

Öksüz (2012), "üniversite öğrencilerinin özerklik düzeyleri ile vücut algıları arasındaki ilişkiyi" incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 325 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri katılımcılara; özerklik düzeylerinin ölçmek için uygulanan "Worthington Özerklik Ölçeği" ve vücut algısı düzeylerini ölçmek için uygulanan "Vücut Algısı Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda olumlu benlik saygısı geliştirmiş, kendisiyle ve çevresiyle barışık olanların; vücut algılarının yüksek olduğu ayrıca bu kişilerin vücutlarından memnun oldukları yani olumlu beden imajı geliştirdikleri görülmüştür.

Çınar ve Keskin (2015), tarafından yapılan bir araştırmada, şehir merkezinde ve ilçede bulunan meslek yüksekokullarında okuyan ergenler sosyal görünüş kaygı düzeyleri

açısından karşılaştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini meslek yüksekokullarında değişik sınıflarda öğrenim gören 242 öğrenci oluşturuştur. Araştırma verileri katılımcılara uygulanan "Görünüş Kaygısı Ölçeği" ile toplanmıştır. Sonuç olarak birinci sınıfta okuyan öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin, son sınıfta okuyanlara göre daha fazla olduğu saptanmıştır. Bununla beraber öğrencilerin özgüvenlerinin zaman içinde artış gösterdiği görülmüştür. Ayrıca il merkezine kıyasla daha sınırlı imkanlara sahip olan ilçelerde öğrenim gören ergenlerin, il merkezindeki okullarda öğrenim gören akalarına oranla sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kılıç (2015), "üniversite öğrencilerinin sosyal görünüş kaygıları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 629 kadın,756 erkek olmak üzere toplam 1386 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri katılımcılara uygulanan; "Kişisel Bilgi Formu", "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Ucla Yalnızlık Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin, sosyal görünüş kaygı düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Sosyal görünüş kaygısı ile benlik saygısı arasında negatif yönde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu, sosyal görünüş kaygısı ile yalnızlık arasında ise istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca benlik algısı ile yalnızlık arasında da negatif yönde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

2.5.3.Bağlanma İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Karavasilis, Doyle ve Markiewicz (2003), 4., 6., 7. ve 11. sınıfta öğrenim gören toplam 414 öğrencinin katılımıyla yaptıkları araştırmada orta çocukluk ve ergenlik döneminde anne-çocuk bağlanmasının kalitesini ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma verileri katılımcılara "Baş Etme Becerileri Anketi" ve "İlişki Anketi" uygulanarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda otoriter anne baba tutumu ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu; İhmalkar anne baba tutumunun ise kaçınan bağlanmayı yordadığı saptanmıştır. Bulgular, çocuklarda ve ergenlerde özerkliğin benlik kazanımı açısından önemli olduğunu da ortaya koymuştur.

Damarlı (2006), “ergenlerde bağlanma stilleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkileri” incelemiştir. Araştırmaya 305 kadın,267 erkek olmak üzere toplam 572 ergen katılmıştır. Araştırma verileri katılımcılara uygulanan; “Offer Benlik İmgesi Ölçeği” , “İlişki Ölçekleri Anketi” ve “Bem Cinsiyet Rolü Envanteri” ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, güvenli bağlanan ergenlerin saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanan ergenlerden daha olumlu benlik kavramlarına sahip oldukları; kayıtsız bağlanan ergenlerin ise saplantılı bağlanan ergenlerden daha olumlu benlik kavramı geliştirdikleri saptanmıştır.

Onur (2006), “lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeylerini incelemek” amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 227 kız, 252 erkek olmak üzere toplam 479 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri “İlişki Ölçekleri Anketi” ile” Rhatus Atılganlık Envanteri” kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonunda güvenli bağlanma ile atılganlık arasında pozitif yönlü; kaygılı bağlanma ile atılganlık arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda ayrıca, erkeklerin güvenli bağlanma stili puanlarının kızlardan daha yüksek olduğu, kız öğrencilerin ise korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stillerine ait puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Brown ve Whiteside (2008), algılanan anne baba yetiştirme davranışları ve bağlanma şekli ile anksiyöz çocuklardaki endişe arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmanın örneklem grubunu birincil anksiyete bozukluğu olan 7-18 yaşları arasındaki 64 çocuk ve ergen oluşturmaktadır. Araştırma verileri,” EMBU-C,”(My memories of upbringing for children), “The Penn-State Worry Questionnaire for Children” (PSWQ-C) ölçekleri ile toplanmıştır. Elde edilen bulgular, anne baba tutumları ile çocuk anksiyetesiyitesi arasında pozitif yönlü ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Çocuklardaki anksiyetenin, anne babae güvenli bağlanma gösteren çocuklarda, kaçınmalı bağlanma gösterenlere kıyasla daha düşük olduğu saptanmıştır.

Carr (2008), Ergen-anne baba bağlanma ilişkilerinin güvenliği ile spor arkadaşlığının kalitesi arasındaki bağlantıyı incelemek amacıyla yaptığı araştırmaya takım sporlarında oynayan 96 erkek ergen katılmıştır. Araştırma verileri, “Adolescent Attachment Questionnaire (AAQ)”, “The Sport Friendship Quality Scale (SFQS)”, “Adult Attachment Interview (AAI)” ölçekleri ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda ergen-anne baba

bağlanma ilişkisi ile spor arkadaşlığı deneyimleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Anne babaleri ile güvenli bağlanma ilişkisi geliştirmiş olan sporcuların takım arkadaşları ile olumlu ilişkiler kurabildikleri tespit edilmiştir.

Oosterman ve Schuengel (2008), üvey çocukların anne babalarına bağlanmaları ile çocuğun bakımını üstlenen üvey anne babalarının duyarlılıkları ve davranış problemleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Örneklem grubunu 26-88 aylar arasında, üvey anne babaya sahip 61 çocuk oluşturmaktadır. Bağlanmanın güvenliği ile bakımı üstlenen kişilerin duyarlılıkları ev gözlemleri (Ek Q-Seti) ve laboratuvar ortamında incelenmiştir. Araştırma için gereken diğer ölçümler olan çocukların davranış sorunları ve bağlanma bozukluğu belirtileri çocuğun bakımını üstlenen kişilerden elde edilen bilgiler ile sağlanmıştır. Araştırma sonucunda çocuğun bağlanma güvenliği ile üvey anne babanın duyarlılığının arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Doğan (2013), "dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) olan çocuk ve ergenlerin anne baba ve akranlarına bağlanma düzeylerini incelemek" üzere bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya DEHB tanısı alan, 11-17 yaş aralığında herhangi bir psikiyatrik eş tanısı ve kronik hastalığı bulunmayan, 50 hasta katılmıştır. Katılımcılara, "Okul Çağı Çocukları için Duygulanım Bozuklukları ve Şizofreni Görüşme Çizelgesi- Şimdi ve Yaşam boyu Şekli" (ÇDSG-SY) ve "Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği" (WISC-R), "İlişkiler Ölçeği Anketi" ve "Anne Baba ve Akran Bağlanma Envanteri" uygulanmıştır. Ayrıca katılımcıların anne babalarından çocukları ile ilgili olarak; "Sosyodemografik Veri Formu", "Atilla Turgay Çocuk ve Ergenlerde Davranım Bozuklukları" ve "Tarama ve Değerlendirme Ölçeğini" doldurmaları istenmiştir. Araştırma sonucunda, kontrol grubuna kıyasla DEHB grubunda güvensiz bağlanmanın anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Her iki grupta da akrana güvenli bağlanma ile anne babaya güvenli bağlanma arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Çetin (2015), üniversite birinci sınıf öğrencilerinin anne baba ve arkadaşlarına bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yaptığı araştırmaya, değişik fakültelerde eğitim alan 282 kız, 162 erkek toplam 444 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri katılımcılara uygulanan, "Anne Baba ve Akran Bağlanma Envanteri"(Raja ve Arkadaşları,1992), "İlişkiler Ölçeği Anketi" (Sümer ve Güngör, 1997) ve "Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği" (Kalkan,

2008) kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların anne babaya bağlanma biçimleri ile arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu görülmüştür.

Kahraman (2015), "Ergenlerde bağlanma stillerinin saldırganlık davranışları ve depresyon düzeyi ile ilişkisini" incelemek amacıyla yaptığı araştırmayı 119 ergen üzerinde yürütmüştür. Araştırma verileri katılımcılara, "İlişki Ölçekleri Anketi", "Saldırganlık Ölçeği", "Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği" ve bazı demografik değişkenleri araştırmak için de "Kişisel Bilgi Formu" uygulanarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin bağlanma stilleriyle saldırganlık davranışları arasında ve saldırganlık davranışlarıyla depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmazken; bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Ünlü (2015), Anne babası boşanmış 140 ergenin katılımıyla "19 yaş üstü bireylerin benlik saygısı, yalnızlık düzeyleri ve bağlanma stillerinin ilişkisini" incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan "Demografik bilgi formu", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği", "UCLA Yalnızlık Ölçeği", "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri" ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların kaygılarının yüksek; benlik saygısı, yalnızlık ve kaçınma davranışlarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Benlik saygısı arttıkça yalnızlığın arttığı, yüksek benlik saygısında kaçınma ve kaygıların azaldığı, kadınların kaçınma düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu, tespit edilmiştir. Ayrıca, ailenin ekonomik durumu ile benli saygısı ve yalnızlık düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Savcı ve Aysan (2016), "Bağlanma stilleri, akran ilişkileri ve duyguların internet bağımlılığını yordamadaki katkıları" konusunda bir araştırma yapmışlardır. Araştırma, farklı liselerde öğrenim gören, yaşları 14 ile 19 arasında değişen ve 1588'i kız, 852'si erkek olmak üzere toplam 2440 gönüllü ergen üzerinde yürütülmüştür. Araştırma verileri, katılımcılara; "Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu", "İlişki Ölçekleri Anketi", "Akran İlişkileri Ölçeği ve Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği" uygulanarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda bağlanma stilleri, akran ilişkileri ve duyguların internet bağımlılığı üzerinde önemli yordayıcı etkilerinin olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evren ve örneklemine ilişkin bilgilere, araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine, araştırma verilerinin toplanmasında, ve değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlere ve tekniklere yer verilmektedir.

3.1.Evren

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. (Karasar,1999,s.109). Araştırmanın evrenini; Mersin İli'nde bulunan tüm liselerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

3.2. Örneklem

Örneklem; belirli bir evrenden belirli kurallar dahilinde seçilmiş ve seçildiği evreni temsil edebilme yeteneği kabul edilen küçük kümedir (Karasar,1999,s.110).

Araştırma için gerekli olan örneklem sayısına, örneklem hesaplama formülü yolu ile ulaşılmıştır.

Formül: (n=(Nt^2 pd)/(d^2 (N-1)+t^2 pq))

N: Anakütlenin büyüklüğü, n: Örneklemin büyüklüğü, p:Olayın görülme olasılığı, d: Kabul edilen hata oranı, t: t tablosu kritik değeri (Demirr,2015).

Çalışmanın hedef kitlesi, Mersin İli'nde bulunan liselerde öğrenim gören 100,477 öğrenciden oluşmaktadır. Yapılan hesaplamalar sonucunda çalışma örnekleminin 250 öğrenciden oluşması gerektiği saptanmıştır. Ancak analizlerde kesin sonuçlara uluşabilmek amacıyla çalışma 603 öğrenci ile yapılmıştır. Verilerin bilgisayara aktarımı sırasında eksik ve hatalı doldurulmuş olduğu tespit edilen 37 anket, çalışmanın güvenilirliğini etkilememesi için analize dahil edilmemiştir. Çalışma, Yenişehir İlçesi'nde bulunan iki Mesleki ve Teknik Lisesi ile iki Anadolu Lisesinde, 9.,10.,11. ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden gönüllü olarak çalışmaya katılmak isteyen 15-18 yaş grubundaki 566 (Mesleki ve Teknik Lise 310, Anadolu Lisesi 256) öğrenci ile yürütülmüştür.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Özellikler		n	%
Mesleki ve Teknik Liseye Giden Öğrenciler		310	54.8
Anadolu Lisesine Giden Öğrenciler		256	45.2
Cinsiyet	Kız	300	53
	Erkek	266	47
Yaş	15	118	20.8
	16	157	27.7
	17	152	26.9
	18	139	24.6
Sınıf	9	117	20.67
	10	157	27.73
	11	154	27.20
	12	138	24.4
Anne Öğrenim Durumu	Okula hiç gitmemiş	67	11.8
	İlkokul	184	32.5
	Ortaokul	176	31.1
	Lise	99	17.5
	Ön lisans	17	3
	Lisans	13	2.3
	Y. Lisans	9	1.6
	Doktora	1	0.2
Baba Öğrenim Durumu	Okula hiç gitmemiş	15	2.7
	İlkokul	138	24.3
	Ortaokul	175	31
	Lise	130	23
	Ön lisans	45	7.9
	Lisans	35	6.2
	Y. Lisans	20	3.5
	Doktora	8	1.4
Anne-Babanın Birliktelik Durumu	Boşanmış	45	8
	Birlikteler	521	92
Algılanan Okul Başarısı	Kötü	35	6.2
	Orta	248	43.8
	İyi	242	42.8
	Çok İyi	41	7.2
Yakın Arkadaşa Sahip Olma	Var	463	81.8
	Yok	103	18.2
Toplam		566	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin %54,8'ini (310) Mesleki ve Teknik Lise, %45,2'sini (256) Anadolu Lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin %53'ü (300) kız, %47'si (266) erkektir. Yaşları incelendiğinde 15 yaşında olanlar %20,8 (118), 16 yaşında olanlar %27,7(157), 17 yaşında olanlar %26,9 (152), 18 yaşında olanlar %24,6 (139)kişidir. Öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre dağılımları incelendiğinde 9. sınıfta okuyanlar %20,67 (117), 10. sınıfta okuyanlar %27,73(157), 11. sınıfta okuyanlar %27,20 (154), 12. sınıfta okuyanlar %24,4 (138) kişidir. Anne öğrenim durumu istatistikleri incelendiğinde hiç okula gitmemiş olanlar %11.8 (67), ilkokul mezunları %32,5 (184), ortaokul mezunları %31,1 (176), lise mezunları %17,5 (99), ön lisans mezunları %3 (17), lisans mezunları %2,3 (13), yüksek lisans mezunları %1,6 (9), doktora mezunu %0,2 (1) kişidir. Baba öğrenim durumu istatistiklerine göre %2,7'sinin (15) hiç okula gitmemiş olduğu, %24,3'ünün (138) ilkokul mezunu, %31'inin (175) ortaokul mezunu,%23'ünün (130) lise mezunu, %7,9'unun (45) ön lisans mezunu, %6,2'sinin (35) lisans mezunu, %3,5'inin (20) yüksek lisans,%1,4'ünün (8) doktora mezunu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin anne babalarının birliktelik durumuna göre dağılımı incelendiğinde %8 (45) öğrencinin anne babası boşanmış , %92 (521) öğrencinin anne babalarının birlikte yaşıyor oldukları görülmüştür. Öğrencilerin algıladıkları okul başarılarına göre dağılımında, %6,2'si (35) kötü, %43,8'i (248) orta, %42,8'i (242) iyi, %7,2'si (41) çok iyi olarak değerlendirmiştir. Yakın arkadaşa sahip olma durumları incelendiğinde %81,8'inin (463) yakın arkadaşı varken, %18,2 (103) yakın arkadaşı yoktur.

3.3.Veri Toplama Araçları

Araştırma için gereken verileri toplamak amacıyla öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan "kişisel bilgi formu", ve "Lise Öğrencileri Özsaygı Envanteri", "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği" ve "Anne-Baba, Akran Bağlanma Envateri" kullanılmıştır.

3.3.1. Lise Öğrencileri Özsaygı Envanteri:

Araştırmada ölçme aracı olarak Güngör (1989) tarafından uyarlanan "Lise öğrencileri özsaygı envanteri" kullanılmıştır. Envanter, "Rosenberg" ve "Coopersmith'in" geliştirdiği özsaygı ölçekleri ile "Shorstrom'un" geliştirdiği "Kişisel Yönelim Envanterinin" alt ölçeği olan "Özsaygı Ölçeğinin" birleşiminden oluşmuştur. Güngör (1989) tarafından gerçekleştirilen Lise Öğrencileri Özsaygı Envanterinin çeviri ve uyarlama çalışmalarında, önce "Coopersmith" ve "Rosenberg'in" envanterlerinde yer alan ifadeler, Türkçe'ye çevrilmiş ve envanterin ilk taslağı 80 madde ile oluşturulmuştur. Taslağın geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Yapılan çalışmada envanterde bazı değişiklikler yapılmış ve madde sayısı 75'e indirilmiştir. Ardından envanterin ikinci geçerlik çalışması yapılmıştır. Çalışmada benzer ölçekler geçerliliğini saptamak amacıyla "Baymur"un geliştirdiği "Benlik Tasarımı Envanteri" kullanılmıştır. Öğrencilerin benlik tasarımı envanterinden aldıkları puanlarla, lise öğrencileri özsaygı envanterinden aldıkları puanlar arasında benzer ölçekler geçerliği ,74 olarak saptanmıştır. Elde edilen sonucun "Lise Öğrencilerinin Özsaygı Envanterinin" geçerliği için yeterli olduğu görülmüştür. Envanterin güvenirlik çalışmasında yapılan analizde güvenirlik katsayısı ,82 olarak bulunmuştur. Güvenirlikle ilgili bulunan katsayı yeterli görülmüş ve "Lise Öğrencileri Özsaygı Envanterinin" tutarlı sonuçlar verdiği saptanmıştır (Güngör 1989).

Bu araştırma kapsamında ölçeğin tekrar güvenilirlik katsayısı analizi yapılmış ve Cronbach's Alpha katsayısı ,65 olarak bulunmuştur.

3.3.2.Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği :

Hart ve arkadaşları (2008), tarafından bireyin görünüşüyle ilgili olarak yaşadığı duygusal, bilişsel ve davranışsal kaygıları ölçmek için geliştirilmiş 16 maddeden oluşan, 5'li likert tipi, öz-bildirim tarzı bir ölçektir. Ülkemizde ilk olarak uyarlaması, geçerlilik ve güvenirlilik çalışmaları Doğan (2010) tarafından gerçekleştirilmiş ve ölçeğin tek faktörlü bir yapıyı ölçtüğü, "Olumsuz Değerlendirme Korkusu Ölçeği" ile arasında.60 ilişki olduğu, maddelerin korelasyon katsayılarının ,32 ve ,82 arasında değiştiği görülmüştür. Test-tekrar test güvenirlik katsayısı ,85, test yarılama yöntemi kullanılarak hesaplanan güvenirlik katsayısı ,88, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ,93bulunmuştur. Ardından yine Doğan

(2011) tarafından ölçeğin psikometrik özellikleri ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerinde incelenmiş ve ölçeğin "Ergenler için Sosyal Kaygı Ölçeği" ile arasında ,76 ilişki olduğu, tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu, ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının ,91 ,güvenirlik katsayısının ise .80 olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Şahin,2012).

Bu araştırmada yapılan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha katsayısı ,917 olarak bulunmuştur.

3.3.3.Anne Baba ve Akran Bağlanma Envateri (ABABE; Armsden & Greenberg, 1987):

Armsden ve Greenberg (1987) tarafından, ergenlerin anne baba ve akranlara bağlanmasını ölçmek amacıyla geliştirilen envanterin Tükçe'ye uyarlama çalışmaları Kocayörük (2010) tarafından yapılmıştır. Envanterde bağlanmaya ilişkin yaşantıların üç alt boyut aracılığıyla ölçebilmesinin yanı sıra bu boyutların toplanmasıyla bağlanmaya ilişkin toplam puan da elde edilebilmektedir. Anne baba ve Akran Bağlanma Envanterinin kullanıldığı çalışmalar incelendiğinde; pek çok araştırmacının bağlanma düzeyini saptamak amacıyla toplam skor alarak çalışmalarında kullandıkları görülmüştür (Akyıldız,2017; Çetin,2016; Günaydın ve ark.,2005; Kocayörük ,2009; Kurt, Sayıl & Tepe,2013; Sevinç,2016). Bu çalışmada da ergenlerin anne baba bağlanma düzeylerini ölçmek için toplam bağlanma puanı kullanılacaktır. Bağlanma ile ilgili yurt dışındaki alan yazını incelendiğinde ABABE'nin ergenlerin bağlanma biçimlerine yönelik araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir ölçme aracı olduğu görülmektedir. ABABE'nin Türkçe formunun faktör yapısı, Kocayörük (2009) tarafından açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemleri kullanılarak incelenmiş, anne, baba, akran bağlanması için yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu (α= ,93), yüksek düzeyde ölçüt bağıntılı geçerlik ve test-tekrar test güvenirliği ürettiği saptanmıştır (Kocayörük,2009). Toplam bağlanma skoru hesaplanırken, envanterde tersten kodlanmış olan, anne için 3. ,6., 7. ,9.,12; baba için 3.,6.,7.,9.,16. maddeler dikkate alınarak toplam alınacaktır (Kocayörük). Bu araştırmada ölçeğin anne ve baba bölümleri kullanılmış ve toplam puanlar belirtildiği şekilde hesaplanmıştır.

Ölçekten alınan yüksek puan güvenli bağlanmayı göstermektedir. Bu araştırmada yapılan güvenirlik analizi sonucunda bağlanma toplam skoru Cronbach's Alpha katsayısı ,933

olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Kurt,Sayıl & Tepe,2013).

3.3.4.Kişisel Bilgi Formu:

Araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygılarını, sosyal görünüş kaygılarını ve anne babaya bağlanma düzeylerini etkileyeceği düşünülen bazı değişkenlere (yaş, cinsiyet, sınıf, anne-baba öğrenimi, anne-babanın birliktelik durumu, yakın arkadaşa sahip olma durumu, algıladıkları okul başarı seviyesi) ait verilerin toplanabilmesi amacıyla araştırmacı tarafından "Kişisel Bilgi Formu" hazırlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin verilerin toplanması amacıyla öncelikle her ölçek için ölçeğin uyarlama çalışmasını yapan yetkiliden yazılı kullanım izini alınmıştır. Ardından Mersin Valiliği'nden araştırmanın 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Mersin İli, Yenişehir İlçesi'ndeki belirtilen okullarda yapılabilmesi için yazılı izin alınmıştır. Ölçekler 30 Nisan-4 Mayıs 2018 tarihleri ve 08:30/16:20 saatleri arasında Yenişehir Mahmut Aslan Anadolu Lisesi, Yenişehir Hacı Sabancı Anadolu Lisesi, Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Evliya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 9.10.11.12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilere uygulandı.

3.5. Veri Analizi

Bu çalışma, korelasyonel bir araştırmadır. Korelasyonel araştırmalar, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek, türünü ve derecesini saptamak amacıyla etkili olan ve daha üst düzeydeki araştırmaların yapılması için önemli ipuçları veren bir araştırma türüdür (Büyüköztürk, 2016).Araştırmada, her bağımsız değişken için tüm bağımlı değişkenlere "İki Yönlü Varyans Analizi (Anova)" ve "Betimsel İstatistik Analizi" yapılmıştır.

İki Yönlü Varyans Analizi (Anova): İki bağımsız değişkenin bir bağımlı değişken üzerine etkisini araştırırken bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerine etkilerini ayrı ayrı

araştırmak yerine, ikisinin etkileşiminin ortak etkisini araştırmak için kullanılan analiz yöntemidir (Doymuş,2015). İki Faktörlü Anova'dan elde edilen verilerin yorumlanması için "Betimsel İstatistik Analizi" uygulanır. Betimsel istatistik; sayıları ve gözlemleri tanımlayıcı indekslere dönüştürmek, organize etmek, özetlemek için kullanılır. Ayrıca betimsel istatistik, araştırma sonuçlarını yorumlamak amacıyla kullanılan en iyi yoldur (Ebay,2009).

Araştırmanın bağımsız değişkenleri Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde öğrenim gören ergenlerin benlik saygıları, sosyal görünüş kaygıları ile anne babalarına bağlanma düzeyleridir. Bu bağlamda bağımlı değişkenleri ise, alt amaçlarda belirtilmiş olan özelliklerdir (Cinsiyet, yaş, anne babanın birliktelik durumu, anne babanın öğrenim düzeyi, algıladıkları okul başarısı, yakın arkadaşının olup olmaması). Verilerin analizi SPSS 22 bilgisayar paket programı kullanılarak yapılmıştır. Analiz esnasında aritmetik ortalama (X), standart sapma (S), yüzde (%), t-testi, iki yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemleri kullanılmıştır. Bu analizlerden edilen istatistiksel verilerin anlamlılığı ,05 düzeyinde; korelasyon analizinde ise ,01 düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın amacı doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel analizleri ile ulaşılan bulgular yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular, araştırmanın amacı kapsamında; Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin; yaşlarına, cinsiyetlerine, anne babalarının birliktelik durumlarına, anne babalarının öğrenim durumlarına, yakın arkadaşlarının varlığı / yokluğuna, algıladıkları okul başarısına ilişkin bulgular ile benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve anne baba bağlanma düzeylerine yönelik bulgular sınıflandırılarak verilmiştir.

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesine Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4

Öğrencilerin Okul Türüne Göre Özsaygı Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları

Benlik Saygısı	n	X	S	Sd	t	p
Mesleki ve Teknik Lise	310	108,68	7,48			
				557,514	,906	,365
Anadolu Lisesi	256	108,17	5,83			

Tablo 4 incelendiğinde yapılan t-testi sonucunda benlik saygısı açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05). Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerin benlik saygısı puanları (X=108,68) ile, Anadolu Lisesine giden öğrencilerin puanlarının (X=108,17) birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Benlik Saygısı Puanları İle İlgili Bulgular

Tablo 5

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Cinsiyet	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Kız	165	107,92	6,17	135	108,77	5,66	300	108,3	5,94
Erkek	145	109,47	8,66	121	107,52	5,93	266	108,58	7,58
Toplam	310	108,64	7,46	256	108,18	5,81	566	108,43	6,76

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	41,567	1	41,567	,915	,339	,002
Cinsiyet (c)	3,277	1	3,277	,072	,788	0
LS x C	271,739	1	271,739	5,979	,015	,011
Hata	25544,116	562	45,452			
Toplam	6681141	566				

Tablo 5 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerinin benlik saygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır [F(1;562)=5,979;p<,05]. Farklılığa ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Liseye giden kız öğrencilerin puanlarının (X=107,92) erkek öğrencilerin puanlarına (X=109,47) göre daha düşük; Anadolu Lisesine giden kız öğrencilerin puanlarının (X=108,77) ise, erkek öğrencilerin puanlarından (X=107,52) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 6

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lisesi			Anadolu Lisesi			Toplam		
Yaş	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
15	69	107,86	7,97	49	110,12	6,22	118	108,8	7,35
16	97	107,96	6,67	60	107,2	5,6	157	107,67	6,27
17	74	109,64	7,36	78	107,61	4,74	152	108,6	6,22
18	70	109,28	8,04	69	108,3	6,52	139	108,79	7,32
Toplam	310	108,64	7,46	256	108,18	5,81	566	108,43	6,76

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	20,031	1	20,031	,441	,507	,001
Yaş	166,638	3	55,546	1,222	,301	,007
LS x Y	316,883	3	105,628	2,323	,074	,012
Hata	25369,819	558	45,466			
Toplam	6681141	566				

Tablo 6 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yaşlarına göre benlik saygısı düzeylerinin anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [F=(3;558)=2,323;p>,05]. Araştırma sonucuna göre elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lisesine giden öğrencilerden 17 yaşında olanların benlik saygısı puanları (X=109,64) ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerden 15 yaşında olanların benlik saygısı puanlarının (X=110,12) diğerlerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 7

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Anne Babanın Birliktelik Durumu	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Boşanmışlar	33	107,45	6,09	12	108,66	6,06	45	107,77	6,04
Birlikteler	277	108,78	7,6	244	108,15	5,81	521	108,49	6,82
Toplam	310	108,64	7,46	256	108,18	5,81	566	108,43	6,76

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	2,82	1	2,82	,061	,804	0
Anne Baba Birliktelik	5,618	1	5,618	,122	,726	0
LSxAbb	27,879	1	27,879	,608	,436	,001
Hata	25772,048	562	45,858			
Toplam	6681141	566				

Tablo 7 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının birliktelik durumlarının benlik saygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa neden olmadığı bulunmuştur [F(1;562)=,608;p>,05]. Araştırma sonucuna göre anlamlı bir farklılık olmamakla beraber, bulgular ortalamalar açısından değerlendirildiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden anne babası birlikte yaşayanların benlik saygısı puanlarının (X=108,78), anne babası boşanmış olanların puanlarından (X=107,45) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Anadolu Lisesine giden öğrencilerden anne babası boşanmış olanların benlik saygısı puanlarının (X= 108,66), anne babası birlikte yaşayanların puanlarından (X=108,15) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 8

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Annenin Öğrenim Düzeyi	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Okur yazar değil	57	110,26	7,92	10	109,5	6,41	67	110,14	7,67
İlkokul	116	107,91	7,88	68	107,2	5,11	184	107,65	6,97
Orta okul	87	109,47	7	89	108,96	6,43	176	109,21	6,7
Lise	40	106,65	6,78	59	108,18	5,45	99	107,56	6,04
Ön lisans	5	107,6	3,91	12	105,25	6,04	17	105,94	5,49
Lisans	1	112	-	12	109,66	3,98	13	109,84	3,86
Yüksek Lisans	3	107,66	0,57	6	108,33	7,52	9	108,11	5,96
Doktora	1	114	-	0	-	-	1	114	-
Toplam	310	108,64	7,46	256	108,18	5,81	566	108,43	6,76
Babanın Öğrenim Düzeyi	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Okur yazar değil	12	107,75	9,48	3	109,33	1,52	15	108,06	8,45
İlkokul	96	108,35	7,78	42	107,73	6,06	138	108,16	7,28
Orta okul	100	109,45	7,98	75	107,37	6,5	175	108,56	7,43
Lise	69	107,86	5,48	61	109,13	5,89	130	108,46	5,69
Ön lisans	14	107,28	8,48	31	107,45	3,91	45	107,4	5,63
Lisans	7	108,14	6,61	28	109,03	5,54	35	108,85	5,67
Yüksek Lisans	6	110,5	5,68	14	108,71	5,15	20	109,25	5,23
Doktora	6	112,5	9,85	2	113	7,07	8	112,62	8,74
Toplam	310	108,64	7,46	256	108,18	5,81	566	108,43	6,76

Tablo 8 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden ve anne öğrenimi doktora olan öğrenci ile (X=114,00), Anadolu Lisesine giden ve anne öğrenimi yüksek lisans olan öğrencilerin (X=109,66) benlik saygısı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden baba öğrenimi doktora olanların puanlarının (X=112,50) ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerden baba öğrenimi yine doktora olan öğrencilerin puanlarının (X=113,00) diğerlerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Özsaygı Puanlarının Anova Analiz Sonuçları

ANOVA (Anne Öğrenim Düzeyi)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	9,583	1	9,583	,211	,647	0
Anne Öğrenim Düzeyi	504,743	7	72,106	1,584	,137	,02
LS x A.O.	111,418	6	18,57	,408	,874	,004
Hata	25082,551	551	45,522			
Toplam	6681141	566				

ANOVA (Baba Öğrenim Düzeyi)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	0,003	1	,003	0	,993	0
Baba Öğrenim Düzeyi	195,614	7	27,945	,606	,751	,008
LS x B.O.	241,388	7	34,484	,748	,631	,009
Hata	25362,281	550	46,113			
Toplam	6681141,281	566				

Tablo 9 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne öğrenimlerinin benlik saygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur [F(6;551)=,408;p>,05]. Baba öğrenimi sonuçları incelendiğinde de Mesleki ve Teknik Liseye ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerin baba öğrenimlerinin benlik saygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [F=(7;550)=,748;p>,05].

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 10

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Algılanan Okul Başarısı	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Kötü	14	109,35	10,51	21	109,23	6,82	35	109,28	8,34
Orta	149	108,53	8,29	99	108,12	6,07	248	108,37	7,48
İyi	125	108,68	6,42	117	107,94	4,97	242	108,32	5,76
Çok İyi	22	108,72	4,63	19	108,78	8,03	41	108,75	6,35
Toplam	310	108,64	7,46	256	108,18	5,81	566	108,43	6,76

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	5,785	1	5,785	,125	,724	0
Algılanan Okul Başarısı	35,186	3	11,729	,254	,859	,001
LS x O.B.	8,097	3	2,699	,058	,981	0
Hata	25781,03	558	46,203			
Toplam	6681141	566				

Tablo 10 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin algıladıkları okul başarı düzeyleri ile benlik saygısı puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir [F(3;558)=,058;p>,05]. Elde edilen bulgular ortalamalar açısından incelendiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden okul başarısını "kötü" olarak değerlendirenlerin puanları (X=109,35) ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerden okul başarısını yine "kötü" olarak değerlendiren öğrencilerin puanlarının (X=109,23) diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumlarına Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 11

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumlarına Göre Özsaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Yakın Arkadaş Varlığı	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Var	246	38,88	14,05	217	36,55	12,5	463	37,79	13,38
Yok	64	40,01	12,94	39	39,11	14,99	103	39,68	13,66
Toplam	310	39,12	13,82	256	36,92	12,88	566	38,12	13,44

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	198,361	1	198,361	1,272	,260	,002
Yakın Arkadaş	258,611	1	258,611	2,917	,088	,005
LS x Y.A.	38,322	1	38,322	,760	,384	,001
Hata	25513,133	561	45,805			
Toplam	916543	566				

Bu çalışmada, Tablo 11'de görüldüğü gibi Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin yakın arkadaşa sahip olmalarının benlik saygısı düzeylerine etkisinin anlamlı bir farklılık göstermediği [F(1;561)=,760;p>,05] saptanmıştır. Yakın arkadaşa sahip olan öğrencilerin benlik saygısı puanları incelendiğinde ise Mesleki ve Teknik Lisede okuyan öğrencilerin puanları (X=108,27) ile Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin puanlarının (X=108,07) yakın olduğu görülmektedir. Aynı zamanda yakın arkadaşı olmayan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının incelenmesi sonucunda Mesleki ve Teknik Lisede okuyan öğrencilerin puanlarının (X=110,27) Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin puanlarına (X=108,72) göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 12

Öğrencilerin Okul Türüne Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları

Sosyal Görünüş Kaygısı	n	X	S	Sd	t	p
Mesleki ve Teknik Lise	310	39,12	13,83	550,153	1,937	,06
Anadolu Lisesi	256	36,93	12,89			

Tablo 12incelendiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı puanlarının (X=39,12), Anadolu Lisesine giden öğrencilerin puanlarından (X=36,93) daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan t-testi sonucunda sosyal görünüş kaygısı açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05).

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 13

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Cinsiyet	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Kız	165	39,53	14,33	135	38,24	13,71	300	38,95	14,05
Erkek	145	38,64	13,16	121	35,58	11,81	266	37,25	12,63
Toplam	310	39,12	13,78	256	36,98	12,89	566	38,15	13,42

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	662,916	1	662,916	3,703	,055	,007
Cinsiyet (c)	439,899	1	439,899	2,457	,118	,004
LS x C	109,005	1	109,005	,609	,436	,001
Hata	925853	562	179,04			
Toplam	925853	566				

Tablo 13 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Liseye ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerin cinsiyetlerinin sosyal görünüş kaygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı

olmadığı saptanmıştır [F(1;562)=,609;p>,05]. Araştırma sonucuna göre Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin cinsiyetleri açısından sosyal görünüş kaygısı puanları arasında anlamlı farklılık olmamakla beraber Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı puanları (Kız: X=39,53, Erkek: X=38,64), Anadolu Lisesine giden öğrencilerin puanlarından (Kız: X=38,24, Erkek:35,58) daha yüksektir.

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 14

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Yaş	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
15	69	40,13	14,07	49	39,63	12,13	118	39,92	13,24
16	97	42,91	14,55	60	35,9	11,16	157	40,23	13,75
17	74	38,28	12,36	78	35,5	13,94	152	36,85	13,23
18	70	33,75	12,16	69	37,73	13,5	139	35,73	12,95
Toplam	310	39,12	13,78	256	36,98	12,89	566	38,15	13,42

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	341,106	1	341,106	1,963	,162	,004
Yaş	1585,532	3	528,511	3,041	,029	,016
LS x Y	2255,762	3	751,921	4,327	,005	,023
Hata	96972,67	558	173,786			
Toplam	925853	566				

Tablo 14 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yaşlarına göre sosyal görünüş kaygısı puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [F=(4;558);1,747;p>,05]. Araştırmada elde edilen sonuca göre Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yaşları açısından sosyal görünüş kaygısı puanları arasında anlamlı farklılık olmamakla birlikte, Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden 16 yaşında olanlar (X= 42,91) ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerden 15 yaşında olanların sosyal görünüş kaygısı puanları (X=39,63) diğerlerine göre daha yüksektir.

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 15

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Anne Babanın Birliktelik Durumu	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Boşanmışlar	33	35,72	12,87	12	41,66	11,72	45	37,31	12,72
Birlikteler	277	39,52	13,85	244	36,75	12,93	521	38,23	13,48
Toplam	310	39,12	13,78	256	36,98	12,89	566	38,15	13,42

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	82,84	1	82,84	,464	,496	,001
Anne Baba Birliktelik	10,129	1	10,129	,057	,812	0
LSxAbb	624,946	1	624,946	3,497	,062	,006
Hata	100430,993	562	178,703			
Toplam	925853	566				

Tablo 15 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının birliktelik durumlarının, öğrencilerdeki sosyal görünüş kaygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [F(1;562)3,497;p>,05]. Araştırma sonucu anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymakla beraber, bulgular ortalamalar açısından değerlendirildiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden anne babası birlikte yaşayanların sosyal görünüş kaygısı puanlarının (X=39,52) anne babası boşanmış olanların puanlarından (X=35,72) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde Anadolu Lisesine giden öğrencilerden anne babası boşanmış olanların sosyal görünüş kaygısı puanlarının (X= 41,66) anne babası birlikte yaşayanların puanlarından (X=36,75) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 16

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Annenin Öğrenim Düzeyi	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Okur yazar değil	57	37,85	12,74	10	35,1	14,45	67	37,44	12,93
İlkokul	116	39,3	13,5	68	36,79	13,69	184	38,37	13,59
Orta okul	87	39,03	13,63	89	36,34	13,48	176	37,67	13,58
Lise	40	41,07	16,97	59	37,88	11,29	99	39,17	13,88
Ön lisans	5	39,8	12,33	12	34,83	8,66	17	35,41	9,51
Lisans	1	20	-	12	39,83	11,35	13	38,3	12,18
Yüksek Lisans	3	40,66	7,5	6	41,66	19,64	9	41,33	15,98
Doktora	1	46	-	0	-	-	1	46	-
Toplam	310	39,12	13,78	256	36,98	12,89	566	38,15	13,42
Babanın Öğrenim Düzeyi	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Okur yazar değil	12	37,83	16,28	3	35	8,71	15	37,26	14,84
İlkokul	96	39,09	14,19	42	36,76	11,79	138	38,38	13,51
Orta okul	100	39,5	13,89	75	37,46	15,31	175	38,62	14,51
Lise	69	38,57	12,16	61	35,62	10,88	130	37,19	11,63
Ön lisans	14	40,5	15,02	31	36,06	12,1	45	37,44	13,07
Lisans	7	29,71	9,56	28	36,07	11,18	35	34,8	11,05
Yüksek Lisans	6	47,33	18,44	14	44,21	14,01	20	45,15	15,03
Doktora	6	41,66	15,16	2	45	26,87	8	42,5	16,42
Toplam	310	39,12	13,78	256	36,98	12,89	566	38,15	13,42

Tablo 16 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden ve anne öğrenimi doktora olan öğrenci ile (X=46,0) Anadolu Lisesine giden ve anne öğrenimi yüksek lisans olan öğrencilerin (X=41,6) sosyal görünüş kaygısı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden baba öğrenimi lisans olanların puanlarının (X=47,33) ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerden baba öğrenimi doktora olan öğrencilerin puanlarının (X=45,00) diğerlerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 17 ’de verilmiştir.

Tablo 17

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Anova Analiz Sonuçları

ANOVA (Anne Öğrenim Düzeyi)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	28,758	1	28,758	,158	,691	0
Anne Öğrenim Düzeyi	752,674	7	107,525	,592	,762	,007
LS x A.O.	499,445	6	83,241	,459	,839	,005
Hata	100031,511	551	181,545			
Toplam	925853	566				

ANOVA (Baba Öğrenim Düzeyi)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	38,005	1	38,005	,211	,646	0
Baba Öğrenim Düzeyi	1942,564	7	277,509	1,543	,15	,019
LS x B.O.	528,423	7	75,489	,42	,89	,005
Hata	98933,929	550	179,88			
Toplam	925853	566				

Tablo 17 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne öğrenimlerinin sosyal görünüş kaygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur [F(6;551)=,459;p>,05]. Baba öğrenimi sonuçları incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin baba öğrenimlerinin sosyal görünüş kaygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır [F(7;550)=,420;p>,05].

Öğrencilerin Algılanan Okul Başarısı Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 18

Öğrencilerin Algılanan Okul Başarısı Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Algılanan Okul Başarısı	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Kötü	14	36,28	13,07	21	39,38	14,3	35	38,14	13,71
Orta	149	40,62	13,57	99	37,3	13,69	248	39,29	13,69
İyi	125	38,48	14,12	117	35,72	12,07	242	37,14	13,21
Çok İyi	22	34,4	12,9	19	40,47	11,72	41	37,21	12,59
Toplam	310	39,12	13,78	256	36,98	12,89	566	38,15	13,42

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	37,999	1	37,999	,213	,645	0
Algılanan Okul Başarısı	428,51	3	142,837	,8	,494	,004
LS x O.B.	1019,265	3	339,755	1,904	,128	,01
Hata	995596,175	558	178,488			
Toplam	925853	566				

Tablo 18 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin algıladıkları okul başarı düzeyleri ile sosyal görünüş kaygısı puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir [F(3;558)=,1,904;p>,05]. Elde edilen bulgular ortalamalar açısından incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lİseye giden öğrencilerden okul başarısını "orta"olarak değerlendiren öğrencilerin puanlarının (X=40,62) ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerden okul başarısını "çok iyi" olarak değerlendiren öğrencilerin puanlarının (X=40,47) diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 19

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Yakın Arkadaş Varlığı	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Var	246	38,88	14,05	217	36,55	12,5	463	37,79	13,38
Yok	64	40,01	12,94	39	39,11	14,99	103	39,68	13,66
Toplam	310	39,12	13,82	256	36,92	12,88	566	38,12	13,44

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	198,361	1	198,361	1,102	,294	,002
Yakın Arkadaş	258,611	1	258,611	1,437	,231	,003
LS x Y.A.	38,322	1	38,322	,213	,645	,000
Hata	100275,651	562	180,028			
Toplam	916543	566				

Tablo 19 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yakın arkadaşlarının olması durumu ile sosyal görünüş kaygısı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [F(1;562)=,213;p>,05]. Araştırma sonucu anlamlı olmamakla beraber bulgular ortalamalar açısından değerlendirildiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden yakın arkadaşı olmayanların sosyal görünüş kaygısı puanlarının (X=40,01) yakın arkadaşı olanların puanlarından (X=38,88) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde Anadolu Lisesine giden öğrencilerden yakın arkadaşı olmayanların sosyal görünüş kaygısı puanlarının (X=39,11) yakın arkadaşı olanların puanlarına (X=36,55) göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 20

Öğrencilerin Okul Türüne Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları

Anne Baba ve Akran Bağlanma	n	X	S	Sd	t	p
Mesleki ve Teknik Lise	310	174	30,79			
				548	-,292	,77
Anadolu Lisesi	256	174,7	25,04			

Tablo 20 incelendiğinde Anadolu Lisesine giden öğrencilerin bağlanma puanlarının (X=174) Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerin puanlarına (X=174,7) yakın olduğu görülmektedir. Yapılan t-testi sonucunda bağlanma açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05).

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 21

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Cinsiyet	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Kız	165	173,03	28,04	135	177,07	25,4	300	174,83	26,93
Erkek	145	175,08	33,66	121	171,76	24,5	266	173,56	29,81
Toplam	310	173,97	30,71	256	174,56	25,07	566	174,24	28,28

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	17,544	1	17,544	,022	,882	0
Cinsiyet (c)	364,114	1	364,114	,455	,5	,001
LS x C	1852,918	1	1852,918	2,314	,129	,004
Hata	441239,352	562	800,797			
Toplam	17293557	566				

Tablo 21 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin cinsiyetlerinin bağlanma puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır [F(1;562)=;2,314;p>,05]. Araştırma sonucuna göre Mesleki ve Teknik Lise

ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin cinsiyetleri ile bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olmamakla beraber Mesleki ve Teknik Liseye giden erkek öğrencilerin bağlanma puanları (Erkek: X=175,08) kız öğrencilerin puanlarından (Kız: X=173,03) daha yüksek bulunmuştur. Anadolu Lisesine giden öğrenciler ele alındığında ise tersine bir durum olduğu, kız öğrencilerin bağlanma puanlarının (Kız: X=177,07) erkek öğrencilerin bağlanma puanlarından (Erkek:171,76) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 22

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Yaş	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
15	69	175,42	29,5	49	173,45	27,09	118	174,61	28,42
16	97	172,01	34,37	60	172,1	23,69	157	172,04	30,54
17	74	172,43	29,38	78	179,75	25,92	152	176,09	27,85
18	70	176,81	28,34	69	171,88	23,49	139	174,38	26,08
Toplam	310	173,97	30,71	256	174,56	25,07	566	174,24	28,28

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	2,216	1	2,216	,003	,958	0
Yaş	1211,437	3	403,812	,503	,68	,003
LS x Y	2915,708	3	971,903	1,211	,305	,007
Hata	439166,367	558	802,864			
Toplam	17293557	566				

Tablo 22 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerinin yaşlarına göre bağlanma puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [F=(3;547);1,211;p>05]. Araştırma sonucuna göre elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden 18 yaşında olanların bağlanma puanlarının (X=176,81) Anadolu Lisesine giden öğrencilerden ise 17 yaşında olanların bağlanma puanlarının (X=179,75) diğerlerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 23

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lisesi			Anadolu Lisesi			Toplam		
Anne Babanın Birliktelik Durumu	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Boşanmışlar	33	164,03	33,34	12	167,63	26,85	45	164,97	31,5
Birlikteler	277	175,1	30,25	244	174,88	25	521	175	27,9
Toplam	310	173,97	30,71	256	174,56	25,07	566	174,24	28,28

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	87,671	1	87,671	,11	,74	0
Anne Baba Birliktelik	2562,153	1	2562,153	3,213	,074	,006
LSxAbb	111,349	1	111,349	,14	,709	0
Hata	439350,602	562	797,37			
Toplam	17293557	566				

Tablo 23 incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının birliktelik durumlarının bağlanma puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur [F(1;562)=,140;p>,05]. Bulgular ortalamalar açısından değerlendirildiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden anne babası birlikte yaşayanların bağlanma puanlarının (X=175,10) anne babası boşanmış olanların bağlanma puanlarından (X=164,03) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Anadolu Lisesine giden öğrencilerde de yine anne babası birlikte yaşayanların bağlanma puanlarının (X=174,88) anne babası boşanmış olanların bağlanma puanlarından (X=167,63) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 24

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Annenin Öğrenim Düzeyi	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Okur yazar değil	57	158,92	29,72	10	166,4	31,578	67	160,06	29,88
İlkokul	116	174,33	27,91	68	174,84	22,78	184	174,51	26,09
Orta okul	87	176,21	33,52	89	169,5	25,85	176	172,84	30,01
Lise	40	186,32	27,43	59	182,32	23,9	99	183,93	25,33
Ön lisans	5	184,4	33,88	12	173,33	24,12	17	176,58	26,72
Lisans	1	189	-	12	179,33	26,03	13	180,07	25,07
Yüksek Lisans	3	196,66	13,2	6	173,5	28,28	9	181,22	26,03
Doktora	1	159	-	0	-	-	1	159	-
Toplam	310	173,97	30,71	256	174,56	25,075	566	174,24	28,28
Babanın Öğrenim Düzeyi	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Oku yazar değil	12	142,91	39,61	3	179,33	13,31	15	150,2	38,54
İlkokul	96	171,28	30,83	42	173,46	26,68	138	171,94	29,55
Orta okul	100	175,39	29,98	75	174,94	24,03	175	175,2	27,55
Lise	69	178,77	28,28	61	176,3	24,68	130	177,61	26,58
Ön lisans	14	166,78	24,29	31	170,03	26,62	45	169,02	25,69
Lisans	7	192,42	19,67	28	174,89	21,84	35	178,4	22,3
Yüksek Lisans	6	182,33	34,05	14	176,85	33,01	20	178,5	32,52
Doktora	6	188,16	33,66	2	175	45,25	8	184,87	33,75
Toplam	310	173,97	30,71	256	174,56	25,07	566	174,24	28,28

Tablo24 incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Liseye giden ve anne öğrenimi yüksek lisans olan öğrenciler ile (X=196,66), Anadolu Lisesine giden ve anne öğrenimi lise olan öğrencilerin (X=182,32) toplam bağlanma puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden baba öğrenimi lisans olanların toplam bağlanma puanlarının (X=192,42) ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerden babası hiç okula gitmemiş olan öğrencilerin toplam bağlanma puanlarının (X=179,33) diğerlerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Anova Analiz Sonuçları

ANOVA (Anne Öğrenim Düzeyi)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	1048,029	1	1048,029	1,364	,243	,003
Anne Öğrenim Düzeyi	15771,226	7	2253,032	2,933	,005	,037
LS x A.O.	3135,452	6	522,575	,68	,666	,008
Hata	4144867,789	551	768,274			
Toplam	17293557	566				

ANOVA (Baba Öğrenim Düzeyi)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	4,431	1	4,431	,006	,94	0
Baba Öğrenim Düzeyi	7418,708	7	1059,815	1,349	,225	,017
LS x B.O.	5702,22	7	814,603	1,037	,404	,013
Hata	423562,186	550	785,83			
Toplam	17293557	566				

Tablo 25 incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne öğrenimlerinin toplam bağlanma puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur [F(6;551)=,680;p>,05]. Baba öğrenimi sonuçlarını incelediğimizde de Mesleki ve Teknik Liseye ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerin baba öğrenimlerinin toplam bağlanma puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır [F(7;550)=,1,037;p>,05].

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 26

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Algılanan Okul Başarısı	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Kötü	14	162,07	42,62	21	170,57	28,25	35	167,17	34,38
Orta	149	174,34	30,63	99	170,28	26,81	248	172,73	29,19
İyi	125	174,29	30,26	117	176,72	22,75	242	175,46	26,88
Çok İyi	22	177,36	24,93	19	187,36	21,41	41	182	23,62
Toplam	310	173,97	30,71	256	174,56	25,07	566	174,24	28,28

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	1133,173	1	1133,1731	424	,233	,003
Algılanan Okul Başarısı	6023,135	3	2007,7122	523	,057	,014
LS x O.B.	2872,721	3	957,5741	203	,308	,007
Hata	435322,312	558	795,836			
Toplam	17293557	566				

Tablo 26 incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin algıladıkları okul başarı düzeyleri ile bağlanma puanları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır [F(3;558)=,1,203;p>,05]. Ulaşılan sonuç ortalamalar açısından ele alındığında Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden okul başarısını "çok iyi" olarak değerlendiren öğrencilerin bağlanma puanlarının (X=177,36) ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerden okul başarısını yine "çok iyi" olarak değerlendiren öğrencilerin bağlanma puanlarının (X=187,36) diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Her iki okul türünde de okul başarısını "kötü" olarak değerlendiren öğrencilerin bağlanma puanlarının diğerlerine kıyasla düşük olması dikkat çekicidir.

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 27

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Anne Baba Bağlanma Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Anova Analiz Sonuçları

	Mesleki ve Teknik Lise			Anadolu Lisesi			Toplam		
Yakın Arkadaş Varlığı	n	X	Ss	n	X	Ss	n	X	Ss
Var	246	176,59	29,58	217	176,41	24,42	463	176,5	27,27
Yok	64	163,68	33,46	39	164,61	26,51	103	164,03	30,92
Toplam	310	173,99	30,78	256	174,69	25,03	566	174,3	28,32

ANOVA

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	n^2
Lise Türü (LS)	10,32	1	10,32	,013	,909	,000
Yakın Arkadaş	11509,45	1	11509,045	679	,000	,026
LS x Y.A.	23,032	1	23,032	,029	,864	,000
Hata	428091,080	561	784,050			
Toplam	17151568	566				

Tablo 27 incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yakın arkadaşlarının olması durumu ile bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır [F(1;562)=,029;p>,05]. Ulaşılan sonuç anlamlı olmamakla birlikte bulgular ortalamalar açısından değerlendirildiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerden yakın arkadaşı olanların bağlanma puanlarının (X=176,59) yakın arkadaşı olmayanların bağlanma puanlarından (X=163,68) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde Anadolu Lisesine giden öğrencilerden yakın arkadaşı olanların bağlanma puanlarının (X=176,41) yakın arkadaşı olmayanların bağlanma puanlarına (X=164,61) göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Anne Baba Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 28

Mesleki ve Teknik Lisesi ile Anadolu Lisesine Giden Öğrencilerin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Bağlanma Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Sonucu

Korelasyon

	S.G.K.	B.S.	A.B.B.
S.G.K.	1	-,028	-,256**
B.S.		1	-,066
A.B.B.		1	

**Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 28 incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı puanları ile bağlanma puanları arasında istatistiksel açıdan negatif yönde, düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır (p<,01).

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu çalışmada, Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde öğrenim gören ergenlerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve anne babalarına bağlanma düzeylerinde farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma esnasında uygulanan ölçekler analiz edilmiş, elde edilen bulgular alt problemlere göre incelenmiştir. Bu bölümde araştırma ile ilgili tartışma ve yorumlar yer almaktadır.

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Liseler İle Anadolu Lisesinde öğrenim gören ergenlerin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Tablo 4). Elde edilen veriler ışığında Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrenciler ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bulgular ortalamalar açısından değerlendirildiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerinin benlik saygısı puanlarının Anadolu Lisesine giden öğrencilerden az da olsa yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun pek çok sebebi olduğu düşünülebilir. Bu sebeplerden biri, Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin son sınıfta, lise dönemi süresince öğrenimini gördükleri meslek dalı ile ilgili staj çalışması yapmaları ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde gelire sahip olmaları; bununla birlikte mezun olduktan sonra Anadolu Lisesi öğrencilerinden farklı olarak bir

meslek alanında yetişmiş olmanın verdiği rahatlıkla daha kolay bir şekilde iş bulabilme şanslarının varlığı olabilir. Bu durum aynı zamanda Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin daha düşük düzeyde gelecek kaygısı yaşamalarını sağlayabilir. Mesleki ve Teknik Lise öğrencileri için liseden sonra kolaylıkla iş bulabilme olasılığının yüksek olması bir avantaj iken Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrenciler için aynı durum dezavataj olarak değerlendirilebilir. Her yıl üniversite sınavlarına giren öğrenci sayısında artış olmaktadır. Ancak gelecek vaad eden, mezunlarına kolaylıkla bir işe yerleşebilme olanağı tanıyan bölümlerin kontenjanlarının, sınava giren öğrenci sayısı ile orantılı bir şekilde artmadığı görülmektedir. Kaygının ve psikolojik sağlamlığın benlik saygısı üzerindeki etkisini inceleyen pek çok araştırma bulunmaktadır (Güloğlu & Karaırmak,2010;Kutanis,2013; Gümüş,2016; Karaırmak & Çetinkaya, 2016). İyi bir bölüme yerleşememe, açıkta kalma korkusu Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin Mesleki ve Teknik Lisede öğrenim gören ergenlere göre daha fazla gelecek kaygısı yaşamalarına, psikolojik sağlamlık ve benlik saygısı seviyelerinin düşmesine neden olabilir. Bu durumun, Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı düzeyinin Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerin benlik saygısı düzeyinden az da olsa düşük çıkmasının sebebi olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Yapılan analiz sonucunda Mesleki ve Teknik Lise İle Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür (Tablo 5). Alan yazınında hem sonucu destekler nitelikte, hem de sonuç ile çelişen pek çok çalışmanın olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar değişkenleri bu çalışmanın değişkenlerinden farklı olsa da Metin ve Kangal (2012), çalışmalarında cinsiyet değişkeni ile benlik saygısı arasında anlamlı farklılığın olduğu ve üstün yetenekli kızların erkeklere göre daha yüksek bir benlik algısına sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Hatipoğlu (1996), ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile yaptığı araştırmanın sonucunda erkeklerin kızlardan daha yüksek oranda benlik saygısına sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Hamarta, (2004) ve Gürel (2007) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları da Hatipoğlu'nun elde ettiği sonucu destekler niteliktedir. Kurşun (1998)'un yaptığı araştırma sonucunda ise cinsiyete göre benlik saygısı kızlarda yüksek erkeklerde ise orta düzeyde

çıkmıştır. Özkan (1994), ”Benlik saygısını etkileyen etkenler” konulu çalışmasında kızların erkeklerden daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Özkan (2017), bu durumun sebebini kız ergenlerin erkek ergenlerden daha önce puberteye girmeleri olabileceğini vurgulamıştır. Araştırma sonucu ile çelişen nitelikteki bir çalışma, Çevik Büyükşahin ve Atıcı (2007), tarafından yapılmıştır. “Lise 3. Sınıf öğrencilerinin benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelendiği” araştırma bulgularına göre; öğrencilerin benlik saygısının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Ünüvar (2007), 571 lise öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmanın sonucunda cinsiyet ile benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını saptamıştır. Balat ve Akman'nın (2004), araştırma örneklemini 482 lise öğrencisinin oluşturduğu çalışmalarında elde ettikleri bulgular da benzer şekilde cinsiyet ile benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymaktadır. Gür (1996), ergenlerde depresyon ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasının sonucunda ergenlerde benlik saygısı açısından cinsiyet farklılığının olmadığını belirtmiştir. Bunların dışında pek çok araştırmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Çuhadaroğlu,1985; Güngör,1989; Maşrabacı, 1994; Torucu ,1995; İkiz,2000; Yenidünya, 2005; Bal ,2006; Çankaya,2007; Bayaktar vd., 2009; Çevik & Atıcı,2009; Eriş & İkiz, 2013; Atmaca,2017 ;Ergin, 2018). Gander ve Gardiner'a göre benlik kavramı, kişinin kendisiyle ilgili olduğu kadar, çevresi ve çevresinden aldığı onayla da ilgilidir (Gander & Gardiner, 2001). Bireyin cinsiyet rollerine yönelik tutumları ergenliğe geçiş evresinde esnek bir yapıda olmasına rağmen bulunduğu çevrenin, içinde yaşadığı toplumun değer yargılarına uyma yönünde gösterdiği baskıcı tutum, genç bireyleri cinsiyetlerinin gereği olarak belirli davranış kalıplarına uymaya iter. Örneğin erkek ergenlerin daha az duygusal olmaları beklenirken, kız ergenler duygusal yönden daha hassas olabilirler (Steınberg,2017,s.327). Benlik saygısının gelişiminde; bireyin içinde yaşadığı çevreyi oluşturan diğer kişilerin (anne baba, yakın akrabalar, komşular, öğretmenler vb.) tutumları, beklentileri ve değerlendirmeleri olumlu ya da olumsuz olarak büyük etkiye sahiptir. Mesleki ve Teknik Liseye giden erkek ergenlerin yüksek, kız ergenlerin ise düşük benlik saygısına sahip olmaları; geleneksel yaşam tarzını benimseyen toplumlarda çocuk yetiştirme konusunda uygulanan cinsiyete dayalı farklılıkların doğal sonucu olarak düşünülebilir. Eğitimli bireylerin kurdukları ailelerin ayrımcı ve baskıcı anlayıştan uzak, daha modern ve çağdaş yapıda olması beklenir. Bu durumun sonucu olarak böyle ailelerde yetişen çocuklarda benlik saygısı

seviyesi cinsiyete göre pek farklı olmayabilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne babalarının öğrenim düzeyleri incelendiğinde Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının, Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerinkinden daha yüksek öğrenim düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca; günümüz toplumlarında değişen yaşam tarzları, kadının eğitim seviyesinin yükselmesi, yaşamın her alanında çalışma hayatında aktif rol alması, böylelikle ekonomik bağımsızlığını elde etmesi kadın ve erkeğin cinsiyetlerinden kaynaklanan rollerinin eşitlik yönünde değişmesine ve kadınların özgüvenlerinin, benlik saygılarının artmasına neden olabilir. Toplumu oluşturan en küçük yapı taşı ailedir. Özellikle büyük şehirlerde yaşayan ve değişime açık, çağdaş anlayışla çocuklarını yetiştiren ailelerin, kız çocuklarına bu bilinci aşıladıkları ve bu yüzden araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre Anadolu Lisesine giden kız öğrencilerin benlik saygısı puanlarının, erkek öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yaşlarına göre benlik saygısı düzeylerinin anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (Tablo 6). Benlik saygısı ve benlik saygısının yaşa göre değişimi pek çok araştırmada ele alınmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde farklı sonuçlar göze çarpmaktadır. Araştırmaların bazılarında, araştırmayı destekler nitelikte benlik saygısının, yaşa göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonucu destekleyen bir çalışmada Güngör (1989), lise öğrencilerinin özsaygılarını etkileyen etmenleri incelemiş ve benlik saygısı ile yaş arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Nottelman (1987) erinlikten ergenliğe geçiş döneminde benlik saygısında ciddi bir artış tespit etmemiştir. Literatür incelendiğinde benzer sonuç veren pek çok çalışmanın varlığı tespit edilmiştir (Özkan, 1994; Yenidünya, 2005; Dilek, 2007;Oktan & Şahin 2010). Elde edilen bulguların aksi sonuç veren bir araştırma Mc Carthy ve Hoge (1982) tarafından yapılmıştır. Ergenlerde yaşın benlik saygısı üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmada araştırmacılar, 2000 kişilik örneklem grubuna Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Coophersmith Benlik Saygısı Ölçeğini uygulamışlardır. Araştırma sonucunda, ergenlerin yaşlarının benlik saygıları ile paralel ilerlediği, yaş arttıkça benlik saygısının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca Otacıoğlu (2009) yaptığı çalışmada benlik saygısının yasa göre farklılaştığı, ergenlerin yaşları arttıkça benlik saygılarının da artığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen benlik saygısının ergenlerin yaşlarına göre farklılaşmadığı bulgusu, Rosenberg'in görüşünü destekler niteliktedir. Farklılaşmanın olmamasının ve ergenlik süresince benlik saygısında görülen kararlılığın sebebi, bireyin temel benlik saygısının oluşması ve zaman içinde önemli bir şekilde değişmeme özelliğini taşıması olarak düşünülebilir.

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Lise ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının birliktelik durumlarının benlik saygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa neden olmadığı bulunmuştur (Tablo 7). Altuntaş (2012), örneklemini anne babası boşanmış ve boşanmamış olan 200 lise öğrencisinin oluşturduğu araştırmanın sonucunda, anne babası boşanmış olan ergenlerin, anne babası boşanmamış olan ergenlere göre düşük benlik saygısına sahip olduklarını tespit etmiştir. Sönmez (2001), 170 meslek lisesi öğrencisi ile yaptığı çalışması da benzer sonuca ulaşmıştır. Öztürk (2006) anne babası boşanmış ve boşanmamış olan erinlik dönemindeki 308 öğrenci ile yaptığı araştırmada, anne babası boşanmış olanların boşanmamış olanlara göre daha düşük düzeyde benlik saygısına sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ergenlerin boşanma olayına gösterdikleri tepkilerdeki farklılığın sebebi, aile yapılarındaki farklılıklardan kaynaklanabilir (Steinberg,2017,s.170). Yılmaz (2011) anne babası boşanmış ve anne babası birlikte yaşayan çocuklar ile yürüttüğü çalışmanın sonucunda evli olmalarına rağmen ilişkilerinde çatışmalar yaşayan anne babaların çocuklarının benlik algısı seviyesinin, anne babası boşanmış olan çocukların benlik algısı seviyesine göre daha düşük, kaygı seviyesinin ise daha yüksek olduğunu; boşanmış anne babaların çocuklarının benlik algısı seviyesinin ise uyumlu bir evlilik yürüten anne babaların çocuklarına göre daha düşük, kaygı düzeylerinin ise daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Olumlu ve destekleyici çevreye sahip olmayan, dolayısıyla toplumsal destekten yoksun olan ergenlerin benlik saygıları olumsuz yönde etkilenecektir. Ulaşılan sonuca göre değişkenler arasında anlamlı farklılığın olmamasının ve Anadolu Lisesinde öğrenim gören ergenlerden

boşanmış anne babaya sahip olanların, anne babası birlikte yaşayan ergenlere göre benlik saygılarının daha yüksek olmasının nedeninin; ekonomik, sosyal ve duygusal açıdan destekleyici, olumlu bir toplumsal çevreye sahip olmaları olarak da düşünülebilir.

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının öğrenim düzeylerinin, öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmüştür. Ayrıca, puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır (Tablo 9). Konu ile ilgili alanyazında benzer sonuçlara ulaşılan pek çalışma yer almaktadır. Dervişoğlu (2018)'de "Erken ergenlik döneminde algılanan anne-baba tutumunun benlik saygısı ve atılganlık düzeyi ile ilişkisi" konulu çalışmasında anne-babalarının öğrenim düzeyleri ile ergenlerin benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Dilek (2007), "Farklı eğitim programlarına devam eden lise II. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ile anne babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi" konulu çalışmasında anne babalarının öğrenim düzeyinin, ergenlerin benlik saygıları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığını saptamıştır. Bu çalışmaların sonuçları araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Ancak araştırma sonucunun tersine sonuç veren çalışmalara da rastlanmıştır. Bunlardan biri Özkan (1994) tarafından yapılmıştır. Çalışmada "Benlik saygısını etkileyen etkenler" incelenmiştir ve sonuç olarak ergenlerin benlik saygılarının anne babalarının öğrenim düzeyine bağlı olduğu saptanmıştır. Lise öğrencileri üzerinde yapılan başka bir araştırmada da anne baba öğrenimi ile ergenlerin benlik saygıları arasında anlamlı farklılık saptanmış olmakla beraber, benlik saygısının annenin öğrenim düzeyi değil, babanın öğrenim düzeyi tarafından belirlendiği ve babaların öğrenim seviyesi arttıkça ergenlerin benlik saygısının da değiştiğine dair bulgulara rastlanmıştır (Gökçakan vd., 2001). Ünsar ve İşveren (2003) çalışmalarında anne babanın öğrenim düzeyi ile ergenlerin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmamasına rağmen anne babaların öğrenim düzeyleri arttıkça ergenlerin benlik düzeylerinin artış gösterdiğini vurgulamışlardır. Aksoy Cerit (1992), "lise son sınıfta okuyan ergenlerin özsaygı ve denetim odağını etkileyen bazı

değişkenleri incelediği" çalışmada ergenlerin benlik saygısı düzeyleri ile annelerinin öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bireyin sosyal çevresinin genişlemeye başladığı, arkadaşlık ilişkilerinin anne babalerle olan ilişkilerin önüne geçtiği, karşı cinse olan ilginin arttığı ergenlik döneminde bireylerin benlik saygılarının anne babalerden çok aile dışı ortamlarca şekillendiği ve bu yüzden anne babalerinin öğrenim durumlarının ergenin benlik saygısı üzerine anlamlı farklığa neden olacak şekilde etkili olmadığı varsayılabilir. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların da bu sebebe bağlı olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde, Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin algıladıkları okul başarı düzeyleri ile benlik saygısı puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir (Tablo 10). Kaya ve Oğurlu (2015), 27 ilköğretim ikinci kademede öğrenim gören 127 öğrenci ile yürüttükleri çalışmalarının sonucunda okul başarısı ile benlik saygısı puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca bu araştırmanın sonucunda okul başarısı "Pekiyi" grubunda yer alanların benlik saygısı puanlarının, "orta" başarı grubunda yer alan öğrencelerinkinden daha yüksek, ancak "iyi" başarı grubunda yer alan öğrencilerin puanlarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Sabırlı (2016) öğrencilerin okul başarıları ile benlik saygıları ve kişilik özelliklerinin arasındaki ilişkilinin incelenmesi amacıyla 140 üniversite öğrencisi ile yürüttüğü çalışmasının sonucunda okul başarısının, benlik saygısı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığını saptamıştır. Hart (1985) 128 öğrenci ile yürüttüğü çalışmasının sonucunda benlik saygısı ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Oner (1982) de çalışmasında benzer sonuca ulaşmıştır. Bu sonuçlar, araştırmanın sonunda elde edilen bulguların literatür ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Ergenlerde okul başarısı değişkeninin benlik saygısı ile ilişkisinin incelendiği çalışmaların farklı sonuçlar verdiği görülmüştür. Cheung (1986) okul başarısı ile benlik saygısı arasında anlamlı farklılık tespit etmiştir. Ayrıca, erkeklerin benlik saygısı düzeyleri ile okul başarıları arasındaki ilişkinin kızlara kıyasla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Yıldırım (2016) da okul başarısı ve benlik saygısı arasında anlamlı

farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır ancak Cheung'un sonucundan farklı olarak, kızların benlik saygısı düzeyi ile okul başarısı arasındaki ilişkinin erkeklere oranla daha yüksek olduğunu saptamıştır. Newman ve Richard'a (1997) göre benlik kavramının okul başarısı üzerinde olumlu ya da olumsuz etkisi yoktur. Aksine okul başarısı düşük, akademik anlamda başarısız olan öğrenciler bu durumun üstesinden gelebilmek adına daha olumlu benlik imgesine geliştiriler ve böylece yüksek benlik saygısına sahip olurlar. "Bilişsel Olmayan Zeka" olarak tanımlanan duygusal zeka, çevresel baskı ve taleplerle etkin bir şekilde başa çıkma becerisini etkileyen bilişsel olmayan kapasiteler, yeterlilikler ve beceriler düzenidir (Mayer,Caruso & Salovey,2000,s.102). Araştırma sonucunda algılanan okul başarısı ile benlik saygısı puanlarının anlamlı bir farklılığa neden olmamasının ve her iki okul türünde de okul başarısını "kötü" olarak belirten öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerinden daha yüksek çıkmasının sebebi, bu öğrencilerin duygusal zekalarının yüksekliği olabilir. Williams ve Montgomery (1995) okulda elde edilen akademik başarı ile benlik saygısı arasında var olan ilişkinin karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ve bu konuda daha fazla araştırma yapılmasının gerekli olduğunu vurgulamışlardır.

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumlarına Göre Benlik Saygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin yakın arkadaşa sahip olmalarının ya da olmamalarının benlik saygısı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır (Tablo 11). Elde edilen sonuca paralel olarak, Büyükşahin (2001) bir araştırmasında, üniversite öğrencilerinin yakın arkadaşa sahip olmaları ile benlik saygıları arasında anlamlı bir fark olmadığını saptamıştır. Gacar ve Yanlıç (2012), 13-17 yaş arası ergen hentbolcuların benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi konulu araştırmalarını, örneklem grubu olarak 100 hentbolcu ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda yakın arkadaşa sahip olma ile benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Çevik ve Atıcı (2009) araştırmalarında lise 3. sınıf öğrencilerinin yakın arkadaşa sahip olmaları ile benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Atmaca (2017)'nın 13-14 yaş grubundaki ergenlerle yapığı araştırmada elde ettiği bulgular da

sonucu destekler niteliktedir. Araştırma sonuçlarında benlik saygısı ile yakın arkadaşa sahip olma arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiş olmasına rağmen çıkan sonuç ile özellikle ergenlik döneminde yakına arkadaşa sahip olmanın önemsiz olduğu yargısına varılmaması gerekir. Aksine ergenlikte uyumlu yakın arkadaşa sahip olan bireylerin daha az kaygılı, daha sosyal, insanlarla daha kolay iletişim kurabilen, olumlu benlik saygısı geliştirebilen kişiler olduğu bilinmektedir. Bu Araştırmada ve araştırma ile benzer sonuçlara ulaşılan diğer araştırmalarda elde edilen bulgular, ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkilerinin gelişimi sürecinin doğal sonucu olabilir. Ergenliğin özellikle erken dönemlerinde arkadaşlık ilişkileri olması gerekenden daha yoğun, duygusal ve çalkantılı bir şeklinde yaşanır. Benmerkezci özelliğinden dolayı ergenler arkadaşlarının hep yanlarında olmasını isterler. Arkadaşlarından abartılı ilgi ve destek beklentisine içine girerler. Beklentilerinin karşılanmaması durumunda kızgın, kıskanç ve öfkeli davranışlar sergileyebilirler. Hatta arkadaşları ile kavga edebilirler, arkadaşlıklarını sonlandırabilirler. Ergenliğin ilerleyen zamanlarında sosyal becerilerin gelişmesi ve benmerkezciğin etkisinin giderek azalması ile arkadaşlık ilişkileri daha dengeli bir hal alır. Ayrıca artık duygusal ilişkiler de başlar ve böylece ergen için arkadaşlık ilişkileri eski yoğunluğunu yitirir (Dolgin,2014,s.491-493) .

Mesleki ve Teknik Liseye ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesini giden öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı puanları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını anlamak için yapılan t-Testi sonucunda iki okul türü arasında bir farklılık olmadığı görülmüştür (Tablo 12). Değişkenleri bu çalışma ile aynı olmasa da Gül (2016), "Ergenlerde Sosyal Görünüş Kaygısı ve Sosyal Karşılaştırmanın Fonksiyonel Olmayan Tutum ve Bilişsel Çarpıtmalarla İlişkisi" adlı çalışmasını meslek lisesi ve genel liselerde öğrenim gören toplam 319 ergen üzerinde yürütmüştür. Araştırma bulgularına göre ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin okul türü değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Ancak araştırma sonucu ortalamalar açısından değerlendirildiğinde Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı puanlarının Anadolu Lisesine gidenlerden yüksek olduğu görülmektedir. Ergenlik döneminde bireyin, bedeninde

gördüğü bir kusur onun için ciddi bir problem olabilmektedir (Doğan, 2011). Çünkü ergenlik döneminde bireyin fiziksel görünümü, başkalarının onu nasıl algılayacağı ve kendisiyle nasıl etkileşim içinde olacağını belirleyecek olan bir unsurdur. Kendini fiziksel açıdan çekici olarak algılamayanların, akranlarınca olumsuz değerlendirilme olasılığı artmakta ve dolayısıyla bu durum ergenlerin sosyal etkileşimlerini azalabilmektedir (Berscheid,Dion,Walster&Walster,1971; Langlois & Stephan, 1981). Okullar, müfredatları açısından değerlendirildiğinde Anadolu Liselerinde haftalık ders programlarında bedensel ve kültürel faaliyetleri içeren derslerin (beden eğitim, müzik vb.) çeşitlerinin ve saatlerin Mesleki ve Teknik Liselere oranla daha fazla olduğu bilinmektedir. Bu durum Anadolu Lisesi öğrencilerinin bedensel ve ruhsal olarak gelişmesine destek olmanın yanı sıra; kendiyle barışık, daha sosyal bireyler olmasını sağlamaktadır. Söz konusu olan bu farklılık, Anadolu Lisesi öğrencilerinin sosyal görünüş kaygısı puanlarının Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerine göre az da olsa düşük olmasının nedeni olabilir. Mesleki ve Teknik Lise öğrencileri bu açıdan dezavantajlı durumdadır. Araştırmacılar, ders dışı aktivitelere katılmanın pek çok faydasının yanında, daha yüksek benlik saygısı, daha düşük seviyede depresyon ve suç işleme ile ilgili olduğunu bulmuşlardır (Santrock,2014, s.344-345). Okul dışı etkinliklerde de Anadolu Lisesi öğrencilerinin daha şanslı oldukları düşünülebilir. Son dönemde önem kazanan rekreasyon faaliyetleri özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin benlik saygılarını geliştirmede, başkaları ile sağlıklı ve güvenli ilişkiler kurmada dolayısıyla kaygı düzeylerini düşürmede etkilidir. Bu faaliyetler, ”Bireyin yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrarelde etmek, korumak veya devam ettirmek, aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinliklerdir” şeklinde tanımlanır. Rekreasyon faaliyetlerinde bireyler bir takım sosyal ve ruhsal doyumlara ulaşırlar. Bunlardan bazıları; arkadaş edinme, duygusal deneyim, iletişim kurma, heyecan, başarma duygusu, hoşlanma, zihinsel güç kullanma, dayanıklılık, gibi duygulardır. Rekreasyon aktivitelerin beden sağlığının gelişmesi , günlük monotonluğun giderilmesi, yeni arkadaşlıklar edinilmesi, yeni bilgiler öğrenilmesi, kendine güven hissinin artması, ruhsal sağlığının gelişmesi, zekâ gelişimine katkı sağlaması ve liderlik vasıflarının kazanılması gibi pek çok faydasından söz edebiliriz. Rekreasyon faaliyetleri ile ergenlerin

pek çok olumsuz duygusu değiştirilebilir (Karakullukcu,2009,s.32-36). Okulların müfredatlarının bu önem göz önünde bulundurularak ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden düzenlemesi, ergenlerin daha sosyal, olumlu kişilik özelliklerine sahip, daha az kaygılı bireyler olmasına destek olacaktır.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin cinsiyetlerinin sosyal görünüş kaygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür (Tablo 13). Alan yazında yapılan araştırmalarda bireylerin sosyal görünüş kaygıları ile cinsiyetleri arasında farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılan çalışmalar olmasına rağmen, kadınların erkeklerden veya erkeklerin kadınlardan yüksek sosyal görünüş kaygısına sahip oldukları sonucunu veren çalışmalara da ulaşılmıştır. Türker ve Arkadaşları(2018), spor yapan ergen ve genç yetişkin bireylerin sosyal görünüş kaygılarını inceledikleri çalışmalarında bireylerin sosyal görünüş kaygısı ile cinsiyetleri arasında farklılığın olmadığını tespit etmişlerdir. Şahin(2012), ilköğretim ikinci kademe öğrencileri ile yürüttüğü çalışmasında sosyal görünüş kaygısı ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Gül (2016) 319 lise öğrencisi ile yürüttüğü çalışmasında ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ile cinsiyetleri arasında farklılık olmadığını tespit etmiştir. Çakmak (2018) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmasında aynı şekilde sosyal görünüş kaygısı ile cinsiyet arasında bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca alanyazın incelendiğinde benzer sonucu veren pek çok çalışmaya rastlanmıştır (Erkan, Güray & Çam, 2000; Çam, Sevimli & Yerlikaya,2010; Tosun 2013; Ünal, Arık & Uzun, 2016). Bu çalışmaların sonuçları araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Araştırma sonucundan farklı olarak Kılıç ve Karakuş (2016), çalışmalarında, üniversite öğrencilerinin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu, erkeklerin Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği puanlarının kızların puanlarından daha yüksek ortalamaya sahip olduklarını saptamışlardır. Doğan (2009), 781 kişi üzerinde yaptığı bir çalışmada da sosyal görünüş kaygısı ile cinsiyet arasında farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alemdar (2013) da çalışmasında benzer sonuca

ulaşarak sosyal görünüş kaygısı ile cinsiyet arasında anlamlı farklılığın olduğunu tespit etmiştir.

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yaşlarına göre sosyal görünüş kaygısı puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (Tablo 14). Literatür incelendiğinde, araştırma sonucunu destekler nitelikte çalışmalar olduğu gibi, yaş değişkeni ile sosyal görünüş kaygısı arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşan çalışmaların da varlığı tespit edilmiştir. Soylu ve ark.(2017)'nın 335 öğrenci ile yürüttükleri "Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin incelenmesi" konulu çalışmalarının sonucunda yaş değişkeninin, sosyal görünüş kaygısı ile anlamlı bir farlılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çakmak (2018), üniversite öğrencileri ile yürüttüğü çalışması sonucunda yaş ile sosyal görünüş kaygısı arasında anlamlı farklılığa rastlamamıştır. Bu çalışmaların sonuçları araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Bununla beraber Gül(2016), "Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ve sosyal karşılaştırmanın fonksiyonel olmayan tutum ve bilişsel çarpıtmalarla ilişkisi" konulu çalışmasında; ergenlerin yaşları ile sosyal görünüş kaygısı puanları arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Özkan (2017), "Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ile duygusal yeme arasındaki ilişkinin incelenmesi" konulu çalışmasında ergenlerin yaşları ile sosyal görünüş kaygıları arasında anlamlı ilişkininin olduğu sonucuna ulaşmıştır**.** Araştırma sonucu literatürle uyumlu olmasının yanında yaşa göre anlamlı farklılığın olmamasının sebebinin örneklemin yaş aralığının dar olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının birliktelik durumlarının, öğrencilerdeki sosyal görünüş kaygısı puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir (Tablo 15).

Deniz (2018), ortaokul öğrencileri ile yürüttüğü " 11-15 Yaş arası bir grup ergende akılcı olmayan İnançların benlik saygısı ve sosyal kaygı düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi" konulu çalışmasında, anne babanın birliktelik durumu ile ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Bunun yanı sıra her ne kadar değişkenleri bu çalışmadaki değişkenlerle aynı olmasa da Ataş (2018), 180 lise öğrencisi ile yürüttüğü "Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi" konulu çalışmasında anne babanın birliktelik durumu değişkeninin, ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarını etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonucun sebebinin, anne babaların boşandıktan sonra da anne baba olmanın verdiği sorumlulukları olması gerektiği gibi yerine getirmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Öğrencilerin anne babalarının öğrenim düzeylerinin sosyal görünüş kaygısı üzerine etkisinin olup olmadığını anlamak için yapılan analizlerin sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde her iki okul türüne giden öğrencilerin anne babalarının öğrenim düzeyleri ile öğrencilerin sosyal görünüş kaygıları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür (Tablo 16,Tablo 17). Malkoç ve Özcan (2017), "Bedensel engeli olan ve olmayan bireylerin çeşitli duygudurum değişkenleri açısından değerlendirilmesi" konulu çalışmada anne ve babanın öğrenim düzeylerinin bireyin sosyal görünüş kaygısı düzeyine göre anlamlı bir fark oluşturmadığını saptamışlardır. Ünal ve arkadaşları (2016), 588 üniversite öğrencisi ile yürüttükleri benzer bir çalışmada anne babanın öğrenim düzeyi değişkeninin, bireylerin sosyal görünüş kaygısı puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonuca ulaşmışlardır. Özcan ve arkadaşları (2013) 176 kadın ile yürüttükleri "Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisi" konulu çalışmalarında benzer sonuca ulaşmışlardır. Bu çalışmaların sonuçları, araştırma sonucunun literatür ile uyumlu olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin Algılanan Okul Başarısı Düzeylerine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin algıladıkları okul başarı düzeyleri ile sosyal görünüş kaygısı puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir (Tablo18). Eren (1997), üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelediği araştırmasında okul başarısının sosyal görünüş kaygısı açısından anlamlı bir farklılığa neden olmadığını tespit etmiştir. Benzer bir çalışmada Erikson ve Gadner (1992) üniversite öğrencileri ile yürüttükleri araştırmada aynı sonuca ulaşmışlardır. Bu çalışmalar araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Ancak araştırma sonucunu desteklemeyen çalışmalar da vardır. Alemdar (2013) üniversite öğrencileri ile yürüttüğü araştırmasında sosyal görünüş kaygısı ile okul başarısı arasında anlamlı farklılığın olduğunu saptamıştır. Davidson, Hughes, George ve Blazer, (1994), 1488 üniversite öğrencisi ile yürüttükleri çalışmada sosyal görünüş kaygısı ile okul başarısı arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ishiyama (1984) 10. Sınıfta okuyan 96 lise öğrencisini utangaçlık durumlarına göre farklı değişkenler açısından incelediği çalışmasının sonucunda, öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı ile okul başarıları arasında farklılık olduğunu bulmuştur. Yüksel (2002)'de üniversite öğrencileri ile yürüttüğü benzer bir çalışmada aynı sonuca ulaşmıştır.

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Sosyal Görünüş Kaygısı Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yakın arkadaşlarının olması durumu ile sosyal görünüş kaygısı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (Tablo19). La Greca ve Lopez (1998) ergenler ile yürüttükleri çalışmanın sonucunda yakın arkadaşa sahip olma ile sosyal görünüş kaygısı arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aydın ve Sütçü (2007), ergenler ile yürüttükleri çalışmanın sonucunda aynı şekilde anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Sosyal görünüş kaygısı ile ilgili yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Literatür incelendiğinde sosyal görünüş kaygısı ile yakın arkadaşa sahip olma değişkeni arasındaki ilişkinin incelendiği ve sonucu, araştırma sonucu ile paralellik gösteren bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bağlanma Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde bağlanma açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (Tablo 20). Literatürde özellikle okul türlerine göre bağlanmanın incelendiği çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Göktepe (2015) liseli ergenlerde bağlanma stilleri, kendilik algısı ve kişilerarası ilişkilerin incelenmesi konulu çalışmasını Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Lisede öğrenim gören 222'si kız, 181'i erkek olmak üzere toplam 403 ergen üzerinde yürütmüştür. Araştırma sonunda Mesleki ve Teknik Liseye giden öğrencilerle Anadolu Lisesine giden öğrencilerin bağlanma düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğunu, Anadolu Lisesine giden öğrencilerin bağlanma düzeylerinin Mesleki ve Teknik Liseye gidenlere kıyasla daha yüksek güvenli bağlanma puanlarına sahip olduğunu bulgulamıştır. Değişkenleri bu çalışmadakinden farklı olsa da benzer bir çalışma Onur (2006) tarafından yapılmıştır. Çalışmada lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir ve sonuç olarak bağlanma düzeylerinin okul türüne göre farklılaştığı, Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin bağlanma düzeyi puanlarının Anadolu Lisesi öğrencilerine göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağlanma, söz konusu olduğunda, ergenin bağlanma düzeyini etkileyen pek çok faktörün olduğu bilinmektedir. Bireysel farklılıklar ve bebeklik döneminden itibaren anne babanın bebek ile kurduğu duygusal ilişkinin yoğunluğu önemli faktörlerdir. Ergenlik gelişimi alanında çalışmalar yapan pek çok kuramcı, bebeğin bakıcısına bağlanmasının, ergenlikte hatta yetişkinlik döneminde doyum veren, olumlu yakın ilişkiler geliştirmede etkili olduğuna inanmaktadır (Steinberg,2017). Anadolu Lisesine giden öğrencilerin bağlanma puanlarının, Mesleki ve Teknik Liseye gidenlerden fazla çıkmasının sebebinin bu farklılıklar olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin cinsiyetlerinin bağlanma puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür (Tablo 21). Çetin (2017) ergenlerin sosyal beceri düzeyi ile anne babalerine bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında ergenlerin cinsiyetleri ile bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını bulgulamıştır. Aynı şekilde

Seven (2006), çalışmasında cinsiyet ile bağlanma arasında istatiksel olarak anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Sümer ve Şendağ (2009) orta çocukluk döneminde anne babalere bağlanma, benlik algısı ve kaygı ilişkisini inceledikleri çalışmada bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılığa rastlamamışlardır. Kerns, Tomich, Aspelmeier ve Contreras, (2000) da çalışmalarında bireylerin cinsiyetlerinin bağlanma düzeyi üzerinde anlamlı farklılığa neden olmadığını vurgulamışlardır. Doğan (2013) dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuk ve ergenlerin anne babaya ve akranlarına bağlanmasını incelediği çalışmasında bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılığa rastlamamıştır. Bu sonuçlar, araştırma sonucunda elde edilen bulguların literatür ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Alanyazınında bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucunu veren çalışmalar da mevcuttur. Kurt, Sayıl ve Tepe (2013), "Ana babanın psikolojik kontrolü ile gencin yalnızlığı arasındaki ilişkide kişilerarası güven inancı ve bağlanmanın rolü" konulu çalışmada bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık saptamış, kızların erkeklere kıyasla anne baba ve akranlarına daha güvenle bağlandıklarını bulgulamıştır**.** Erözkan (2011) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı ve "bağlanma stilleri ile karar stratejileri" arasındaki ilişkiyi araştırıldığı çalışmada erkeklerin kadınlara oranla daha yüksek güvenli bağlanma düzeyine sahip olduğunu saptamıştır. Benzer sonucun elde edildiği bir başka çalışmada Çetin (2015), üniversite 1.sınıf öğrencilerinin anne-baba ve arkadaşlarına bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerinin yaşlarına göre bağlanma puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. (Tablo 22). Çiftçi (2010), "kişinin anne baba ilişkisi algısı ve yetişkin bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" konulu araştırmasında, bu araştırmada da kullanılan Anne Baba ve Akran Bağlanma Ölçeğini kullanmıştır. Sonuçta ergenlerin yaşları ile güvenli bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgulanmıştır. Benzer bir çalışmada Onur (2006), lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve güvenli bağlanma puanları ile yaş

grupları arasında anlamlı bir fark olmadığını saptamıştır. Atik(2013), liseli ergenler üzerinde yaptığı araştırmasında ergenlerin anneye bağlanma düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını bulgulamıştır. Bu çalışmaların sonuçları, araştırma sonucunun literatür ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Ancak alanyazında yaş ile bağlanma düzeyi arasında ilişkinin olduğu sonucunu veren araştırmaların da olduğu görülmüştür. Çetin (2016), çalışmasında ergenlerin yaşları ile bağlanma puanları arasında ilişkinin olduğunu saptamıştır. Kan (2018), üniversite öğrencilerinde yetişkin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkileri incelediği araştırmasında ergenlerde güvenli bağlanmanın yaşa göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Ergenlik döneminde bireyler bir yandan bağımsızlıklarını korumaya ve kendi ayakları üzerinde durmaya çabalarken, öte yandan hala çevresinde bulunan diğerlerinin desteğine, deneyimlerine ihtiyaç duyabilirler. Her ne kadar literatürde genel kanı, yaşla birlikte bağlanma puanlarının düşebileceğinden yana olsa da bu noktada bireysel farklılıkların etkisinin olduğunu da düşünmek yanlış olmaz.

Öğrencilerin Anne Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının birliktelik durumlarının bağlanma puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 23). Sonuçlardan da anlaşıldığı gibi anne babanın birliktelik durumu değişkeninin, istatistiksel açıdan bağlanma puanlarına anlamlı bir etkisi yoktur. Ancak her iki okul türünde de anne babası birlikte yaşayan ergenlerin bağlanma puanları, diğerlerine göre daha yüksektir. Olumlu bir aile ortamında yaşamak ergenlerin sosyal ve duygusal açıdan gelişmesine, olumlu kişilik özellikleri kazanmasına destek olur. Ergenlerin, anne babaları ile aynı ev ortamında yaşamaları ile yalnızca bir anne babalerinin bulunduğu ev ortamında yaşamaları arasında ya da birlikte yaşadığı anne babain evlenmesi ile yeniden kurulmuş olan bir aile ortamında yaşaması arasında sağlıklı gelişim açısından büyük önem taşıyan farklılıklar vardır (Dusek, 1987). Ergenlere uygun, olumlu bir ortam sağlamanın yolu, anne babanın hem birbirlerine hem de çocuklarına karşı ilgili, destekleyici, sevgi dolu bir tutum sergilemelerinden geçer (Onur,1993). Kan (2018), 154'ü kız, 58'i erkek olmak üzere toplam 212 üniversite

öğrencisi üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında bağlanma ile anne babanın birliktelik durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını saptamıştır. Sardoğan ve arkadaşları (2007), anne babaları ayrı olan çocukların bağlanma puanlarının, anne babaları birlikte yaşayanlara kıyasla daha düşük olduğunu bulgulamışlardır. Aynı zamanda Atik (2013), bir çalışmasında anne babanın birlikteliği ile bağlanma puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır. Anne babaları ile samimi, olumlu ilişkiler geliştirmek ergenlerin, bağımsızlıklarını kazanmada, kişiliklerini şekillendirmede ve toplumsal ilişkilerini geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır (Hortaçsu, 1997).

Öğrencilerin Anne Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne öğrenimlerinin toplam bağlanma puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Tablo 25). Baba öğrenimi sonuçlarını incelediğimizde de Mesleki ve Teknik Liseye ve Anadolu Lisesine giden öğrencilerin baba öğrenimlerinin de toplam bağlanma puanlarına etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır. Bağlanma ile annenin ve babanın öğrenim düzeyi arasındaki ilişkiye dair bulguların çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. Alanyazında, bu araştırmada olduğu gibi bağlanma ile anne ve babanın öğrenim düzeyi değişkenleri arasında bir ilişkinin olmadığını gösteren bulgular vardır. Ancak bunun tam aksine anne ve babanın öğrenim düzeyi ile bireylerin bağlanma düzeyleri arasında ilişkinin olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Haltigan, Lambert, Seifer, Ekas, Bauer ve Messinger (2012) tarafından yapılan çalışmada, bu araştırmanın bulguları ile örtüşen bir sonuca ulaşılmış ve bağlanma düzeyi ile annenin öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Sevinç (2018), "güvenli bağlanma düzeyi ve benlik kurguları ile üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin uyumu arasındaki ilişkiyi" incelediği çalışmasında annenin öğrenim düzeyi ile bağlanma arasında anlamlı bir farklılık saptamazken; babanın öğrenim düzeyi ile bağlanma arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Immele (2000), 151 ergen ile yürüttüğü çalışmanın sonucunda, annenin öğrenim düzeyi ile ergenin güvenli bağlanması arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Buna göre annenin öğrenim

seviyesi düştükçe çocuğun güvenli bağlanma geliştirme olasılığı düşmektedir. Aynı zamanda, bireyin iletişim kurma becerisinin ve annesinin öğrenim seviyesinin yüksek olmasının sonucunda güvenli bağlanma gerçekleştirebileceğini, annenin ve babanın öğrenim düzeylerinin yüksek oluşunun güvenli bağlanmanın gerçekleşmesine katıda bulunabileceğini vurgulamıştır.

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Başarısı Düzeylerine Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin algıladıkları okul başarı düzeyleri ile bağlanma puanları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür (Tablo 26). Kaya (2010), yatılı bölge okulu II. Kademe öğrencilerinin bağlanma stillerini incelediği çalışmasında okul başarısını yüksek olarak değerlendiren öğrencilerin güvenli bağlanma puanlarının okul başarısını orta ve kötü olarak değerlendirenlere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sumbas ve Sezer (2017), ortaokul öğrencilerinde anne babaya bağlanma ilişkilerini inceledikleri çalışmada okul başarısı yüksek olan öğrencilerin bağlanma puanlarının daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Granot ve Mayseless (2001), başarılı öğrencilerin güvenli bağlanma örüntülerine sahip olduğu görüşünü savunmaktadır. Araştırmanın sonucu bu görüşü destekler niteliktedir. Ergen gelişimi ile ilgili çalışmalara ait en köklü bulgulardan biri, güçlü bir başarı ihtiyacı olan ergenlerin anne babalarının, onlar için yüksek performans ölçütleri oluşturdukları, başarılarını ödüllendirdikleri, bağımsızlıklarını ve özerkliklerini destekledikleri bilgisidir (Winterbottom'dan aktaran Steinberg,2017). Bu durumun aksine şayet aileler ergenlerin kötü notlarını cezalandırırlarsa, ya da performanslarını aşırı derecede denetleme çabasına girerlerse okulda başarılı olma olasılıkları azalacaktır (Steinberg,2017s.449).

Öğrencilerin Yakın Arkadaşlarının Olması Durumuna Göre Bağlanma Puanları ile İlgili Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yakın arkadaşlarının olması durumu ile bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (Tablo 27). Her iki okul türünde de yakın arkadaşa sahip olan ergenlerin yüksek bağlanma puanlarına sahip olmaları dikkat çekicidir. Parade, Leerkes ve Blankson (2010), 18-20 yaşları arasındaki öğrencilerle yürüttükleri bir çalışmada güvenli bağlanmanın öğrencilerin üniversitede kolaylıkla arkadaş edinebilmeleri ile ilintili olduğunu savunmuşlardır. Santrock, arkadaşlığı karşılıklı yoldaşlık, destek ve samimiyet içeren, akranlığın bir alt kümesi olarak tanımlamıştır (Santrock,2014;s.326). Doğan, Karaman,Çoban ve Çok (2012) ergenlerin arkadaşlık ilişkililerini farklı değişkenler ile inceledikleri çalışmada, ergenlerin anneye bağlanmaları ile yakın arkadaşa sahip olmaları arasında anlamlı farklılık olmadığını saptamışladır. Doğan'ın ulaştığı sonuç, bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Sullivan'a göre yakın arkadaşlığın bireyin yaşamındaki psikolojik önemi ergenlik döneminde artmaktadır (Santrock,2014,s.326). Ergenlik döneminde birey, önceleri annesi ve babası tarafından sağlanan duygusal desteği artık arkadaşlarında aramaya başlar (Helsen, Vollebergh&Mees,2000). Yapılan araştırmalara göre bireyler, ergenliğin ilk yıllarında hislerini anne babalarına açarlarken, ilerleyen yıllarda arkadaşlarına açılırlar. Ergenlik döneminde yakın arkadaşlık ilişkilerinin önemi kanıtlanmıştır. Ergenin olumlu arkadaşlık ilişkileri geliştirmesi psikolojik ve sosyal uyumu ile yakından ilişkilidir. Erath, Flanagan ve Bierman (2008), yakın arkadaşa sahip olan ergenlerin okul hayatlarında daha başarılı olduklarını bulgulamıştır. Allen ve Miga (2010) ergenlik döneminde güvenli bağlanmanın en tutarlı bulgusunun olumlu akran ilişkisi ile duygu düzenleme kapasitesindeki artış olduğunu saptamışlardır (Santrock,2014,s.299). Ayrıca Laursen ve Monney (2008), yakın arkadaşa sahip olan ergenlerin daha az problemli davranış sergilediklerini belirtmişlerdir. Konu ile ilgili Keefe ve Berndt (1996)' de yaptıkları araştırmada yakın arkadaşa sahip olmanın ergenin benlik saygısını artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Matos, Barbosa, Almedia ve Costa (1999) çalışmalarında bağlanma ve benlik ile ilgili kuramların birbirinden ayrı görünmesine rağmen pek çok ortak yönleri bulunduğunu ileri sürmüştür. Araştırma sonucunda da olduğu gibi ergenlerde güvenli bağlanmanın, yakın arkadaşın varlığında ya da yokluğunda

değişmemesini, ergenlerin sağlam bir benlik anlayışına ve diğer insanlara ilişkin olumlu düşüncelere sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Anne Baba Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Yorumlar

Bulgular incelendiğinde Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı puanları ile bağlanma puanları arasında istatistiksel açıdan negatif yönde, düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu durumda anne baba bağlanma düzeyinde oluşabilecek 1 birimlik artış, sosyal görünüş kaygısı düzeyinde 0,256 birimlik azalmaya neden olmaktadır. Aynı şekilde benlik saygısı düzeyindeki 1 birimlik artış; sosyal görünüş kaygısı düzeyinde 0,028 birimlik azalmaya neden olmaktadır. Yani benlik saygısı ve anne baba bağlanma düzeyinin artması, sosyal görünüş kaygısı düzeyinin belirtilen oranlarda azalmasına neden olmaktadır (Tablo 28).

Bireyin anne babası ile arasında temeli bebeklik döneminde atılan güvenli bağlanma örüntüsü gelişerek, ergenlik döneminde ergenin sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirmesinde, yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olmasında önemli rol oynar. Yüksek benlik saygısı geliştiren bireyler kendine güvenen, olumlu beden imajı geliştirmiş, insanlarla kolay ve sağlıklı iletişim kurabilen, pozitif kişilik özellikleri sergilerler ve bu özellikleri onların sosyal görünüş kaygılarının yükselmesini baskılar. Araştırmada elde edilen sonuç, ergenlerde anne babaya güvenli bağlanmanın benlik saygısı üzerindeki olumlu etkisinin, sosyal görünüş kaygısını düşürdüğü şeklinde yorumlanabilir. Horowitz (1991)'e göre bağlanma davranışları benlik ve başkaları ile ilgili tutumlar açısından değerlendirildiğinde güvenli bağlanmanın olumlu benlik ve yine olumlu başkaları bileşimini içerdiği görülür. Anne babası ile güvenli bağlanma örüntüsü geliştirmiş olan bireylerin olumlu benlik algılarını korumak adına başkaları tarafından onaylanmaya daha az gereksinim duydukları söylenebilir. Ergenlik döneminde bireylerin arkadaşları ve akran gruplarınca kabul görmeye, onaylanmaya, onlar tarafından sevilmeye ihtiyaçları vardır. Ergenler için "nasıl göründükleri" hayati önem taşıyan bir konudur. Bu yüzden diğerleri tarafından küçük görülmek, dışlanmak gibi olumsuzluklar ergenin aşırı stres ve kaygı yaşamasına neden olur (Uzun Özer, 2012,s. 295- 325).

Cash, Theriault ve Annis (2004), sosyal görünüş kaygısı, bağlanma ve beden imgesi arasındaki ilişkiyi icelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda sosyal görünüş kaygısının güvenli olmayan bağlanma stilleri ile pozitif yönlü ilişkili olduğunu bulgulamışlardır. Çelebi (2017), ergenlerde sosyal kaygı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışma sonucunda sosyal kaygı ile güvenli bağlanma puanları arasında ters yönlü güçlü bir ilişki olduğunu saptamıştır. Sümer ve Şendağ (2009) yaptıkları araştırmada, orta çocukluk döneminde anne babaya bağlanmanın, "öznel benlik algıları ve kaygı üzerindeki etkilerini" incelemişlerdir. Araştırma sonucunda anne babaya güvenli bağlanmanın benlik alanlarında olumlu değerlendirmeyle ve düşük kaygı ile ilişkili olduğunu bulgulamışlardır. Bu çalışmalar araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Böylece ulaşılan sonucun literatür ile uyumlu olduğu söylenebilir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda ele alınan ve yanıtı aranan sorulara yönelik elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Ayrıca sonuçlardan hareketle öneriler bölümüne yer verilmiştir.

Sonuçlar

Bu araştırmanın amacı; Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygıları, sosyal görünüş kaygıları ve anne baba bağlanma düzeylerini incelemektir. Araştırma 2017-2018 Eğitim öğretim yılında Mersin İli'inin Yenişehir İlçesi'nde bulunan iki Mesleki ve Teknik Lise ile iki Anadolu Lisesinde öğrenim gören 566 (310 Mesleki ve Teknik Lise,256 Anadolu Lisesi) öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmada veriler "Lise Öğrencileri Öz Saygı Envanteri", "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği", "Anne Baba ve Akran Bağlanma Envanteri" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada yapılan analizlerle ulaşılan sonuçlar şunlardır:

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 4).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin cinsiyetleri ile benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (p<,05) (Tablo 5).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yaşlarıyla benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 6).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne baba birliktelik durumuyla benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 7).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının öğrenim durumuyla benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 8),(Tablo 9).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin algılanan okul başarılarıyla benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 10).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yakın arkadaşının olup olmaması durumuyla benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 11).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 12).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin cinsiyetleri ile sosyal görünüş kaygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo13).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yaşlarıyla sosyal görünüş kaygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 14).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne baba birliktelik durumuyla sosyal görünüş kaygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 15).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının öğrenim durumuyla sosyal görünüş kaygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 16), (Tablo 17).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin algıladıkları okul başarılarıyla sosyal görünüş kaygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 18).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yakın arkadaşının olup olmaması durumuyla sosyal görünüş kaygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 19).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarına bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 20).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin cinsiyetleri ile anne babalarına bağlanmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 21). Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yaşlarıyla anne babalarına bağlanmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 22).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne baba birliktelik durumuyla anne babalarına bağlanmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 23).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin anne babalarının öğrenim durumuyla anne babalarına bağlanmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 24),(Tablo 25).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin algıladıkları okul başarılarıyla anne babalarına bağlanmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 26).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin yakın arkadaşının olup olmaması durumuyla anne babalarına bağlanmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>,05) (Tablo 27).

Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile anne babalarına bağlanma düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki vardır (p<,01) (Tablo28).

Öneriler

- Bu çalışma Mersin İli, Yenişehir İlçesi'nde öğrenim gören ergenler ile yapılmıştır. Bu araştırmanın farklı şehirlerdeki ergenlerle tekrarlanması, araştırma sonucunda elde edilen bulguların genellenebilmesini sağlayabilir.
- Bu çalışmanın örneklemi Mesleki ve Teknik Lise ile Anadolu Lisesinde öğrenim gören 15-18 yaş arası ergenlerle sınırlıdır. Bu yüzden ulaşılan bulguları diğer yaş gruplarına genellemek mümkün değildir. Çalışmanın diğer yaş gruplarına özellikle de ilköğretim seviyesine uygulanması konu ile ilgili kapsamlı bilgi sahibi olunmasına; çocukluk döneminde verilecek uygun eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma çalışmaları sayesinde benlik saygısı yüksek, sosyal görünüş kaygısı düşük, bağımsız hareket edebilme, karar verebilme becerisi gelişmiş bireyler yetiştirilmesine katkı sağlayabilir.
- Bu çalışma, büyük şehir statüsünde olan Mersin İli'nin fiziki ve sosyal açıdan iyi imkanlara sahip okullarında yapılmıştır. Çalışmanın küçük, kırsal bölge şehirlerinde de tekrarlanması ya da merkez okullar ile ilçe okullarının karşılaştırılması şeklinde yapılması, konu ile ilgili daha farklı bulguların elde edilmesini sağlayabilir.
- Mesleki ve Teknik Liselerin müfredat programlarının öğrencilere sadece mesleki bir alanda eğitim vermenin ötesine geçerek, ders programlarına öğrencilerin içinde bulundukları gelişim dönemi itibariyle ihtiyaç duydukları sosyalliği kazandıracak derslerin ve ders dışı etkinliklerin de dahil edilmesi Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin; benlik saygılarının yükselmesine, kaygı düzeylerinin düşmesine ve bağımsız karar verebilme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir.
- Okullarda kurulan sosyal kulüplerin yıllık planlarının, öğrencilerin özelikle okul dışında aktif çalışmalar yapmalarını, organizasyonlar düzenlemelerini gerekli kılacak şekilde yapılandırılması; öğrencilerin özgüvenlerinin artmasına, insanlarla kolay iletişim kurabilmelerine, girişimcilik yönlerinin gelişmesine destek olacaktır.
- Öğrenci velilerine, öğrencilerin yaşlarını, ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak okul rehberlik servisi tarafından planlanacak ve uygulanacak olan aile eğitimi verilmesi, hem ailelerin çocuklarını anlama, onlara daha bilinçli bir şekilde yardım edebilme fırsatı tanıyabilir hem de okul aile işbirliğini pekiştirebilir.

KAYNAKLAR

Aktu Y. (2016). Levinson'un Kuramında İlk Yetişkinlik Döneminin Yaşam Yapısı. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. *Current Approaches in Psychiatry,8*(2),162-177.

Aksoy Cerit, A. (1992).*Lise son sınıf öğrencilerinin özsaygı ve denetim odağını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akyıldız, Z. (2017). *Liseli ergenlerde bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Alemdağ, S. (2013). *Öğretmen adaylarında fiziksel aktiviteye katılım sosyal görünüş kaygısı ve sosyal öz-yeterlik ilişkisinin incelenmesi.* Yüksek lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.

Alkan, C., Doğan,H.,&Sezgin,İ. (1998).*Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Ankara: Alkım.

Altuntaş, G. (2012). *Boşanmış anne babaler ile boşanmamış anne babalerin lise birinci, ikinci, üçüncü sınıflarında okuyan çocuklarının sürekli öfke ve öfke ifade tarzı, benlik saygısı ve anksiyete düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aşçı, H.F., Tüzün, M.,& Koca, C. (2006). An examination of eating attitudes and physical activity levels of Turkish university students with regard to self presentational concem. *Eating Behaviours,* 7, 362-368.

Ata, N.R., Ludden, B.A.,& Lally, M.M.(2007). The Effects Of Gender And Family, Friend, And Media Influences On Eating Disorders And Body İmage During Adolescence. *Journal of Youthand Adolescence*, 36, 1024-1037.

Ataş, M. (2018).*Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ateş B.(2013).Benlik Saygısı Geliştirme Programının İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Benlik Kaygısı Düzeylerine Etkisi. *Akademik Bakış* 38,1-13.

Atik, E. L. (2013).*Liseli ergenlerde bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkide öz-yansıtma ve iç görünün rolü.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Atmaca, M. (2017). *Ergenlerin benlik saygılarının arkadaşlık ilişkileriyle ilgili bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, A.,& Sütçü, S. T. (2007). Ergenler için sosyal kaygı ölçeğinin (eskö) geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 14* (2), 79-89.

Aydın, A. (2003). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Alfa.

Aydın, B. (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi.* Ankara: Atlas.

Bal, E. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin benlik algıları ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Balat, U.G.,&Akman, B.(2004). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,14*(2), 175-183.

Baldwin, S.A. ,& Hoffmann, J.P.(2002).The Dynamics of Self-Esteem: A Growth-Curve Analysis. *Journal of Youthand Adolescence*. 21,1-11.

Baltaş, Z.,&Baltaş, A. (2008). *Stres ve başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi.

Bartholomew, K., Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adolescents. *Journal of Personality and Social Psychology*,*61*(2),226–244.http://dx.doi.org. adresinden erişilmiştir.

Baybek, H.,&Yavuz,S. (2005). Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,14,75-94.

Bayraktar, F., Sayıl, M.,&Kumru, A. (2009). Liseli ergenler ve üniversiteli gençlerde benlik saygısı: anne baba ve akrana bağlanma, empati ve psikolojik uyum değişkenlerinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, *24*(63), 48-63.

Beck, A. (2008). *Bilişsel Terapi ve Duygusal Bozukluklar.*(V. Öztürk & A. Türkcan, Çev.).İstanbul: Litera.

Berk, L. (2013). *Çocuk Gelişimi.* (A. Dönmez, Çev.).Ankara: İmge.

Berksun, O.E. (2003). *Anksiyete ve Anksiyete Bozuklukları,* Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara. http://krizmerkezi.ankara.edu.tr/ sayfasından erişilmiştir.

Berscheid, E., Dion, K., Walster, E.,& Walster, G. W. (1971). Physical attractiveness and dating choice: A test of the matching hypothesis. *Journal of Experimental SocialPpsychology*, *7*(2), 173-189.

Bilgin, N.(2003).*Sosyal Psikoloji Sözlüğü, Kavramlar, Yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1.* Attachment. New York: Basic.

Bowbly, J. (1977). The Making and Breaking of Affectional Bondds: Aeitology and Psychopathology in the Light of Attachment Theory.*British Journal of Psychiatry*(130), 201-240.

Bowlby, J. (2012). *Güvenli Bir Dayanak* (S. Güneri, Çev.). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü.

Bowlby,J.(2012).*Bağlanma* (T.V. Soylu, Çev.) İstanbul: Pinhan.

Brown, A. M.,& Whiteside, S. P. (2008). Relations among perceived parental rearing behaviors, attachment style, and worry in anxious children. *Journal of Anxiety Disorders(22),* 263–272.

Budak,S.(2000). *Psikoloji Sözlüğü.* Ankara: Bilim ve Sanat.

Bülbül, S., Kurt, G., Ünlü, E&, Kırlı E.(2010). Adolesanlarda uyku sorunları ve etkileyen faktörler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 53: 204-210

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi.

Büyükşahin, A. (2001). *Yakın ilişki kuran ve kurmayan üniversite öğrencilerinin çeşitli sosyal psikolojik etkenler yönünden karşılaştırılması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Carr, S. (2009). Adolescent–parent attachment characteristics and quality of youth sport Friendship. *Psychology of Sport and Exercise,(10),*653–661.

Cash, T. F.,& Fleming, E. C. (2002), Body image and Social Relations, *Body image: A handbook of theory, research and clinical practice*, ed. T. F. Cash, - T. Pruzinsky, New York: The Guilford.

Cash, T. F., Thériault, J., Annis, N. M. (2004). Body image in an interpersonal context: Adult attachment, fear of intimacy and social anxiety. *Journal of Social and Clinical Psychology*, *23*(1), 89-103.

Cevher,F.N.,& Buluş, M.*(*2007*).*Benlik Kavramı *ve* Benlik Saygısı Önemi *ve* Geliştirilmesi. *Akademik Dizayn Dergisi*, *1(2)*, 52-64.

Chen, J.L. Fox, R.K., Haase, M.A.,& Ku, W.P.(2010). Correlates Of Body Dissatisfaction Among Taiwanese Adolescents. *Asia Pacific Journal Of Clinical Nutrition*, *19*(2), 172-179.

Cheung, T.S. (1986). Sex differences in the effect of academic achievement of self-esteem. A Hong Kong Case. *Social Behavio*

Clark, D., & Wells, A. (1995). A cognitive model of social phobia. Teoksessa R. Heimberg, M. Liebowitz, D. Hope & F. Schneier (toim.) Social phobia: Diagnosis, Assessment and Treatment.

Clouteır,R.(1982).*Theoriesde1'adolesance.*BekirOnur(Ed.).http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/491/5805.pdf sayfasından erişilmiştir.

Collins, A.W., Sprinthall A. N. (1995). Adolescent Psychology. New York: McGraw-Hill International Edition, pp: 172,177.

Collins, NL.,& Feeney,BC.(2004). Working models of attachment shape perceptions of social support: Evidence from experimental and observational studies. *J Pers Soc Psychol,* 87,363-383.

Coşkun, L. (2004). *Yatılı, taşımalı ve normal eğitim yapılan ilköğretim okulu öğrencilerinde akademik başarı, okula ilişkin tutumlar, algılanan sosyal destek ve davranış-uyum sorunları arasındaki ilişkiler.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve Davranışı.* İstanbul: Remzi

Cüceloğlu, D., (2000). *İnsan ve Davranışı*, İstanbul: Remzi

Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve Davranışı.* İstanbul: Remzi.

Çabuk, C.(2008). *Endüstri meslek lisesi ve genel lise öğrencilerinin sürekli öfkelerinin ve öfke ifade tarzlarının umutsuzluk düzeylerine ve bazı değişkenlere göre incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çakmak, E. (2018).*Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*,*1*(3),240-255. http://dergipark.ulakbim.gov.tr. sayfasından erişilmiştir.

Çam, S., Sevimli, D.,&Yerlikaya, E. (2010). Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Ölçeği'ne (ODKÖ) ilişkin bir geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19*(1),132-140.

Çankaya, B. (2007). *Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin algılanan benlik saygısının bazı değişkenlere göre incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çelebi, G. Y. (2017). Ergenlerde sosyal kaygı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *25*(5), 1729-1736.

Çelen, N. (2011). *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*. İstanbul: Papatya.

Çepikkurt, F., & Coşkun, F. (2010). Üniversiteli dansçıların sosyal fizik kaygı ve beden imgesinden hoşnut olma düzeyleri. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 80-120.

Çetin, N.(2015*). Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çetin, A. G. A.,&Alkan-Ersoy, Ö. (2017). 12-14 Yaş arası ergenlerin sosyal beceri düzeyi ile anne babalerine bağlanma güvenliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*,*7*(2)420-440. http://www.kalemacademy.com internet sitesinden erişilmiştir.

Çevik, G. B.,& Atıcı, M. (2009). Lise 3. sınıf öğrencilerinin benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, *6*(1), 399-352.

Çınar, H., Keskin, N. (2015).Öğrencilerin Sosyal Görünüş Kaygısını Öğrenim Yeri Tercihlerine Etkisi. [Özel Sayı]. *Electronic Journal of Vocational Colleges.* http://www.ejovoc.org. sayfasından erişilmiştir.

Çiftçi, D. (2010). *Kişinin anne baba ilişki algısı ile yetişkinlik bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çuhadaroğlu, F. (1985). Gençlerde benlik saygısı ile ilgili bir araştırma. *XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, 107-108.

Davidson, J. T., Hughes, D.C., George, L. K., & Blazer, D. G. (1994). The boundary of social phobia: exploring the threshold. *Arch gen psychiatry,* 51, 975-983.

Damarlı, Ö.(2006).*Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rolleri, Bağlanma Stilleri ve Benlik Kavramı Arasındaki İlişkiler.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Danış, Z. (2006). Davranış Bilimlerinde Ekolojik Sistem Yaklaşımı. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, 3.*(9), 45-53.

Delfabro, H.P. , Wınefıeld, H.A.,Anderson, S. , Hammarström, A.,&Wınefıeld, H. (2011). Body İmage and psychological well-being in adolescents: The Relationship BetweenGenderAnd School Type. *TheJournal Of GeneticPsychology*, *172*(1), 67-83.

Demir, A.U. (2015). *Örneklem seçimi ve büyüklüğünün hesaplanması.* http://www.toraks.org.tr. sayfasından erişilmiştir.

Demirer,Y. (2017). *Beden algısı ve ruh sağlığı.*http://www.acilservis.pro/beden-algisi-veruh-sagligi.sayfasından erişilmiştir.

Deniz, A. (2018). *11-15 Yaş arası bir grup ergende akılcı olmayan inançların benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygı düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi.* Yüksek Lisans *Tezi,* Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Derman O.(2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Adolesan Sağlıgı II,Sempozyum Dizisi,* 63, 19–21.

Dervişoğlu, K. (2018). *Erken ergenlik döneminde algılanan anne-baba tutumunun benlik saygısı ve atılganlık düzeyi ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dilek, H. (2007). *Farklı eğitim programlarına devam eden lise II. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ile anne babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dilmaç, B.,& Ekşi, H.*(*2008*).* Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları *ve* Benlik Saygılarının İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal. Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 20, *279-289*.

Dinç, B.(2010).*Ergenlik döneminde beden imgesinin gelişimi üzerine aile, akran ve televizyonun etkilerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dinçer F. (2008). Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*,*16*,(2),22-33.

Dixit, S.,Agarwal, G.G.,& Singh, V.J.,Kant, S., Singh, N.(2011). A Study On Consciousness Of Adolescent Girls About Their Body İmage. *IndianJournal Of Community Medicine,36,*(3),197-202.

Dolgin, K. G. (2014). *Ergenlik psikolojisi* (D. Özen, Çev.).İstanbul: Kaknüs.

Doğan,T.,Karaman,N.G.,Çoban,A.,&Çok,F.(2012).Predictors of Adolescents' Friendship Qualities: Gender and Family Related Variables Elementary Education Online, 11(4), 1010-1020.http://ilkogretim-online.org.tr adresinden erişilmiştir.

Doğan, T. (2009). *Bilişsel ve kendini değerlendirme süreçlerinin sosyal anksiyete açısından incelenmesi.* Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Doğan, T., Sapmaz, F.,& Totan, T. (2011). Beden imgesi-baş etme stratejileri ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 121-129.

Doğan, T. (2011). Sosyal görünüş kaygısı ölçeğinin psikometrik özelliklerinin ergenlerden oluşan bir örneklemde incelenmesi. *İlköğretim Online, 10*(1), 12-19. 22 http://ilkogretim-online.org.tr.adresinden erişilmiştir.

Doğan, H.(2013). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuk ve ergenlerin anne-babaya ve akranlarına bağlanması.* Tıpta Uzmanlık Tezi. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kayseri.

Doğru, N.,& Peker, R. (2004). Özsaygı geliştirme programının lise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin özsaygı düzeylerine etkisi, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *17*(2), 315- 328.

Dohnt, K.H.,&Tiggemann, M.(2006). The Contribution Of Peer And Media Influences To The Development Of Body Satisfaction And Self-Esteem İn Young Girls: A ProspectiveStudy. *Developmental Psychology*, *42*(5), 929-936.

Doymuş, K.(2015). *İki yönlü anova*. Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum, https://slideplayer.biz.tr/slide/2772651/adresinden erişilmiştir.

Duchesne, S., Vitaro, F., Larose, S.,& Tremblay, R. E. (2008). Trajectories of anxiety during elementary-school years and the prediction of high school noncompletion. *Journal of Youth and Adolescence,37*(9), 1134-1146.

Dusek, J. B. (1987). Adolescent development and behavior. Englewood Cliffs, NJ, US: Prentice-Hall, Inc.

Ebay, (2009). https://ebeay.files.wordpress.com.adresinden erişilmiştir.

Ekşi A.(1999) *Ben Hasta Değilim*. İstanbul: Nobel.

Emirgil, B. F. (2008). *Emek piyasası perspektifinden mesleki eğitime bakış: Meslek lisesi Öğrencilerinin piyasa algısı üzerine bir araştırma (Bursa örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Erbaş, M.(2007).*Endüstri meslek lisesi ve genel lise öğrencilerinin bireysel ve sosyal değişkenler ve algılar bakımından karşılaştırılması.* Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ERG, (2009). *Eğitimde eşitlik: Politika analizi ve öneriler*. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.

ERG, (2012). *Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncelleşmiş Durum Analizi.* http://erg.sabanciuniv. edu adresinden erişilmiştir.

Eren, A. (1997). *Üniversite gençlerinin sosyal kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ericson, M. P.,& Gardner, J. W. (1992). Two longitudinal studies of communication apprehension and ıts effects on college student's success. *Communication Quarterly*, 40, 127-137.

Eriş, Y.,& İkiz, E.,(2013). Ergenlerin benlik saygısı ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki ve kişisel değişkenlerin etkileri. *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic, 8*(6), 180-187.

Erkan, Z., Gürçay, S.,& Çam, S. (2002). Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10*(10),64,75.

Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 3, 60-74.

Gacar, A.,& Yanlıç, N. (2012). 13-17 Yaş ergen hentbolcuların benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, *3*(2), 45-50.

Gamboa, V., Paixão, M. P.,& Neves de Jesus, S. (2013). Internship quality predicts career exploration of high school students. *Journal of Vocational Behavior*, *83*(1), 78-87.

Gander, M.,& Gardiner, H. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi* (B. Onur, Çev.). Ankara: İmge.

Gander, M. J.,& Harry W.,Gardiner,(2007). *Çocuk ve Ergen Gelişimi.*(A. Dönmez Çev.). Ankara: İmge.

Gander, M. J.,& Harry W.,Gardiner,(2015). *Çocuk ve Ergen Gelişimi.*(A. Dönmez Çev.). Ankara: İmge.

Gökçakan, Z. & Nadir, B. (2001,Eylül).*Ergende problem çözme becerisini yordayıcı bir değişken olarak benlik imgesi,* VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, ODTÜ, Ankara.

Göktepe, G. (2015). *Liseli ergenlerde bağlanma stilleri, kendilik algısı ve kişiler arası ilişkilerin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Granot, D.,& Mayseless, O. (2001). Attachment security and adjustment to school in middle childhood. *International Journal of Behavioral Development*, *25*(6), 530-541.

Gündoğdu, M., Zeren, Ş. G. (1999). Yetiştirme yurdunda ve ailesinin yanında kalan ergenlerin kimlik gelişimlerinin karşılaştırılması. *Türk psikolojik danışma ve rehberlik dergisi, 3(22),* 57-65

Gül, E. (2016).*Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ve sosyal karşılaştırmanın fonksiyonel olmayan tutum ve bilişsel çarpıtmalarla ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Güllü, A.(2017).*BenlikSaygısı Nedir?* http://www.aligullu.freeservers.com/benlikn.html-adresinden erişilmiştir.

Güloğlu, B.,& Karaırmak, Ö. (2010). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık. *Ege Eğitim Dergisi*, *11*(2), 73-88.

Günaydin, G., Selçuk E., Sümer N., &Uysal, A. (2005). Anne baba ve arkadaşlara bağlanma envanteri kısa formunun psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8, 13-23.

Güngör, A. (1989). *Lise öğrencilerinin özsaygı düzeylerini etkileyen etmenler.* Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gümüş, E. A. (2006). Sosyal Kaygının Benlik Saygısına ve İşlevsel Olmayan Tutumlara Göre Yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi.* 26,63-75.

Gümüş, A. E. (2016). Sosyal kaygının benlik saygısına ve işlevsel olmayan tutumlara göre yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, *3*(26).

Gür, A. (1996). *Ergenlerde depresyon ve benlik saygısı arasındaki ilişki.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gürel, Ö. (2007). *Görme engelli ergenlerle gören ergenlerin benlik saygısı gelişimlerinin karşılaştırılması.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güvenir. T.,Aysev A.S.,& Taner, Y. (Eds).(2007).*Bağlanma ve tepkisel bağlanma bozukluğu. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları.* İstanbul: Golden.

Hagger, M.S.,& Stevenson, A. (2010). Social physique anxiety and physical self-esteem: Gender an dage effects. *Psychology & Health,25* (1) 89 – 110.

Haltigan, J. D., Lambert, B. L., Seifer, R., Ekas, N. V., Bauer, C. R.,& Messinger, D. S. (2012). Security of attachment and quality of mother-toddler social interaction in a high-risk sample. *Infant Behavior and Development, 35 (1),* 83-93.

Hamarta, E. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerindeki bazı değişkenlerin (benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme) bağlanma stilleri açısından incelenmesi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Hamarta E.& Demirbaş, E.(2009).Lise öğrencilerinin utangaçlık ve benlik saygılarının fonksiyonel olmayan tutumlar açısından incelenmesi.*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* . 21, 240-247.

Hamarta, E.,Arslan, C.,Saygın, Y.,&Özyeşil, Z.(2009). Benlik saygısı ve akılcı olmayan inançlar bakımından üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma yaklaşımlarının analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi.7*(18):25-42.

Hamilton, C.E.(2000).Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence. *Child Dev* . 7,690-694.

Hart, J. G. (1985). LAWSEQ: Its relation to other measures of self-esteem and academic ability. Research notes. *British Journal of Educatinal Pscholog*, *55*, 167–169.

Hart, T. A., Flora, D. B., Palyo, S. A., Fresco, D. M., Holle, C.,& Heimberg, R. C. (2008). Development and examination of the social appearance anxiety scale. *Assessment*, 15, 48-59.

Harris, R., Simons, M., &Maher, K., (2009). New directions in European vocational education and training policy and practice: Lessons for Australia, *Research report*, NCVER:Australia.

Hatipoğlu Tezcan, Z. (1996). *Ergenlik çağındaki öğrencilerin benlik tasarım düzeyleri ile algılanan anne davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Helsen, M., Vollebergh, W., & Meeus, W. (2000). Social support fromparents and friends and emotional problems in adolescence. *Journal ofYouth and Adolescence, 29* (3), 319-335.

Hortaçsu, N. (1997). *İnsan ilişkileri*. Ankara: İmge .

Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukta ilişkiler- ana baba, kardeş ve arkadaşlar*. İstanbul: İmge.

Houtte, V.M. (2005). Global self-esteem in technical/vocational versus general secondry school tracks. *AMatter of Gender. Sex Roles,* 53, 753-760.

İlhan, B. ve Tunalı, İ. (2010, Aralık). *İşgücü piyasasında köklü sorunlar ve politika seçenekleri[PowerPoint Slaytları]*. Türkiye'de İstihdam Politikası Konferansı'nda sunulan bildiri, İstanbul. http://www.tusiad.org adresinden erişilmiştir.

Immele, A. (2000). *The role of adolescents' representations of attachment and peer relationships in the prediction of delinquency*. Unpublished Master's thesis, University of Virginia, United States.

Ishiyama, I.F. (1984). Shyness; anxious social sensitivity and self-isolating tendency. *Adolescence*, 19 (76), 903-911.

İkiz, F. E. (2000). *Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki.* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,İzmir.

Joshi, S.,& Srivastava, R. (2009). Self-esteem and academic achievement of adolescents. *Journal of theIndian Academy of Applied Psychology*, .35, 33-39.

Jung, J.,& Lee, S-H. (2006). Behavior between korean and U.S. women cross-cultural comparisons of appearance selfschema, body image, self-esteem, and dieting. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 34, 350.

Jerald,G.,Bachman , P.M., O'Malley , P., Freedman, D. , Kali,H., Trzesniewski , M. & Brent Donnellan,(2011).Self and Identity, Adolescent Self-esteem: Differences by Race/Ethnicity, Gender, and Age. 10, 4.

Kahraman, S.(2015). *Ergenlerde Bağlanma Stillerinin Saldırganlık Davranışları ve Depresyon Düzeyi ile İlişkisi* . Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kan, M. (2018). *Üniversite öğrencilerinde yetişkin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler.* Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karaırmak, Ö.,& Çetinkaya, R. S. (2016). Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlamlık üzerine etkisi: Duyguların aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, *4*(35).

Karakullukçu, Ö. F. (2009). *Adalet bakanlığı çalışanlarının eğitim düzeylerine göre boş zaman değerlendirme alışkanlıkları.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karakuş, Ö.,& Kılıç, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal görünüş kaygıları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences, 13* (3), 3838-3841.

Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi.* Ankara: Nobel.

Karavasilis, L., Doyle, A.B.,& Markiewicz, D. (2003). Associations between parenting style and attachment to mother in middle childhood and adolescence. *International Journal of Behavioral Development. 27* (2), 153-164.

Kaya, A., Saçkes, M. & Erkan, S (Eds).(2005). *Deneysel Olarak sınanmış Grupla Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları.* Ankara: Pegem.

Kaya, B. (2010). *Yatılı ilköğretim bölge okulu 2. kademe öğrencilerinin bağlanma stillerinin incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Kaya, F.,& Oğurlu, Ü. (2015). The relationship among self-esteem, intelligence, and academic achievement Benlik saygısı, zekâ ve akademik başarı ilişkisi. *Journal of Human Sciences*, *12*(1), 951-965.

Kayaalp, D. (2002). *Çalışan öğrencilerin eğitim profili: Ankara İskitler Endüstri Meslek Lisesi`nden örnek bir çalışma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Ankara.

Keefe, K.,& Berndt, T. J. (1996). Relations of friendship quality to self-esteem in early adolescence. *The Journal of Early Adolescence, 16*(1),110-129. http://dx.doi.org. adresinden erişilmiştir.

Keklik, B. (2012). Öğretim üyelerinin dış görünüşlerinin öğrenciler tarafından algılanma biçiminin incelenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 4(*3),129-141.

Kerns, K. A., Tomich, P. L., Aspelmeier, J. E. & Contreras, J. M. (2000). Attachment based assesments of parent- child relationships in middle childhood. *Developmental Psychology. 36*(5) 614-626.

Kesebir S., Kavzoğlu S.Ö.,&Üstündağ, M.F.(2011). Bağlanma ve psikopatoloji psikiyatride güncel yaklaşımlar. *Current Approaches in Psychiatry*,*3*(2),321-342.

Keskin,G.,& Çam, O. (2008).Ergenlerin Ruhsal Durumları ve Anne-Baba Tutumları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*.9,139-147.

Kılıç, M. (2015).*Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Görünüş Kaygıları İle Benlik Saygıları ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Kocayörük, E.(2009). Anne-baba ve akran bağlanmasının ergenlerin uyum düzeylerini yordama gücü. *Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri ve Uygulama.8* (15),103-118.

Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 17,231-256.

Koyuncu, A. (2012). *Sosyal Fobi*. İstanbul: Liman.

Köknel, Ö. (1997). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın.

Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik Psikolojisi.* İstanbul: Remzi

Kurşun, M. (1998). *Elâzığ'da iki farklı lisedeki öğrencilerin aile sorunlarının benlik saygısı üzerine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Kurt, D., Sayıl, M., &Tepe, Y. K. (2013). Ana babanın psikolojik kontrolü ile gencin yalnızlığı arasındaki ilişkide kişilerarası güven inancı ve bağlanmanın rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, *28*(71), 105-116.

Kuru, E.,&Bastuğ, G. (2008). Futbolcuların kişilik özellikleri ve bedenlerini algılama düzeylerinin incelenmesi, *Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,6*(2), 95-101. http://dergiler.ankara.edu.tr. adresinden erişilmiştir.

Kutanis, P . (2013). Hemşirelerde benlik saygısı ile durumluk ve sürekli kaygı arasındaki ilişki: Bir üniversite hastanesi örneği. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 15 (2), 1-15. Retrieved from.http://dergipark.gov. adresinden erişilmiştir.

La Greca LJ.,&Lopez N. (1998). Social anxiety among adolescents: Linkages with peer relations and friendships. *J Abnorm Child Psychol.* 26:83-94.

Langlois, J. H., & Stephan, C. W. (1981). Beauty and the beast: The role of physical attractiveness in the development of peer relations and social behavior. In S. S. Brehm, S. M. Kassin ve F. X. Gibbons (Eds.), *Developmental social psychology: Theory and research* (pp. 152–168). New York: Oxford University Press.

Laursen, B., &Mooney,S. (2008). Relationship network quality: Adolescent adjustment and perceptions of relationship with parents and friendss. *Amercan Journal of Orhopsychiatry*,78,47-53.

Lawrence, D.(2006). *Enhancing Self-Esteem İn The Classroom.* London: Paul Chapman Publishing. https://books.google.com. adresinden erişilmiştir.

McCarthy, J. D., & Hoge, D. R. (1982). Analysis of age effects in longitudinal studies of adolescent self-esteem. *Developmental Psychology*, *18*(3), 372.

Malkoç, G.,& Özcan, G. (2017). Bedensel engelli olan ve olmayan bireylerin çeşitli duygu durum değişkenleri açısından değerlendirilmesi. *Istanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *16*(31), 133-151.

Maşrabacı, T. S. (1994). *Hacettepe Üniversitesi birinci sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Matos, M.,Barbosa,S.,Almedia, H.M.,& Costa, M.C.(1999). Parental attachment in Portuguese late adolescents. *J Adolesc* ,22,805-818.

Mayer, D. J., Caruso, R. D.,& Salovey, P. (2000). Selecting a measure of emotional ıntelligence in. reuven bar-on. James D.A.P. (Eds). *Handbook of Emotional Intelligence* (pp.320-342). USA: Jossey-Bass,

Metin, N.,& Kangal, S. B. (2012). Bilim Sanat merkezlerine devam eden 12–14 yaş grubu üstün yetenekli çocukların benlik algılarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, *37*(163).

Mülazımoğlu, Ballı, Ö. & Aşçı, F.H. (2006). Sosyal fiziksel kaygı envanterinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 20-33.

Mwaba, K. & Roman N.V. (2009). Body ımage satıs factıon among a sample of black female South African students. *Socıal Behavıorand Personalty.37*(7),905-910.

Newman, L. S.,& Richard, W. F. (1997). When stakes are higher: Self-esteem instability and self-handicapping. *Journal of Social Behavior , Personality, 12*(1), 217-232.

Nottelman, E.D. (1987). Competence and Self Esteem During Trasition From Childhot To Adolescence, *Developmental Psychology*,*23*(3), 441-450.

Odabaşı, Y. &Barış, G. (2002). *Tüketici Davranışları*. İstanbul: Media Cat.

Onur, N. (2006). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Oosterman, M. & Schuengel, C. (2008). Attachment in foster children associated with caregivers' sensitivity and behavioral problems. *Infant Mental Health Journal. 29* (6), 609–623.

Otacıoğlu, S. G. (2009). Müzik öğretmeni adaylarının benlik saygısı düzeyleri ile akademik ve çalgı başarılarının karşılaştırılması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, *13*, 141-150.

Öksüz, Y. (2012). Üniversite öğrencilerinin özerklik düzeyleri ile vücut algıları arasındaki ilişkisi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*,28,69-77.

Öner, U. (1982). *Benlik kavramı ile mesleki benlik kavramı arasındaki farkın akademik başarı ile ilişkisi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özbay, H. & Öztürk, E. (1992). *Gençlik.* İstanbul: İletişim

Özbay, H.M. (2000). *Ruh sağlığı ve hastalıkları kliniğine başvuran ergenlerin kendilerini algılamalarıyla başvurmayanların kendilerini algılamalarının karşılastırılması.* Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özbay, Y.,& Palancı, M. (2001). *Sosyal kaygı ölçeği: geçerlik güvenirlik çalışması,* VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, ODTÜ, Ankara.

Özcan H, Subaşı B, Budak B., Çelik M.,Gürel,ŞC.,& Yıldız,M. (2013). Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisi. *Journal of Mood Disorders*.*3*(3),107-113. www.jmood.org. sayfasından erişilmiştir.

Özer, K.(2002). *Kaygı*. İstanbul: Sistem.

Özdemir, Ç. (2012). Lise öğrencilerinin metaforik okul algılarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37(163), 96-109.

Özkan, İ. (1994). Benlik saygısını etkileyen etkenler. *Düşünen Adam*, *7*(3), 4-9.

Özkan, Y. (2017). *Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ile duygusal yeme arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, O. (2004). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları.* Ankara: Nobel.

Öztürk, S. (2006). *Anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Parade, S. H., Leerkes, E. M., & Blankson, A. N. (2010). Attachment to parents, social anxiety, and close relationships of female students over the transition to college. *Journal of youth and adolescence*, *39*(2), 127-137.

Plummer, D. (2007). *Self-Esteem Games For Children.* London: JesssicaİngsleyPublishers. https://books.google.com.tr. sayfasından erişilmiştir.

Pulummer, D.M. (2011). *Benlik Saygısı Çocuklarda Nasıl Gelişir.* (E.Aksay,Çev.). Ankara: Sistem.

Russell, W.D. (2002). Comparison of self-esteem, body satisfaction, and social physique anxiety across males of different exercise frequency and racial back round. *Journal of Sport Behaviours,* 26, 298-313.

Sabırlı, L. (2016). *Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin benlik saygısı ve akademik başarıları ile ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sağdıç, M. (2005). *Öğrencilerin, meslek lisesi tercihini etkileyen etmenler ve umut düzeyleri.* Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Santrock, J. W. (2005). *Adolescence*. Boston: McGraw-Hill.

Santrock JW. (2012). *Yaşam Boyu Gelişim. Gelişim Psikolojisi.* (G.Yüksel,Çev.). Ankara:Nobel.

Santrock, J.W. (2014) .*Ergenlik.* Ankara:Nobel.

Santrock JW. (2015). *Yaşam Boyu Gelişim. Gelişim Psikolojisi.* (G.Yüksel,Çev.). Ankara: Nobel.

Sardoğan M. E., Karahan, T. F.,& Dicle A. (2007). Anne babae bağlanma düzeyine ve anne-babanın boşanma/birliktelik durumuna göre çocuklarda evlilik çatışmasını algılama biçimleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23, 12-27.

Savcı, M. & Aysan, F. (2016). Bağlanma stilleri, akran ilişkileri ve duyguların internet bağımlılığını yordamadaki katkıları. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions,* 3, 401–432.

Sevinç, G. (2016). *Güvenli bağlanma düzeyi ve benlik kurguları ile üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin uyumu arasındaki ilişki***.** Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sevinç, G., & Şener-Kılınç, T., (2018). Güvenli bağlanma düzeyi ve benlik kurguları ile üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin uyumu arasındaki ilişki. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 14*(3), 306-324.

Seven, S. (2006). *Altı yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Soylu, Y., Atik, F., &Öcalan, M. (2017). Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin incelenmesi. *Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi,* (1),38-45.

Sönmez, F. (2001). *Anne-babası boşanmış ergenlerle anne babası boşanmamış ergenlerin benlik imgelerinin karşılaştırılması.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , İstanbul.

Stanojevıc, TS.(2004). Adult attachment and prediction of close relationships. *Philosophy, Sociology and Psychology* . 3,67-81

Steinberg, L. (2007). *Ergenlik.* Ankara: İmge.

Steinberg, L. (2017). *Ergenlik.* Ankara: İmge.

Subaşı, G. (2007). Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygıyı yordayıcı bazı değişkenler. *Eğitim ve Bilim,*32(144). http://egitimvebilim.ted.org.tr. adresinden erişilmiştir.

Sumbas, E.,&Sezer, Ö. (2017). Ortaokul öğrencilerinde anne babaya bağlanmanın incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi, 18* (1), 288-310.

Sümer, N.,& Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi,*14, 35-58.

Sümer, N., & Sakman, E. (2018). Ergenlikte Bağlanma ve İçselleştirme/Dışsallaştırma Sorunları. *TurkiyeKlinikler, 4*(2),59-65.https://www.turkiyeklinikleri.com sayfasından erişilmiştir.

Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi,* 21,1-22.

Sümer, N.,&Şendağ, M. (2009). Orta çocukluk döneminde anne babae bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*. *24* (63), 86-101.

Şahin, G. (2006). *Bireylerin proaktif kişilik yapısı ile benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Şahin, M.,& Oktan, V. (2010). Kız ergenlerde beden imajı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7* (2), 543-556.

Şahin, E. (2012). *Bazı değişkenlere göre ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin benlik saygıları ve sosyal görünüş kaygıları*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Şirin, E. (2015). *Ergenlerin vücut kitle indeksi ile sosyal görünüş kaygı düzeyi ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Taylor, S, Peplau, A.L.&Sears,D.(2015). *Sosyal Psikoloji*.(A.Dönmez,Çev.) Ankara:İmge

Tek, D. A. (2006). *Sanayi toplumu sonrası Türkiye'de mesleki eğitim ve kız meslek liseleri (Adapazarı kız meslek lisesi örneği).* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Temel, F.& Aksoy, A.(2005). *Ergen ve Gelişimi.*Ankara: Nobel.

Temur, S. (2005). *Ankara İli Altındağ İlçesindeki endüstri meslek liseleri öğrencilerinin toplumsal yaşam ve yüksek öğretime ilişkin görüş ve beklentilerinin eğitimde eşitlik açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AnkaraÜniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tosun, M. (2013). *Din görevlilerinde olumsuz değerlendirilme korkusu-özgüven ilişkisi (Afyonkarahisar örneği).* Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.

Torucu, K. B. (1990). *13-14 Yaşındaki gençlerin sosyo-ekonomik düzeyi ve anne-baba tutumlarındaki farklılıkların belirlenip benlik saygısına etkisinin araştırılıp, karşılaştırılması.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Tözün M. (2010). Benlik Saygısı. *Actual Medicine.* http://www.medicalnetwork.com.tr. adresinden erişilmiştir.

Tunç, A.,&Tezer, E. (2006). Çocuk Yetiştirme Stilleri ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 25,3.

Türker, A., Er, Y., Eroğlu, S. Y., Şentürk, A., & Durmaz, M. (2018). Spor yapan bireylerin sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısının incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, *2*(1), 8-15.

Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü.(2018), (1),52-53.

Uzun Özer, B.& Siyez, D. M.(Eds). (2012). *Akranlar, romantik ilişkiler ve yaşam tarzları*. Ankara: Nobel.

Ünsar, S., İşsever, H. (2003). Öğrencilerinin benlik saygısını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Hemşirelik Forumu*, 6(1):7- 11.

Ünal, E. , Arık, S. &Uzun, B . (2016). Sınıf ve sosyal bilgiler eğitiminde öğrenim gören öğretmen adaylarının olumsuz değerlendirilme korkuları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (22), 289-307.

Ünlü, F.(2015). *Anne babai Boşanmış Bireylerde Benlik Saygısı, Yalnızlık ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ünüvar, A. (2007). *Lise öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumları ile kendine saygı düzeylerinin incelenmesi.* Yüksek Lisan Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Vertue ,M. F. (2003). From adaptive emotion to dysfunction: An attachment perspective on social anxiety disorder. *Personality and Social Psychology Review*, *7* (2), 170-191.

Ward ,A., Ramsay R, Turnbull S, Benedettini M.,&Treasure J.(2000). Attachment patterns in eating disorders: past in the present. *Int J Eat Disord.* 28,370-376.

Williams, J. E.,&Montgomery, D. (1995). Using frame of reference theory to understand the self-concept ofacademically able students. *Journal for the Education of the Gifted,* 18, 400-409.

Williams, J.M. Currie C. (2000). Self-Esteem and physical development in early adolescence: pubertal timing and body image. *Journal Of Early Adolescence, 20*(2), 129–149.

Yavuzer, H. (2000). *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi*.İstanbul: Remzi.

Yavuzer, H. (2009). *Gençleri Anlamak.* İstanbul: Remzi.

Yavuzer, H. (2005). *Gençleri Anlamak.* İstanbul: Remzi.

Yavuzer, H. (2015). *Okul Çağı Çocuğu.*Ankara: Remzi.

Yenidünya, A. (2005). *Lise öğrencilerinde rekabetçi tutum, benlik saygısı ve akademik başarı ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yeşilyaprak, B. (2006). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi.* Ankara: Pegem.

Yossi, S.,&Walter, M. (2000*).* Vocational Secondary Education,.*European Societies*. *2(*1),29-50.

Yıldırım, M. (2016). Lise öğrencilerinde kendilik imgesinin okul başarısına etkisi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* .43,157-168.

Yılmaz, H. (2007). Beceriler, yeterlilikler ve meslek eğitimi: Finansman yapısı ve politika önerileri. *İstanbul: Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu ve Eğitim Reformu Girişimi*.

Yörükoğlu, A. (2004). *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. İstanbul: Özgür.

Yüksel, G. (2002). Üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeylerini etkileyen faktörler. Gazi Üniversitesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 22 (3), 37-57.

Zimmerman, M.A.,Copeland, L.A., Shope, J.T.,& Dielman, T.E (1997), A Longitudinal study of self esteemimplications for adolescent development, *Journal of Youthand Adolescence, 26*, (2),117-141.

EKLER

Ek 1. Lise Öğrencileri Özsaygı Envanteri

AÇIKLAMA: Aşağıda, görüşlerinizle, düşüncelerinizle ilgili çeşitli durumlar verilmiştir. Her ifadeyi okuduktan sonra siz kendinize uygun olanı cevap kağıdına ”bana benziyor” ya da “bana benzemiyor” sütunlarındaki parantez içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu bir sınav değildir, cevaplarınız gizli kalacak ve sadece gençlerle ilgili araştırmada kullanılacaktır. Doğru ve içten yanıt vermeniz araştırmanın değerini artıracaktır. Lütfen boş bırakmayanız ve her durum için bir işaretleme yapınız.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

1-Hayal kurmakla çok vakit geçiririm.

2-Kendimden oldukça eminim.

3-Sık sık başka birisi olmayı arzularım.

4-Kolay beğenirim.

5-Evdekiler ve ben iyi vakit geçiririz.

6-Herhangi bir şey hakkında çok fazla kaygılanmam.

7-Keşke daha genç olsaydım.

8-Grup önünde konuşmak bana zor gelir.

9-Elimde olsaydı, kendimle ilgili pek çok şeyi değiştirirdim.

10-Çok fazla zorlanmadan karar verebilirim.

11-Benimle beraber olmak eğlencelidir.

12-Evde çok çabuk sinirlenirim.

13-Genellikle doğru olanı yaparım.

14-Evdeki-işteki durumumdan gurur duyuyorum.

15-Ne yapacağımı bana birisinin devamlı söylemesi gerekli.

16-Yeni bir şeye alışmak çok zamanımı alır.

17-Yaptığım şeyeler için sık sık üzülürüm.

18-Arkadaşlarım arasında popülerim.

19- Çevremdekiler genellikle benim duygularımı dikkate alırlar.

20-Genellikle mutsuz değilimdir.

21-Yapabileceğimin en iyisini yapıyorum.

22-Çok çabuk vazgeçerim.

23- Genelde kendime bakabilirim.

24-Oldukça mutlu sayılırım.

25-Gençlerle birlikte olmaktan hoşlanırım.

26- Çevremdekiler benden çok fazla şey bekliyorlar.

27-Çevremde bulunanların çoğunu beğenirim.

28-İsmimin söylenmesinden hoşlanırım.

29-Kendimi anlayabiliyorum.

30-Benim özelliklerimde birisi olmak oldukça güçtür.

31-Yaşamımıda her şey karmakarışık.

32-Çevremdekiler genellikle benim fikirlerime uyarlar.

33- Bana evde-işte kimse fazla ilgi göstermez.

34-Evde –işte istediğim kadar iyi değilim.

35-Verdiğim karara sadık kalabilirim.

36-Cinsiyetimden (erkek/kız)hoşlanmıyorum.

37-Kendimle ilgili fikirlerim pek olumlu değil.

38-Diğer insanlarla beraber olmaktan hoşlanmıyorum.

39-Evden ayrılmak istediğim zamanlar oldukça sıktır.

40-Çoğu zaman çekingen değilimdir.

41- Evde-işte genellikle kendimi huzursuz hissederim.

42- Sık sık kendimden utanırım.

43- Çoğu insan kadar güzel-yakışıklı değilim.

44-Söyleyecek bir şeyim olduğunda genellikle söylerim.

45- Çevremdekiler beni anlayabiliyorlar.

46- Çoğu zaman doğruyu söylerim.

47-Çevremdekiler bende yeteri kadar iyi olmadığım duygusunu uyandırır.

48-Bana ne olursa olsun aldırmam.

49-Ben bir başarısızlık örneğiyim.

50-Çoğu insan benden daha çok sevinir.

51-Sık sık çevremdekilerin bana baskı yaptıklarını hissederim.

52- İnsanlara ne zaman ne söyleyeceğimi bilirim.

53-Evde-işte sık sık cesaretim kırılır.

54- Bana güvenilmez.

55-Değerli bir insan olduğumu, en azından diğer insanlarla temelde eşit olduğumu hissediyorum.

56- İyi özellikler sahip olduğumu düşünüyorum.

57- Her şeyi hesaba kattığım zaman başarısız olduğumu hissediyorum.

58-Diğer insanların çoğunun yaptığı şeyleri yapabilecek güçteyim.

59- Gururlanacak pek fazla bir şeyim olmadığını düşünüyorum.

60-Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.

61-Genellikle kendimden memnunum.

62-Keşke kendime daha fazla saygım olsaydı.

63- Zaman zaman hiç bir şeye yaramadığımı hissediyorum.

64-Kendim olmaktan (yaşamımı, duygu ve düşüncelerime uygun şekilde sürdürmekten) korkmuyorum.

65-Komplimanlardan(iltifat)sıkılmam.

66- Karşılaştığım güçlüklerle başa çıkabiliyorum.

67-İsteklerim, beğenilerim ve değer yargılarıma uygun bir yaşam sürüyorum.

68- Karşılaştığım bir durumu değerlendirme yeteneğime güveniyorum.

69-Yaşamla baş edebilme gücüne sahip olduğuma inanıyorum.

70-Geçmişte yaptıklarımı savunma gereğini duymuyorum.

71-Başkalarının benim görüşümü kabul etmeleri şart değildir.

72- İnsanın kendi çıkarlarını kollaması doğaldır.

73- Genelde birişi sonuna kadar götürmede ısrarcıyımdır.

74- Başkalrıyla olan ilişkilerimde kararlı ve güvenliyimdir.

75- Mükemmel olmayan her hangi bir işten rahatsızlık duymam.

	BANA BENZİYOR	BANA BENZEMİYOR
1-	( )	( )
2-	( )	( )
3-	( )	( )
4-	( )	( )
5-	( )	( )
6-	( )	( )

Ek 2. Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği

		Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1	Dış görünüşümle ilgili kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5
2	Fotoğrafım çekilirken kendimi gergin hissederim.	1	2	3	4	5
3	İnsanlar doğrudan bana baktıklarında gerilirim.	1	2	3	4	5
4	İnsanların görünüşümden dolayı benden hoşlanmayacakları konusunda endişelenirim.	1	2	3	4	5
5	Yanlarında olmadığım zamanlarda insanların, görünüşümle ilgili kusurlarımı konuşacaklarından endişelenirim.	1	2	3	4	5
6	Görünüşümden dolayı insanların benimle beraber vakit geçirmek istemeyeceklerinden endişelenirim.	1	2	3	4	5
7	İnsanların beni çekici bulmamalarından korkarım.	1	2	3	4	5
8	Görünüşümün yaşamımı zorlaştıracağından endişe duyarım.	1	2	3	4	5
9	Karşıma çıkan fırsatları görünüşümden dolayı kaybetmekten kaygılanırım.	1	2	3	4	5
10	İnsanlarla konuşurken görünüşümden dolayı gerginlik yaşarım.	1	2	3	4	5
11	Diğer insanlar görünüşümle ilgili bir şey söylediklerinde kaygılanırım.	1	2	3	4	5
12	Dış görünüşümle ilgili başkalarının beklentilerini karşılayamamaktan endişeleniyorum.	1	2	3	4	5
13	İnsanların görünüşümü olumsuz olarak değerlendirecekleri konusunda endişelenirim.	1	2	3	4	5
14	Diğer insanların görünüşümdeki bir kusurun farkına vardıklarını düşündüğümde kendimi rahatsız hissederim.	1	2	3	4	5
15	Sevdiğim kişinin görünüşümden dolayı beni terk edeceğinden endişe duyuyorum.	1	2	3	4	5
16	İnsanların görünüşümün iyi olmadığını düşünmelerinden endişeleniyorum.	1	2	3	4	5

Ek 3. Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envateri

AÇIKLAMA: Yaşamınızda önemli yere sahip olan insanlarla ilişkilerinize yönelik aşağıda bir takım ifadeler verilmiştir. I. Bölümde annenizle, II. Bölümde babanızla ve III. Bölümde yakın arkadaşlarınızla ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir bölümü dikkatle okuyarak cevaplayınız.

Sınıf: **Yaş:** **Cinsiyet:**

BÖLÜM I **ANNENİZ İLE İLİŞKİNİZ**					
	Hiçbir zaman	**Nadiren doğru**	**Bazen doğru**	**Sıklıkla doğru**	**Her zaman**
01. Annem benim duygularıma saygı duyar.	1	2	3	4	5
02. Annemin, annelik görevini iyi yaptığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
03. Keşke farklı bir annem olsaydı.	1	2	3	4	5
04. İlgilendiğim konularda annemin görüşünü almayı isterim	1	2	3	4	5
05. Bir şeye üzüldüğümde annem bunu anlar.	1	2	3	4	5
06. Annemle sorunlarım hakkında konuşmak beni utandırır.	1	2	3	4	5
07. Annemin bildiğinden çok daha fazla mutsuzum.	1	2	3	4	5
08. Bir şeyleri tartışırken annem benim düşüncelerime önem verir.	1	2	3	4	5
09. Annemin zaten kendi sorunları var, bu yüzden kendi sorunlarımla onu rahatsız etmem.	1	2	3	4	5
10. Annem kendimi daha iyi anlamama yardım eder.	1	2	3	4	5
11. Problemlerimi ve sıkıntılarımı anneme anlatırım.	1	2	3	4	5
12. Annemden fazla ilgi görmem.	1	2	3	4	5
13. Annem sorunlarımı ona anlatmamda bana yardımcı olur.	1	2	3	4	5
14. Annem beni anlar.	1	2	3	4	5

15. Bir şeye kızdığımda annem anlayışlı olmaya çalışır.	1	2	3	4	5
16. Anneme güvenirim.	1	2	3	4	5
17. İçimi dökmeye ihtiyaç duyduğumda, anneme güvenebilirim.	1	2	3	4	5
18. Annem bir şeyin canımı sıktığını bilirse, bunu bana sorar.	1	2	3	4	5
BÖLÜM II **BABANIZ İLE İLİŞKİNİZ**					
01. Babam benim duygularıma saygı duyar.	1	2	3	4	5
02. Babamın, babalık görevini iyi yaptığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
03. Keşke farklı bir babam olsaydı.	1	2	3	4	5
04. İlgilendiğim konularda babamın görüşünü almayı isterim	1	2	3	4	5
05. Bir şeye üzüldüğümde babam bunu anlar.	1	2	3	4	5
06. Babamla sorunlarım hakkında konuşmak beni utandırır.	1	2	3	4	5
07. Babamın bildiğinden çok daha fazla mutsuzum.	1	2	3	4	5
08. Bir şeyleri tartışırken babam benim düşüncelerime önem verir.	1	2	3	4	5
09. Babamın zaten kendi sorunları var, bu yüzden kendi sorunlarımla onu rahatsız etmem.	1	2	3	4	5
10. Babam kendimi daha iyi anlamama yardım eder.	1	2	3	4	5
11. Problemlerimi ve sıkıntılarımı babama anlatırım.	1	2	3	4	5
12. Babam sorunlarımı ona anlatmamda bana yardımcı olur.	1	2	3	4	5
13. Babam beni anlar.	1	2	3	4	5
14. Bir şeye kızdığımda babam anlayışlı olmaya çalışır.	1	2	3	4	5
15. Babama güvenirim.	1	2	3	4	5
16. Babam bugünlerde nasıl bir dönemden geçtiğimi anlamıyor.	1	2	3	4	5
17. İçimi dökmeye ihtiyaç duyduğumda, babama güvenebilirim.	1	2	3	4	5
18. Babam bir şeyin canımı sıktığını bilirse, bunu bana sorar.	1	2	3	4	5

Ek 4. Kişisel Bilgi Formu

Değerli öğrenciler,

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Mesleki ve Teknik Liseler ile Anadolu Liselerinde öğrenim gören ergenlerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve anne babalerine bağlanma düzeylerinin incelenmesi konulu bir araştırma yapmaktayım. Vereceğiniz içten yanıtlarla bilimsel bir çalışmaya katkıda bulunacaksınız. Yanıtlarınız kesinlikle gizli kalacaktır. Lütfen hiçbir ifadeyi yanıtsız bırakmayın.

Katkınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Eda Nuray SULAR ALVUR

1-Okulunuz:……..

2-Sınıfınız: 9.sınıf ( ) 10. Sınıf ( ) 11.sınıf ( ) 12. Sınıf ( )

3-Cinsiyetiniz: Kız ( ) Erkek ( )

4-Yaşınız: 14 ( ) 15 ( ) 16 ( ) 17 ( ) 18 ( )

5-Anne-babanızın birliktelik durumu:

Annem ve babam boşandılar ( ) Aynı evde birlikte yaşıyoruz ( )

6- Anne babanızın en son mezun oldukları okulu dikkate alarak öğrenim durumlarını belirtiniz.

	ANNE	BABA
Herhangi bir okuldan mezun değil	( )	( )
İlkokul	( )	( )
Ortaokul	( )	( )
Lise	( )	( )
Ön lisans	( )	( )
Lisans	( )	( )
Yüksek lisans	( )	( )
Doktora	( )	( )

7-Okulda başarılı olduğunuzu düşünüyor musunuz? Kötü ( ) Orta ( ) İyi ( ) Çok iyi ( )

8-Sıkıntılarınızı paylaşacak bir yakın arkadaşa sahip misiniz? Evet ( ) Hayır ( )

Ek 5. Anket Uygulama İzinleri

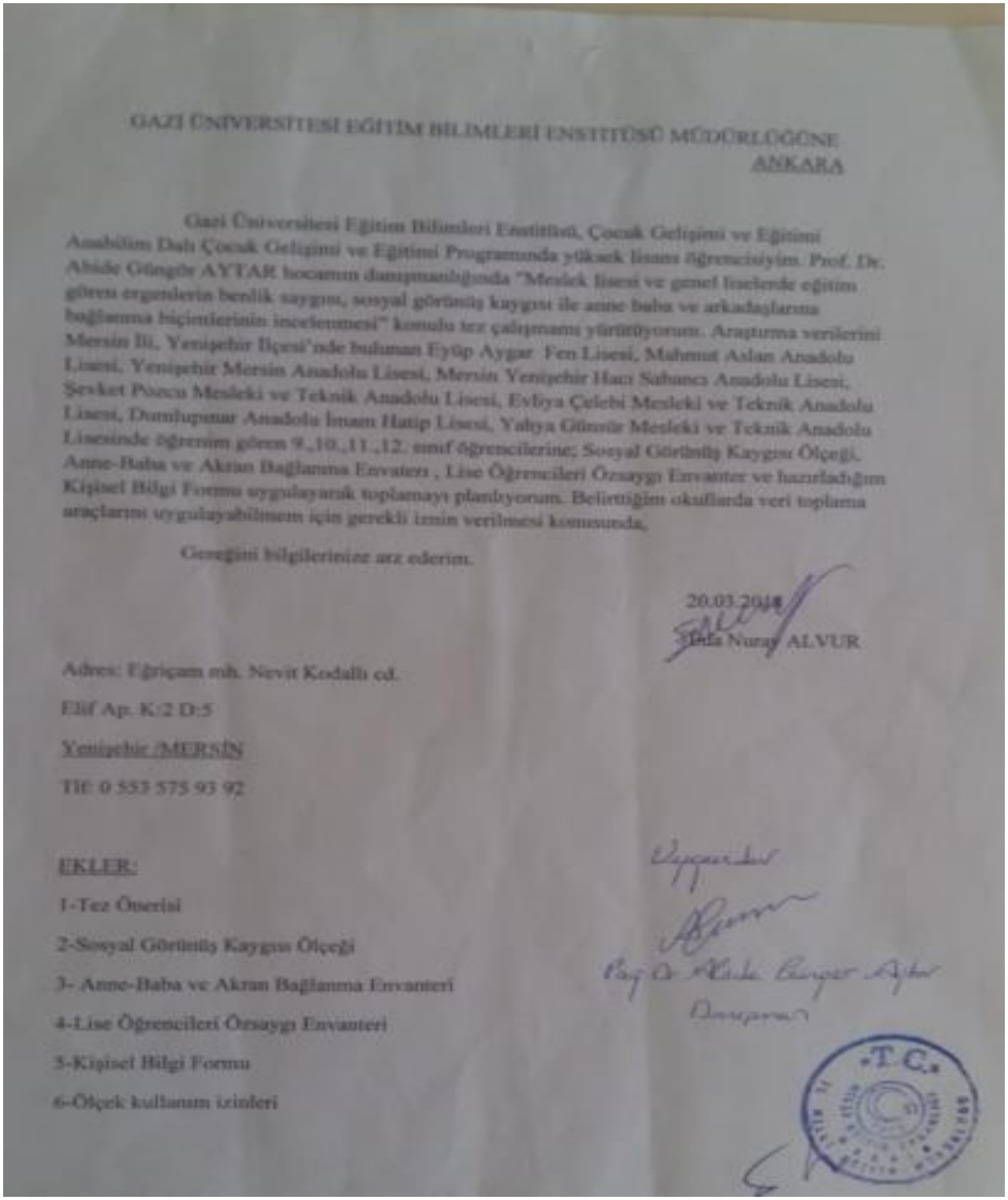

GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

ANKARA

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programında yüksek lisans öğrencisiyim. Prof. Dr. Abide Güngör AYTAR hocamın danışmanlığında "Meslek lisesi ve genel liselerde eğitim gören ergenlerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ile anne baba ve arkadaşlarına bağlanma biçimlerinin incelenmesi" konulu tez çalışmamı yürütüyorum. Araştırma verilerini Mersin İli, Yenişehir İlçesi'nde bulunan Eyüp Aygar Fen Lisesi, Mahmut Aslan Anadolu Lisesi, Yenişehir Mersin Anadolu Lisesi, Mersin Yenişehir Hacı Sabancı Anadolu Lisesi, Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Evliya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Dumlupınar Anadolu İmam Hatip Lisesi, Yahya Günsür Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören 9.,10.,11.,12. sınıf öğrencilerine; Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği, Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envaterı , Lise Öğrencileri Özsaygı Envanter ve hazırladığım Kişisel Bilgi Formu uygulayarak toplamayı planlıyorum. Belirttiğim okullarda veri toplama araçlarını uygulayabilmem için gerekli izinin verilmesi konusunda,

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

20.03.2018

Ilda Nuray ALVUR

Adres: Eğriçam mh. Nevit Kodallı cd.

Elif Ap. K:2 D:5

Yenişehir /MERSİN

Tlf: 0 553 575 93 92

EKLER:

1-Tez Önerisi

2-Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği

3- Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envanteri

4-Lise Öğrencileri Özsaygı Envanteri

5-Kişisel Bilgi Formu

6-Ölçek kullanım izinleri

Uygundur

Prof. Dr. Abide Güngör Aytar

Danışman

T.C.

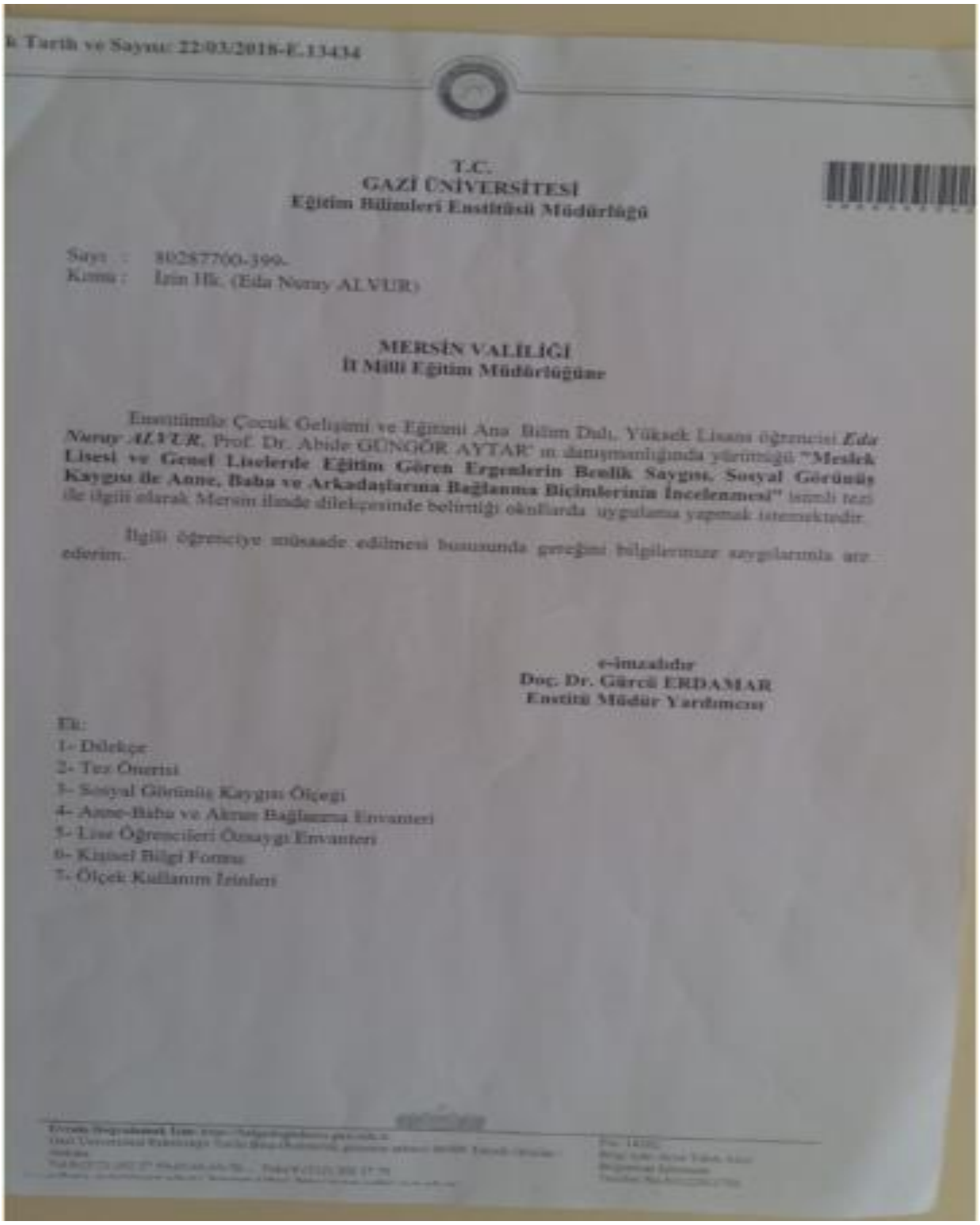

k Tarih ve Sayısı: 22/03/2018-E.13434

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 80287700-399-
Konu : İzin Hk. (Eda Nuray ALVUR)

MERSİN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğüne

Enstitümüz Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans öğrencisi *Eda Nuray ALVUR*, Prof. Dr. Abide GÜNGÖR AYTAR' ın danışmanlığında yürütmüğü "**Meslek Lisesi ve Genel Liselerde Eğitim Gören Ergenlerin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ile Anne, Baba ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi**" isimli tezi ile ilgili olarak Mersin ilinde dilekçesinde belirtiği okullarda uygulama yapmak istemektedir.

İlgili öğrenciye müsaade edilmesi hususunda gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

e-imzalıdır
Doç. Dr. Gürcü ERDAMAR
Enstitü Müdür Yardımcısı

Ek:
1- Dilekçe
2- Tez Önerisi
3- Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği
4- Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envanteri
5- Lise Öğrencileri Özsaygı Envanteri
6- Kişisel Bilgi Formu
7- Ölçek Kullanım İzinleri

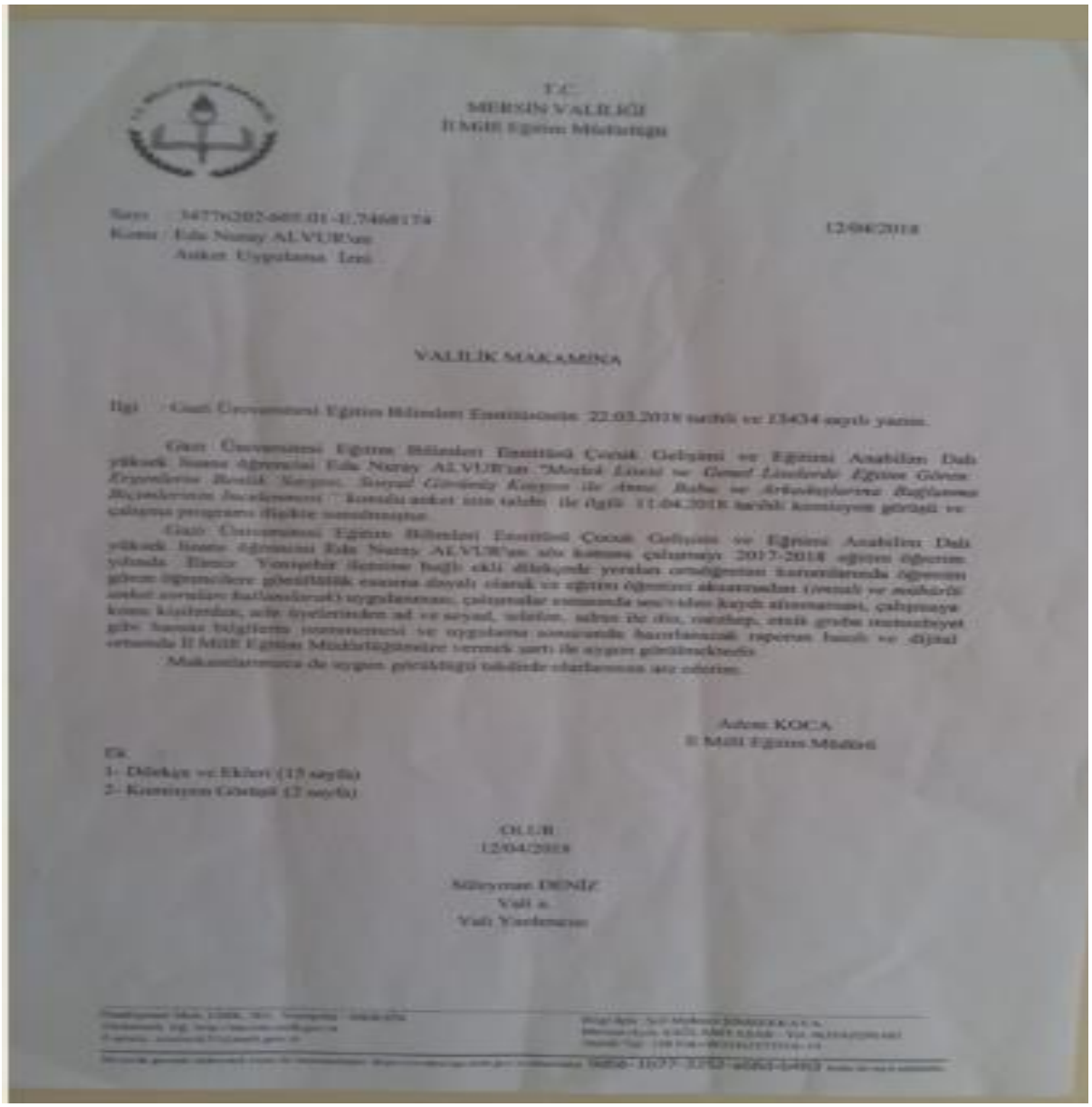

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34776202-605.01-E.74668174
Konu : Eda Nuray ALVUR'un Anket Uygulama İzni

12/04/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 22.03.2018 tarihli ve 13434 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Eda Nuray ALVUR'un "Mesleki Lisesi ve Genel Liselerde Eğitim Görme Ergenlerin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ile Anne, Baba ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi" konulu anket izin talebi ile ilgili 11.04.2018 tarihli komisyon görüşü ve çalışma programı ilişikte sunulmuştur.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Eda Nuray ALVUR'un söz konusu çalışmayı 2017-2018 eğitim öğretim yılında Elmire Vanlıoğlu ilkokulu ile bağlı ekli dilekçede yeralan cetvelde belirtilen okul/okullarda gönüllü olan öğrencilere gönüllülük esasına dayalı olarak ve eğitim öğretimi aksatmadan (resmi ve mülki bir anket sorusu/soruları uygulanmaması, çalışmalar esnasında ses/video kayıt alınmaması, çalışmaya katılan öğrencilerden ad ve soyad, telefon, adres ile okul, sınıf/şube, anne/baba meslek grubu gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Milli Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ahmet KOCA
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek:
1- Dilekçe ve Ekleri (15 sayfa)
2- Komisyon Görüşü (2 sayfa)

OLUR
12/04/2018

Süleyman DENİZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34776202-605.01-E.7593998
Konu : Eda Nuray ALVUR'un
Anket Uygulama İzni

13.04.2018

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 22.03.2018 tarihli ve 13434 sayılı yazısı
b) Valilik Makamının 12.04.2018 tarih ve 34776202-605.01-7468174 sayılı Oluru

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Eda Nuray ALVUR'un *"Meslek Lisesi ve Genel Liselerde Eğitim Gören Ergenlerin Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ile Anne, Baba ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi"* konulu anket izin talebi incelenmiştir.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Eda Nuray ALVUR'un söz konusu çalışmayı 2017-2018 eğitim öğretim yılında İlimiz Yenişehir ilçesine bağlı ekli dilekçede yerelen ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere gönüllülük esasına dayalı olarak ve eğitim öğretimi aksatmadan (*imzalı ve mühürlü anket soruları kullanılarak*) uygulanması, çalışmalar esnasında sesli/ıdan kayıt alınmaması, çalışmaya konu kişilerden, aile üyelerinden ad ve soyad, telefon, adres ile din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Milli Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygun görüldüğüne ilişkin Valilik Makamının ilgi (b) Oluru yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Emil ÖZDEMİR
Vali a.
Müdür Yardımcısı

Ek :
1- Valilik Oluru
2- Mühürlü Anket Soruları (14 sayfa)

Dağıtım:
Gazi Üniversitesi Rektörlüğü
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)
Yenişehir Kaymakamlığına
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

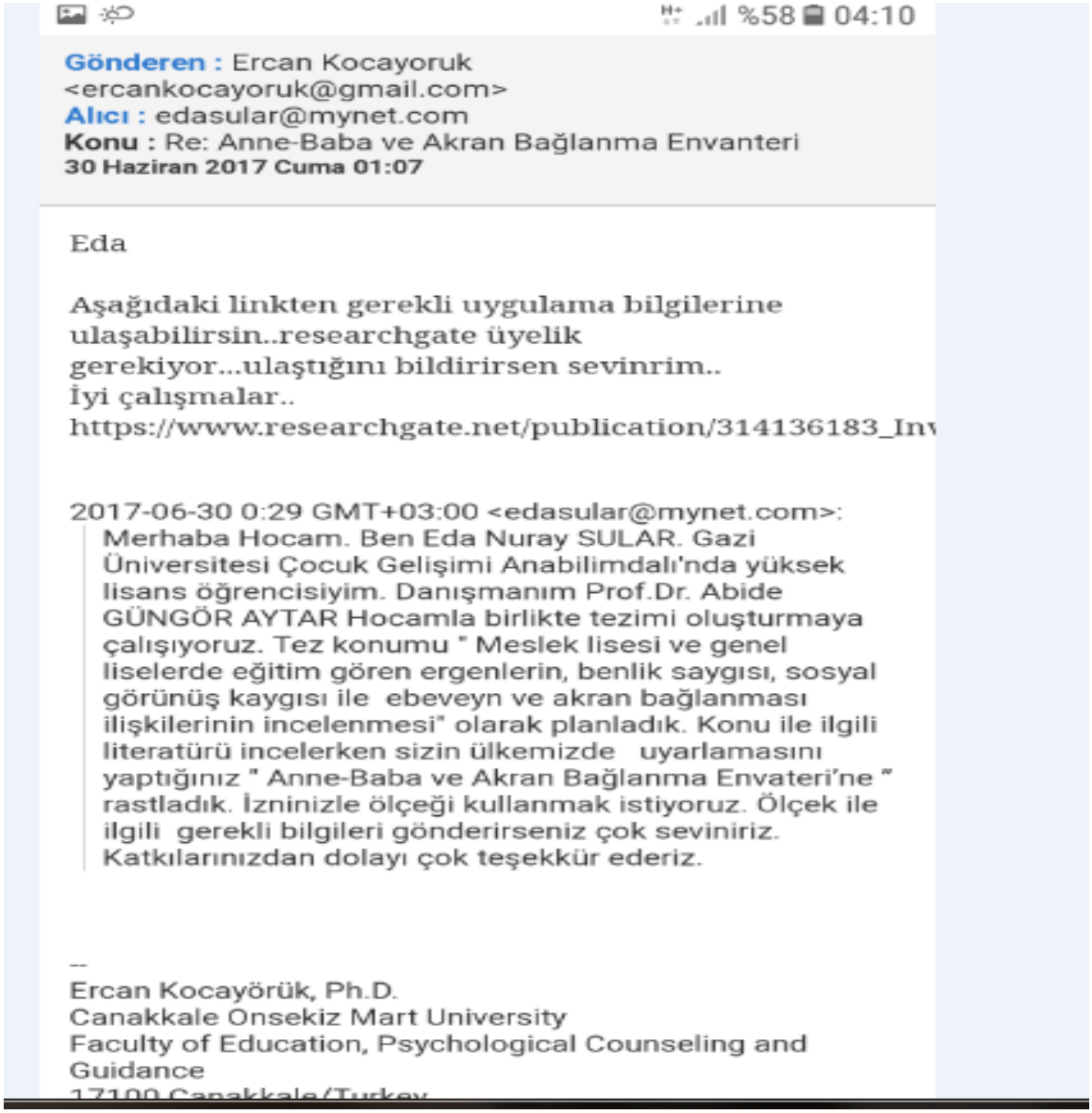

%58 04:10

Gönderen : Ercan Kocayoruk <ercankocayoruk@gmail.com>
Alıcı : edasular@mynet.com
Konu : Re: Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envanteri
30 Haziran 2017 Cuma 01:07

Eda

Aşağıdaki linkten gerekli uygulama bilgilerine ulaşabilirsin..researchgate üyelik gerekiyor...ulaştığını bildirirsen sevinirim..
İyi çalışmalar..
https://www.researchgate.net/publication/314136183_Inv

2017-06-30 0:29 GMT+03:00 <edasular@mynet.com>:

> Merhaba Hocam. Ben Eda Nuray SULAR. Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi Anabilimdalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Danışmanım Prof.Dr. Abide GÜNGÖR AYTAR Hocamla birlikte tezimi oluşturmaya çalışıyoruz. Tez konumu " Meslek lisesi ve genel liselerde eğitim gören ergenlerin, benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ile ebeveyn ve akran bağlanması ilişkilerinin incelenmesi" olarak planladık. Konu ile ilgili literatürü incelerken sizin ülkemizde uyarlamasını yaptığınız " Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envateri'ne " rastladık. İzninizle ölçeği kullanmak istiyoruz. Ölçek ile ilgili gerekli bilgileri gönderirseniz çok seviniriz. Katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederiz.

--
Ercan Kocayörük, Ph.D.
Canakkale Onsekiz Mart University
Faculty of Education, Psychological Counseling and Guidance
17100 Canakkale/Turkey

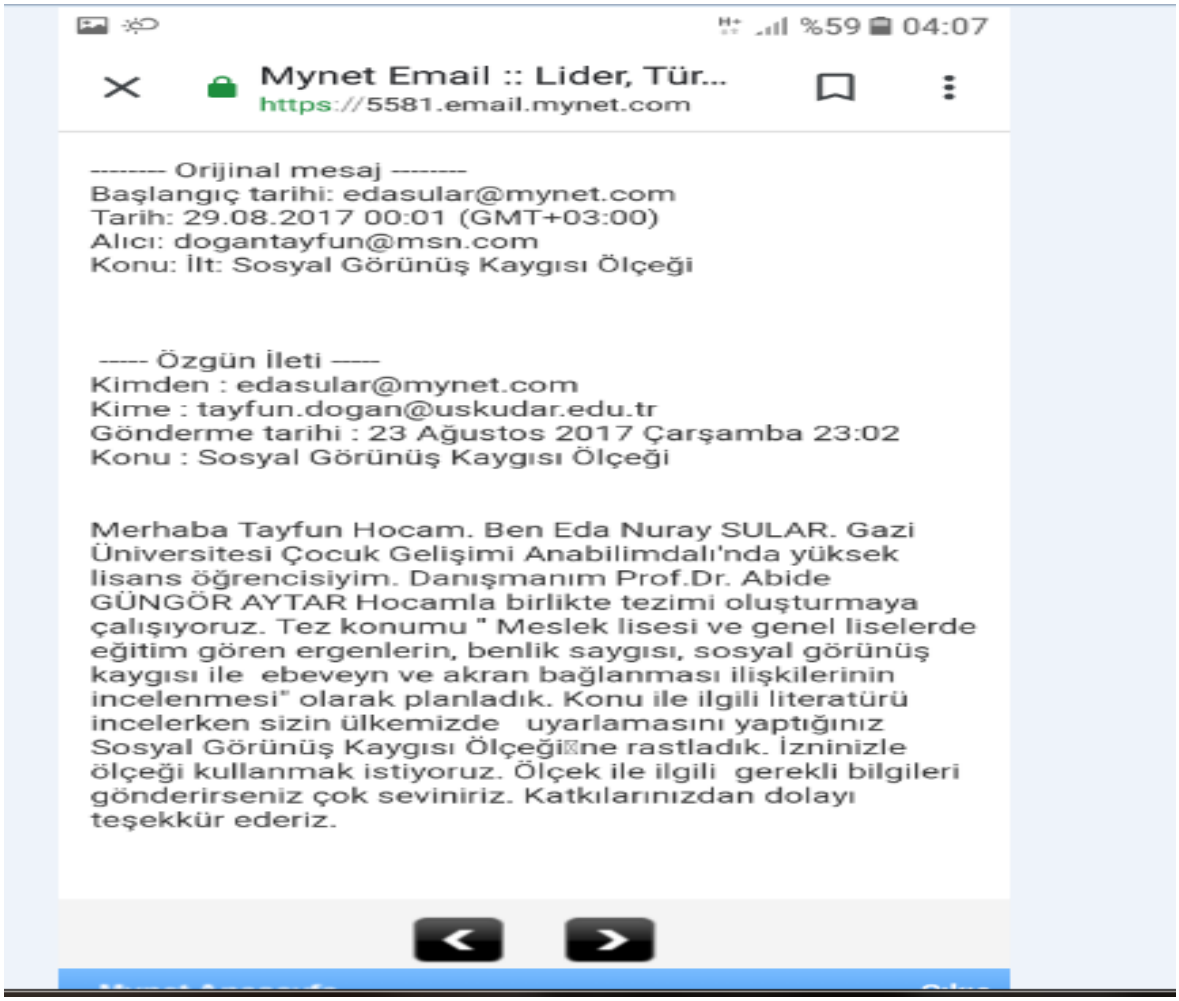
%59 04:07
Mynet Email :: Lider, Tür...
https://5581.email.mynet.com
-------- Orijinal mesaj --------
Başlangıç tarihi: edasular@mynet.com
Tarih: 29.08.2017 00:01 (GMT+03:00)
Alıcı: dogantayfun@msn.com
Konu: İlt: Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği
----- Özgün İleti -----
Kimden : edasular@mynet.com
Kime : tayfun.dogan@uskudar.edu.tr
Gönderme tarihi : 23 Ağustos 2017 Çarşamba 23:02
Konu : Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği
Merhaba Tayfun Hocam. Ben Eda Nuray SULAR. Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi Anabilimdalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Danışmanım Prof.Dr. Abide GÜNGÖR AYTAR Hocamla birlikte tezimi oluşturmaya çalışıyoruz. Tez konumu " Meslek lisesi ve genel liselerde eğitim gören ergenlerin, benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ile ebeveyn ve akran bağlanması ilişkilerinin incelenmesi" olarak planladık. Konu ile ilgili literatürü incelerken sizin ülkemizde uyarlamasını yaptığınız Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği ne rastladık. İzninizle ölçeği kullanmak istiyoruz. Ölçek ile ilgili gerekli bilgileri gönderirseniz çok seviniriz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

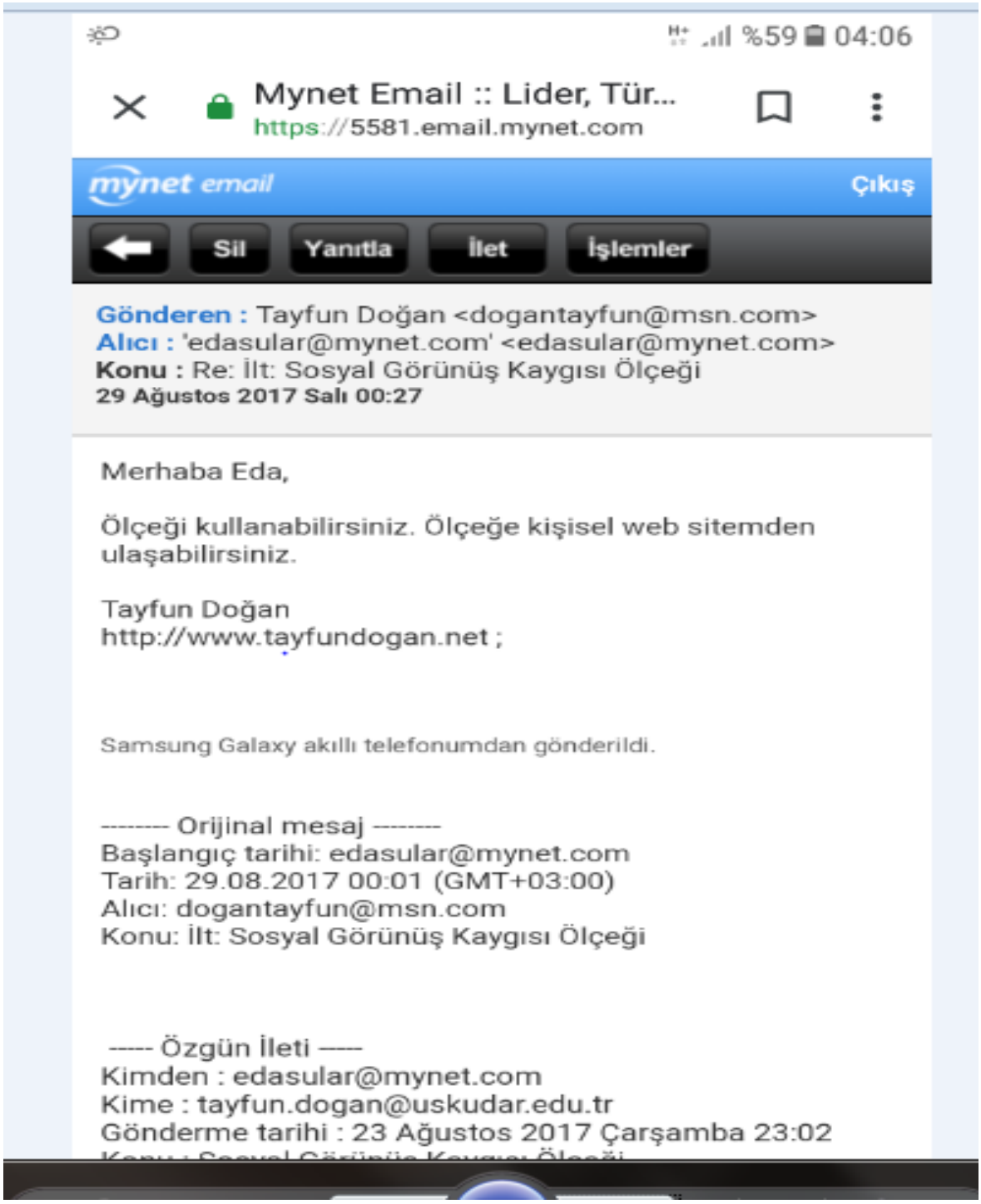
%59 04:06
Mynet Email :: Lider, Tür...
https://5581.email.mynet.com
mynet email
Çıkış
Sil
Yanıtla
İlet
İşlemler
Gönderen : Tayfun Doğan <dogantayfun@msn.com>
Alıcı : 'edasular@mynet.com' <edasular@mynet.com>
Konu : Re: İlt: Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği
29 Ağustos 2017 Salı 00:27
Merhaba Eda,
Ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçeğe kişisel web sitemden ulaşabilirsiniz.
Tayfun Doğan
http://www.tayfundogan.net ;
Samsung Galaxy akıllı telefonumdan gönderildi.
-------- Orijinal mesaj --------
Başlangıç tarihi: edasular@mynet.com
Tarih: 29.08.2017 00:01 (GMT+03:00)
Alıcı: dogantayfun@msn.com
Konu: İlt: Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği
----- Özgün İleti -----
Kimden : edasular@mynet.com
Kime : tayfun.dogan@uskudar.edu.tr
Gönderme tarihi : 23 Ağustos 2017 Çarşamba 23:02

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...